

Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας

και

Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟ

ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020

ΕΛΛΑΔΑ

Σεπτέμβριος, 2014

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγική επισκόπηση του Δικτύου Natura 2000 5

A.1 Σύντομη εισαγωγή στους τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος I και στα είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και στα είδη του Παραρτήματος I και τα μεταναστευτικά είδη της ορνιθοπανίδας (Οδηγία 2009/147/ΕΕ) για τα οποία χαρακτηρίζονται οι περιοχές Natura 2000 5

A.2 Αριθμός και έκταση των περιοχών Natura 2000 6

A.3 Κύρια κάλυψη χρήσεων γης και κατηγορίες οικοσυστημάτων στις περιοχές Natura 2000 9

B. Κατάσταση των τύπων οικοτόπων και ειδών 10

B.1 Η πιο πρόσφατη αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων της επικράτειας 10

B.1.a Οικότοποι και είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους 10

B.1.b Είδη ορνιθοπανίδας της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ 11

B.2 Συνολική αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης ανά κατηγορία οικοτόπων/ομάδα ειδών. 13

B.3 Επισκόπηση των πιέσεων και απειλών για τα είδη και τους οικοτόπους 14

C. Νομικές και διοικητικές προβλέψεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών NATURA 2000 16

C.1 Σχετικές νομικές διατάξεις 16

C.2 Πρόοδος και προοπτικές για το σχεδιασμό διαχείρισης των περιοχών 17

C.3 Σχετικά κυβερνητικά και μη κυβερνητικά σχέδια 20

D. Τρέχουσα εμπειρία από τη χρήση των κοινοτικών χρηματοδοτικών μέσων 22

D.1 Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) 22

D.2 Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) 24

D.3 Τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) 27

D.4 Το Χρηματοδοτικό Μέσο για το Περιβάλλον (LIFE+) 31

D.5 Άλλες κύριες χρηματοδοτικές πηγές 33

E. Τρέχουσα εκτίμηση των χρηματοδοτικών αναγκών για τη διαχείριση του δικτύου Natura 2000 στην επικράτεια 37

F. Στρατηγικές προτεραιότητες διατήρησης για το δίκτυο NATURA 2000 στην επικράτεια κατά την περίοδο 2014-2020 39

F.1 Περίληψη προτεραιοτήτων για την περίοδο (και αναμενόμενα αποτελέσματα), για τύπους οικοτόπων και είδη προτεραιότητας σχετικά με την απαίτηση μετρήσιμης προόδου στον υπό-στόχο φυσικό περιβάλλον σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2020 και για τη διασφάλιση της καλής λειτουργίας του δικτύου Natura 2000 (SACs + SPAs) 40

Τύποι Οικοτόπων Προτεραιότητας 40

Είδη Προτεραιότητας: Χλωρίδα 42

Είδη Προτεραιότητας: Ορνιθοπανίδα 42

Είδη Προτεραιότητας: Ιχθυοπανίδα 43

Είδη Προτεραιότητας: Αμφίβια και ερπετά 43

Είδη Προτεραιότητας: Θηλαστικά 44

Είδη Προτεραιότητας: Ασπόνδυλα 44

F.2 Περίληψη προτεραιοτήτων για άλλους οικοτόπους και είδη που καλύπτουν οι οδηγίες σχετικά με την απαίτηση μετρήσιμης προόδου στο υπό-στόχο φυσικό περιβάλλον σύμφωνα με την ΕΕ 2020 Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα (Οδηγίες για τους οικότοπους και την ορνιθοπανίδα) και για την διασφάλιση της καλής λειτουργίας του δικτύου Natura 2000 (SACs + SPAs). 45

Τύποι Οικοτόπων 45

Είδη χλωρίδας 46

Ορνιθοπανίδα 47

Ιχθυοπανίδα 47

Αμφίβια και Ερπετά 47

Χερσαία και θαλάσσια θηλαστικά 48

Ασπόνδυλα 48

F.3 Στρατηγικές προτεραιότητες σε σχέση με επενδύσεις στη Natura 2000 σχετιζόμενες με πράσινο τουρισμό και θέσεις εργασίας, προς ενίσχυση του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτή ή άλλων ωφελειών για τα οικοσυστήματα, όπως έρευνα, εκπαίδευση, επιμόρφωση ευαισθητοποίηση και προώθηση των συνεργασιών (και διασυνοριακών) συνδεδεμένων με την διαχείριση του δικτύου Natura 2000. 49

G. Περιγραφή των κυρίων μέτρων για την επίτευξη των προτεραιοτήτων 51

G.1 Γενικά μέτρα προτεραιότητας για το δίκτυο Natura 2000 51

G.1.a Γενικά Μέτρα Προτεραιότητας για την Natura 2000 51

G.1.b Μέτρα Προτεραιότητας για τους αγροτικούς και δασικούς οικότοπους και είδη της Natura 2000 53

G.1.c Μέτρα Προτεραιότητας για τους θαλάσσιους και παράκτιους οικότοπους και είδη της Natura 2000. 56

G.1.d Μέτρα Προτεραιότητας για τους οικότοπους και τα είδη της Natura 2000 των υγροτόπων (συμπεριλαμβανομένων των τυρφώνων) 58

G.2 Άλλα μέτρα προτεραιότητας 59

G.2.a Μέτρα Προτεραιότητας για τη διασφάλιση των ωφελειών από τα οικοσυστήματα της Natura 2000, ειδικά σε σχέση με τη μετρίαση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή 59

G.2.b Μέτρα Προτεραιότητας για την προώθηση αειφόρου τουρισμού και απασχόλησης σε σχέση με την Natura 2000 60

G.2.c Μέτρα Προτεραιότητας για την προώθηση καινοτόμων προσεγγίσεων σε σχέση με την Natura 2000 61

G.3 Συνοπτικός πίνακας μέτρων προτεραιότητας ανά τύπο οικοτόπου και είδους 62

Η. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και επικαιροποίηση του Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας 74

Η.1 Παρακολούθηση του ΠΔΠ 74

Η.2 Αξιολόγηση και Επικαιροποίηση του ΠΔΠ 76

Η.3 Ανάπτυξη κοινού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης των Σχεδίων διαχείρισης των Περιοχών Natura 2000. 77

Α. Εισαγωγική επισκόπηση του Δικτύου Natura 2000

Α.1 Σύντομη εισαγωγή στους τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και στα είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και στα είδη του Παραρτήματος Ι και τα μεταναστευτικά είδη της ορνιθοπανίδας (Οδηγία 2009/147/ΕΕ) για τα οποία χαρακτηρίζονται οι περιοχές Natura 2000

Η Ελλάδα φιλοξενεί 91 τύπους οικοτόπων (82 χερσαίους και 9 θαλάσσιους) του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (από το σύνολο των 233 Τύπων Οικοτόπων της Οδηγίας) και 112 είδη χλωρίδας και πανίδας των Παραρτημάτων ΙΙ,ΙV και V της ίδιας Οδηγίας. Από τους ως άνω 91 τύπους οικοτόπων, οι 19 είναι οικότοποι προτεραιότητας (17 χερσαίοι και 2 θαλάσσιοι), ενώ από τα 112 είδη τα 40 είναι προτεραιότητας. Ανάμεσα στους οικοτόπους προτεραιότητας βρίσκονται: οι παράκτιες λιμνοθάλασσες (1150), οι μεσογειακές αλατούχες στέπες (Limonetalia) (1510), οι θίνες των παραλίων με *Juniperus* spp. (2250), τα μεσογειακά εποχικά τέλματα (3170), τα δάση σε πλαγιές, λιθώνες ή χαράδρες από Tilio-Acerion (9180) και άλλοι. Στους υπόλοιπους τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι περιλαμβάνονται παράκτιοι και αλοφυτικοί οικότοποι, οικότοποι γλυκών νερών, θίνες, λόχμες με σκληροφυλλική βλάστηση, λιθώνες και δάση. Επιπλέον στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί και 30 αμιγώς Ελληνικοί τύποι οικοτόπων που δεν περιέχονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Στη χώρα εντοπίζονται 61 είδη χλωρίδας (φυτικά taxa) κοινοτικού ενδιαφέροντος. Από το σύνολο των 61 φυτικών taxa, τα 26 έχουν περιληφθεί ως είδη προτεραιότητας στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και αντιπροσωπεύουν το 16,7% του συνολικού αριθμού των 156 Ευρωπαϊκών φυτικών ειδών προτεραιότητας. Η μεγάλη πλειονότητα είναι στενο-ενδημικά (με έναν μοναδικό πληθυσμό ή λίγους υπο-πληθυσμούς). Αναφέρεται ότι 23 είδη εντοπίζονται σε μια μόνο χλωριδική περιοχή-περιφέρεια. Παραδείγματα: η *Centaurea niederi* φύεται σε δύο γειτονικές χλωριδικές περιοχές (Πελοπόννησος και Στερεά Ελλάδα), το *Silene holzmannii* – ένα ενδημικό των μικρών νησίδων του Αιγαίου πελάγους απαντάται σε 5 χλωριδικές περιφέρειες, ενώ τέλος το είδος *Carex panormitana* (*Carex acuta*) έχει μια ευρύτερη Ευρωπαϊκή κατανομή. Τα υπόλοιπα 34 είδη αγγειοσπέρμων και 1 είδος βρυοφύτου που φύονται στην Ελλάδα (15 ενδημικά και 10 υπενδημικά) περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα ΙΙ, IV και V της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που όλα μαζί αθροίζονται στο συνολικό αριθμό 61 φυτικά taxa (1 βρυόφυτο, 3 πτεριδόφυτα και 57 αγγειόσπερμα).

Για τα είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα πλέον πρόσφατα επίσημα στοιχεία είναι διαθέσιμα στην 2η Εξαετή Έκθεση Εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Περιλαμβάνονται: 3 είδη μαλάκιων (κανένα είδος προτεραιότητας), 24 είδη αρθροπόδων (εκ των οποίων 4 είδη προτεραιότητας), 19 είδη ψαριών (εκ των οποίων 5 είδη προτεραιότητας), 5 είδη αμφιβίων (κανένα είδος προτεραιότητας), 12 είδη ερπετών (εκ των οποίων 3 είδη προτεραιότητας) και τέλος, 23 είδη θηλαστικών (εκ των οποίων 3 είναι προτεραιότητας). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην 2η Εξαετή Έκθεση Εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ οι ομάδες ειδών Cnidaria, Annelids, Echinoderms δεν έχουν είδη που είναι ενταγμένα στο Παράρτημα ΙΙ.

Επιπρόσθετα, η μεγάλη ποικιλομορφία των βιοτόπων της χώρας, σε συνδυασμό με τους ιδιαίτερους βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες που επικρατούν, έχουν ως αποτέλεσμα την ύπαρξη μεγάλης ποικιλίας ειδών ορνιθοπανίδας. Συνολικά, στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί 442 είδη πτηνών, με 147 από αυτά να συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ. Κατανέμονται

ανάλογα με το καθεστώς και την παρουσία τους στις παρακάτω βασικές κατηγορίες: τακτικά αναπαραγόμενα, χειμερινοί επισκέπτες, διερχόμενοι μετανάστες, τυχαίοι/ παραπλανημένοι επισκέπτες (πολλά είδη να εντάσσονται σε περισσότερες από μία κατηγορίες). Τα περισσότερα εντοπίζονται εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας για την Ορνιθοπανίδα (ΖΕΠ) του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000, ενώ 201 από αυτά αποτελούν είδη χαρακτηρισμού των ΖΕΠ, (δηλαδή είδη που πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε η παρουσία τους να οδηγήσει στη θεσμοθέτηση των περιοχών αυτών και εντάσσονται σε ειδικό καθεστώς προστασίας). Μεταξύ των εν λόγω ειδών συγκαταλέγονται μεγάλα αρπακτικά (*Aquila chrysaetos*), γερακοειδή (*Falco eleonorae*), νυκτόβια (*Tyto alba*), θαλασσοπούλια (*Phalacrocorax aristotelis*), γλαρόμορφα (*Larus audouinii*), παρυδάτια (*Himantopus himantopus*), ερωδιοί και πελεκανόμορφα (A*rdea purpurea, Pelecanus crispus*), υδρόβια (*Branta ruficollis*), ενδοδασικά (*Phylloscopus bonelli*) καθώς και είδη αγρολιβαδικών οικοσυστημάτων (*Sylvia* sp., *Emberiza* sp.).

Α.2 Αριθμός και έκταση των περιοχών Natura 2000

Το δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα περιλαμβάνει 419 περιοχές από τις οποίες: 241 έχουν χαρακτηριστεί ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας – Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΤΚΣ – ΕΖΔ), 202 αποτελούν Ζώνες Ειδικής Προστασίας(ΖΕΠ), ενώ 24 περιοχές αποτελούν ταυτόχρονα και ΤΚΣ και ΖΕΠ. Η έκταση των ΤΚΣ ανέρχεται σε 2.807.512 ha που καλύπτουν 16,3% της χερσαίας έκτασης της χώρας και 5,7% των χωρικών υδάτων. Η έκταση των ΖΕΠ ανέρχεται σε 2.952.476 ha και καλύπτουν 21,1% της χερσαίας έκτασης και το 1,4% των χωρικών υδάτων. Συνολικά, η έκταση του Δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα ανέρχεται σε 4.294.205 ha και καλύπτει 27,2% της χερσαίας έκτασης και 6,1% των υδάτων της χώρας. Με βάση την έκταση του ελληνικού δικτύου Natura 2000 που αντιστοιχεί στο 4,5% της έκτασης του Ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου, η Ελλάδα κατατάσσεται στη δέκατη θέση σε σχέση με τα 28 κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο μέσος όρος κάλυψης του εθνικού χερσαίου εδάφους της Ευρώπης είναι 17,5%, οπότε η Ελλάδα τοποθετείται στην έκτη θέση μεταξύ των 28 κρατών-μελών (μετά τη Σλοβενία, τη Βουλγαρία, τη Σλοβακία, την Κύπρο και την Ισπανία).

Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)	***Αριθμός περιοχών και Έκταση*** *241- Συνολική έκταση 28.076 km^2 ή 2.807.512 ha*
Παραπομπή σε σχετικές αποφάσεις για ΤΚΣ	*2013/739/EU: Υλοποίηση της Εκτελεστικής απόφασης της 7ης Νοεμβρίου 2013 για τη θέσπιση ενός έβδομου ενημερωμένου καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε (2013) 7356).* *2013/29/EU: Υλοποίηση της Εκτελεστικής απόφασης της 16ηςΝοεμβρίου 2012 για τη θέσπιση ενός έκτου ενημερωμένου καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε (2012) 8233).* *2012/9/EU: Υλοποίηση της Εκτελεστικής απόφασης της 18ης Νοεμβρίου 2011 για τη θέσπιση ενός πέμπτου ενημερωμένου καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε (2011) 8172).*

Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)	*2011/85/EU: Εκτελεστική απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2011 για τη θέσπιση σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του τέταρτου ενημερωμένου καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε (2010) 9676).* *2010/45/: Εκτελεστική απόφαση της 22ηςΔεκεμβρίου 2009 για τη θέσπιση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ενός τρίτου ενημερωμένου καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε (2009) 10406).* *2009/95/EC: Εκτελεστική απόφαση της 12ηςΔεκεμβρίου 2008 για την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ενός δεύτερου ενημερωμένου καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε (2008) 8049).* *2008/335/EC: απόφαση της 28ηςΜαρτίου 2008, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ενός πρώτου ενημερωμένου καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε (2008) 1148).* *2006/613/EC: απόφαση της 19ηςΙουλίου 2006 για την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε (2006) 3261).* *Σύνδεση αποφάσεων στο παρακάτω link:* *http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/sites_hab/biogeog_regions/index_en.htm* 239 σύμφωνα με τον Ν.3937/2011 (ΦΕΚ60/Α/31-3-2011)
Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)	***Αριθμός περιοχών και Έκταση*** 202 - Συνολική έκταση 29.534 *km² ή 2.952.476 ha*
Συνολική χερσαία περιοχή Natura 2000	*36.029 km²*
Συνολική θαλάσσια περιοχή Natura 2000	*6.914 km²*

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
SCI
SPA
SPASCI
Το Δίκτυο NATURA 2000 στην Ελλάδα
0
50
100
200 Χλμ
N

Α.3 Κύρια κάλυψη χρήσεων γης και κατηγορίες οικοσυστημάτων στις περιοχές Natura 2000

Οι Φυσικές Κλάσεις Οικοτόπων (Natural Habitat Classes – N01 έως N27), όπως περιλαμβάνονται στα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων (Standard Data Forms) των περιοχών του δικτύου Natura 2000 αντιστοιχήθηκαν με τις 5 κύριες κατηγορίες Κάλυψης Γης κατά Corine στο πρώτο επίπεδο (Corine Land Cover-Level 1) για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στην Εικόνα *1*. Στην Εικόνα *1* (δεξιά) παρουσιάζεται επίσης το ποσοστό των χρήσεων γης εντός και εκτός δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα.

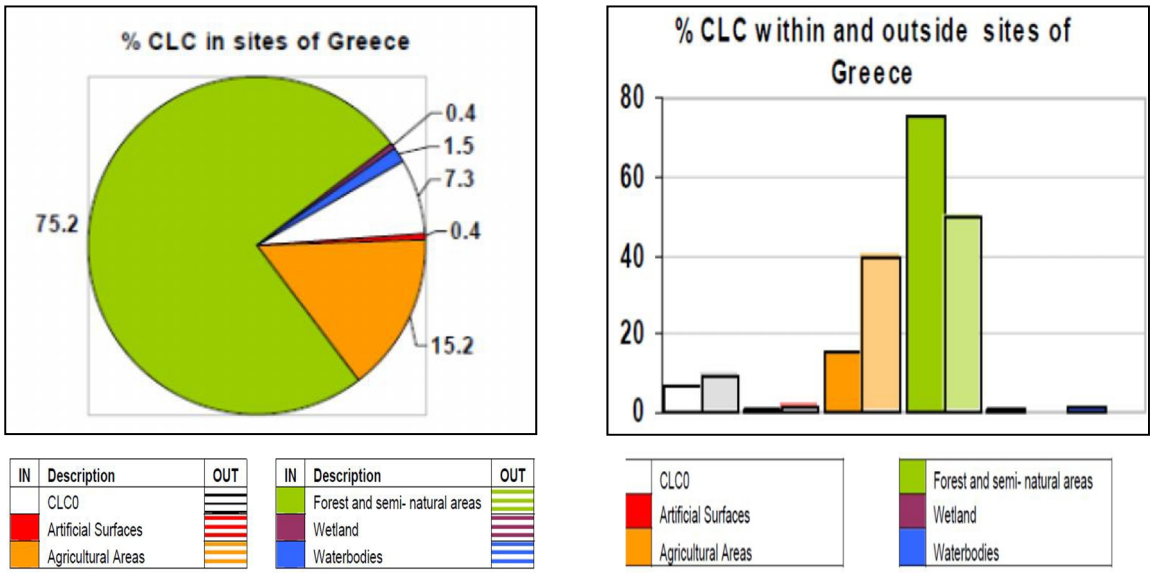

Εικόνα 1: Ποσοστιαία κατανομή των διαφορετικών κατηγοριών κάλυψης γης (Corine Land Cover) στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 της Ελλάδας (Αριστερά). Σύγκριση των κατηγοριών κάλυψης γης στις περιοχές εντός και εκτός του δικτύου Natura 2000 (Δεξιά).

Εντός του δικτύου Natura 2000, οι δασικές και ημι-φυσικές εκτάσεις αποτελούν την κυρίαρχη κατηγορία κάλυψης γης (ποσοστό 75,2%), ακολουθούμενη από τις αγροτικές εκτάσεις (15,2%). Ακολουθούν οι υπόλοιπες κατηγορίες με πολύ μικρότερα ποσοστά: υδάτινα σώματα (1,5%), τεχνητές επιφάνειες (0,4%) και υγρότοποι (0,4%), ενώ δεν υπάρχουν δεδομένα ως προς την κάλυψη της γης για ένα ποσοστό της έκτασης του δικτύου που φτάνει το 7,3%. Επιπλέον, προκύπτει ότι οι δασικές και ημι-φυσικές εκτάσεις αντιπροσωπεύονται καλύτερα εντός του δικτύου Natura 2000, ενώ οι αγροτικές εκτάσεις αντιπροσωπεύονται λιγότερο εντός του δικτύου.

Επίσης στις περιοχές αυτές παρατηρούνται και δομημένες επιφάνειες όπως κατοικίες, δρόμοι, αλλά με πολύ μικρά ποσοστά κάλυψης. Σχετικά με τις ανθρώπινες δραστηριότητες, οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 χρησιμοποιούνται κύρια για γεωργικούς και κτηνοτροφικούς σκοπούς, ενώ έπονται δραστηριότητες όπως υλοτομία, κυνήγι, ψάρεμα.

Β. Κατάσταση των τύπων οικοτόπων και ειδών

Β.1 Η πιο πρόσφατη αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων της επικράτειας

Το παρακάτω κείμενο συνοψίζει τα δεδομένα της 2ης Εξαετούς Έκθεσης Εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για την κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και ειδών στην Ελλάδα. Περιλαμβάνει όλους τους οικοτόπους του Παραρτήματος I και τα είδη των Παραρτημάτων II, IV και V της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους.

Β.1.α Οικότοποι και είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους

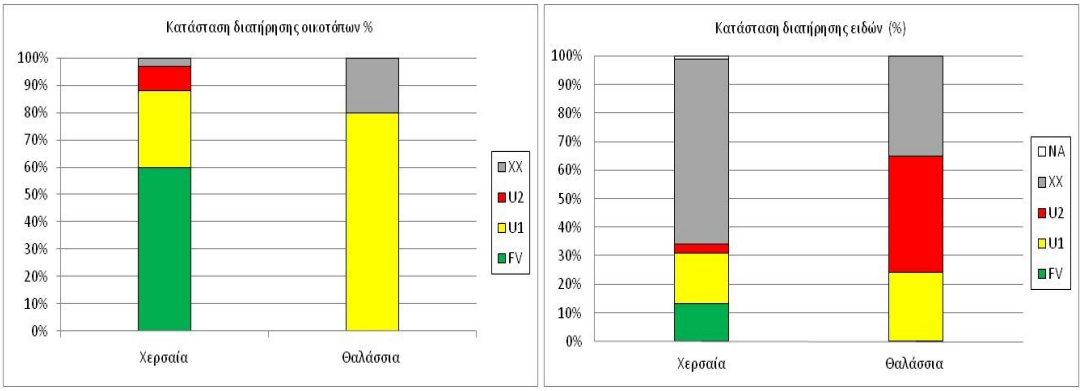

Εικόνα 2: Συνολική αξιολόγηση κατάστασης διατήρησης οικοτόπων και ειδών στη Μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή και στην Ελλάδα (%)

Πίνακας 1: Συνολική αξιολόγηση κατάστασης διατήρησης οικοτόπων και ειδών στη Μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή και στην Ελλάδα (%)

Περιοχή/ Συμπέρασμα	Οικότοποι					Είδη				
	FV	U1	U2	XX	NA	FV	U1	U2	XX	NA
Χερσαία	60	28	9	3		13	18	3	65	1
Θαλάσσια		80		20			24	41	35	
Κράτος Μέλος: Ελλάδα	57	31	8	4		12	19	6	62	1

Η Ελλάδα υπάγεται στη Μεσογειακή (MED) βιογεωγραφική ζώνη. Η κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και ειδών παρουσιάζεται στον Πίνακα 1 και σχηματικά στην Εικόνα 2. Στη χερσαία μεσογειακή βιογεωγραφική ζώνη το 60% των οικοτόπων βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (FV - Favorable), το 28% βρίσκεται σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης (U1 - Inadequate), το 9% σε κακή κατάσταση (U2 - Bad) και το 3% σε άγνωστη (XX - Unknown) κατάσταση διατήρησης. Στη θαλάσσια μεσογειακή βιογεωγραφική ζώνη το 80% των οικοτόπων βρίσκεται σε ανεπαρκή κατάσταση, ενώ το 20% σε άγνωστη. Σε επίπεδο χώρας, το 57% των οικοτόπων βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, το 31% σε ανεπαρκή, το 8% σε κακή και τέλος το 4% σε άγνωστη. Αντίστοιχα, για τα είδη στο σύνολο της χώρας το 12% βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση, το 19% σε ανεπαρκή, το 6% σε κακή, αλλά το 62% σε άγνωστη κατάσταση και 1% χωρίς στοιχεία και δεδομένα. Η εικόνα αυτή αντικατοπτρίζει την έλλειψη βασικής πληροφορίας για την

κατάσταση διατήρησης των ειδών στην Ελλάδα. Η μελέτη «Εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος» που βρίσκεται σε εξέλιξη στη χώρα αναμένεται να συνεισφέρει θετικά ως προς την απόκτηση αυτής της γνώσης.

Στην Εικόνα 3, εκτιμάται η συνολική κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και ειδών σύμφωνα με τις εξής τέσσερις (4) παραμέτρους: το σημερινό εύρος, την έκταση, τις ειδικές δομές και λειτουργίες και τις μελλοντικές προοπτικές. Αντίστοιχα, η κατάσταση διατήρησης των ειδών εκτιμάται σύμφωνα με το εύρος, τον πληθυσμό, τον οικότοπο για το είδος και τις μελλοντικές προοπτικές. Για κάθε είδος ή τύπο οικοτύπου, κάθε παράμετρος αξιολογείται ως: καλή (πράσινο χρώμα), ανεπαρκής (κίτρινο χρώμα), κακή (κόκκινο χρώμα) και άγνωστη (γκρι χρώμα). Στην κατηγορία άγνωστη ανήκουν οι περιπτώσεις, στις οποίες οι διαθέσιμες πληροφορίες δεν επιτρέπουν την ακριβή αξιολόγηση των παραμέτρων.

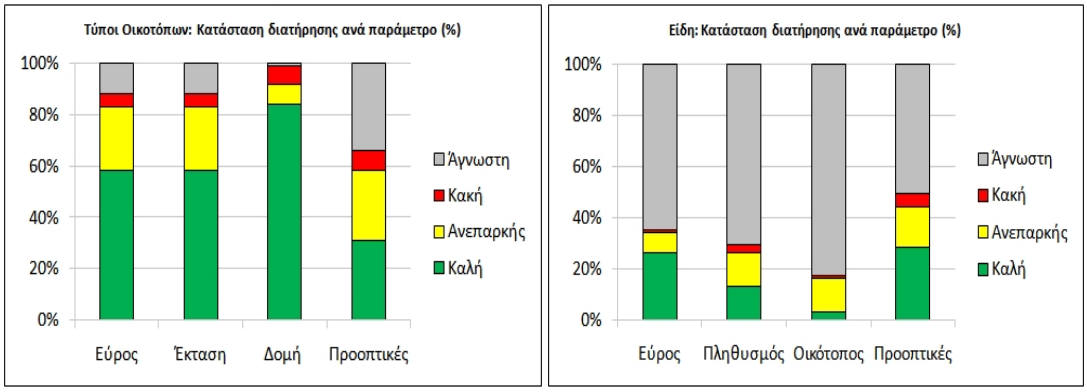

Εικόνα 3: Συνολική αξιολόγηση τύπων οικοτόπων και ειδών για κάθε παράμετρο (%)

Πίνακας 2: Συνολική αξιολόγηση τύπων οικοτόπων και ειδών για κάθε παράμετρο (%)

Παράμετρος/ Συμπέρασμα	ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ					ΕΙΔΗ				
	FV	U1	U2	XX	NA	FV	U1	U2	XX	NA
Εύρος	58	25	5	12		26	8	1	64	1
Περιοχή/ Πληθυσμός	58	25	5	12		13	13	3	70	1
Δομή/ Οικότοποι	84	8	7	1		3	13	1	82	1
Μελλοντικές Προοπτικές	**31**	**27**	**8**	**34**		**28**	**16**	**5**	**50**	**1**

B.1.b Είδη ορνιθοπανίδας της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ

Για τα είδη ορνιθοπανίδας που απαντώνται εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Ελλάδας δεν έχει εκπονηθεί μέχρι σήμερα καμία Έκθεση Εφαρμογής της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ και ως εκ τούτου δεν έχει αξιολογηθεί μέχρι σήμερα η κατάσταση διατήρησής τους. Κατ' αντιστοιχία με προηγούμενη αναφορά, η Μελέτη «Εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος» που βρίσκεται σε εξέλιξη στη χώρα αναμένεται να συνεισφέρει θετικά ως προς την απόκτηση αυτής της γνώσης.

Ωστόσο για τις ανάγκες ευρύτερων επεξεργασιών, όπως αποτυπώνονται στην επόμενη ενότητα, και δεδομένης της έλλειψης σχετικής Εθνικής Έκθεσης- Αναφοράς για τα είδη της ορνιθοπανίδας, έγινε χρήση των ακόλουθων βιβλιογραφικών πηγών: α) Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της

Ελλάδας, β) Μελέτη προσδιορισμού συμβατών δραστηριοτήτων σε σχέση με τα είδη χαρακτηρισμού των Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας, γ) Πρόγραμμα επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας, δ) Birds in Europe II.

Ειδικότερα, λήφθηκε υπόψη το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (2009), στόχος του όποιου ήταν να καταγράψει την κατάσταση διατήρησης των ειδών της ελληνικής πανίδας, να ξεχωρίσει τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση και να εντοπίσει, στο βαθμό που αυτό ήταν δυνατόν, τις κυριότερες απειλές και τα πλέον αναγκαία μέτρα για την προστασία και τη διατήρηση των ειδών αυτών. Η αξιολόγηση των ειδών και η σύνταξη Κόκκινου Βιβλίου για τα ζώα της Ελλάδας βασίζεται στο σύστημα που έχει εδραιώσει η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN). Στο πλαίσιο αυτό, το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας αποτελεί βασικό εργαλείο στη διαδικασία επιλογής προτεραιοτήτων προστασίας της βιοποικιλότητας και ανάπτυξης προγραμμάτων διατήρησης στη χώρα μας.

Παράλληλα, έγινε χρήση σημαντικών δεδομένων και πληροφοριών από τη μελέτη «*Προσδιορισμός συμβατών δραστηριοτήτων σε σχέση με τα είδη χαρακτηρισμού των Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας*», η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο της εναρμόνισης με τις Κοινοτικές υποχρεώσεις της Ελλάδας, σε ότι αφορά στην έκταση και στον αριθμό των Ζωνών Ειδικής Προστασίας που θα πρέπει να θεσμοθετηθούν προκειμένου να καλυφθούν οι απαιτήσεις της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ σε σχέση με τις ανάγκες των ειδών ορνιθοπανίδας προτεραιότητας. Σκοπός της μελέτης ήταν ο προσδιορισμός γενικών αρχών προστασίας των ειδών αυτών με στόχο τη ρύθμιση της άσκησης των δραστηριοτήτων στις ΖΕΠ της χώρας μας. Η μελέτη είχε ως μεσοπρόθεσμο αποτέλεσμα την ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας στις περιοχές ΖΕΠ προς όφελος των προστατευόμενων ειδών πτηνών, συμβάλλοντας έτσι και στη διατήρηση των ειδών αυτών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Για τις ανάγκες του Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας αξιοποιήθηκαν συγκεκριμένα στοιχεία, καθώς και η Βάση Δεδομένων οικολογικών απαιτήσεων- απειλών για τα είδη χαρακτηρισμού ΖΕΠ.

Επιπλέον λήφθηκε υπόψη το Βιβλίο για τις Ελληνικές Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά, η πληροφορία που έχει καταγραφεί στην έκδοση Birds in Europe II του Birdlife International, καθώς και του έργου «*Πρόγραμμα επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας. Σύνταξη σχεδίων δράσης για την προστασία των ειδών προτεραιότητας*».

Β.2 Συνολική αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης ανά κατηγορία οικοτόπων/ομάδα ειδών

Οικότοποι και είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους

Στα γραφήματα που παρουσιάζονται στην Εικόνα 4, αποτυπώνεται η συνολική κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων ανά κατηγορία τύπων οικοτόπων, αλλά και των ειδών ανά ομάδα ειδών (αριθμός και ποσοστό ανά κατηγορία/ομάδα) όπως αυτή αξιολογήθηκε στην 2η Εξαετή Έκθεση Εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για την Ελλάδα(περιλαμβάνονται τα είδη που απαντώνται στα Παραρτήματα II, IV και V της Οδηγίας).

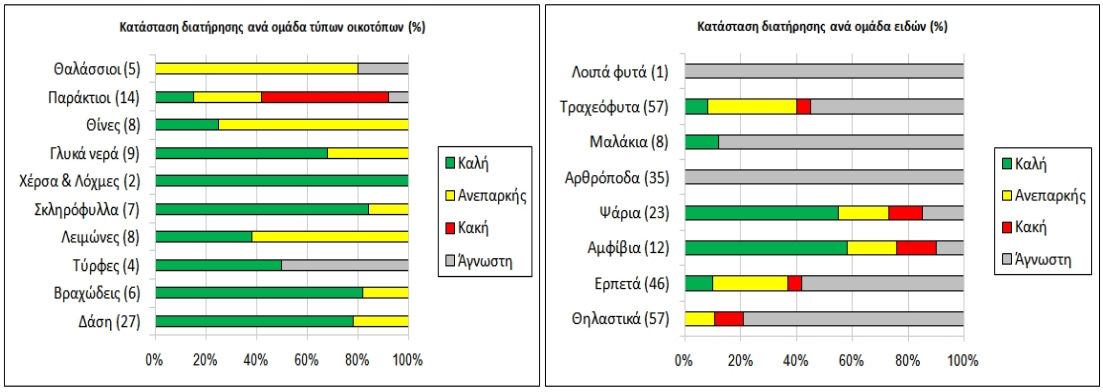

Εικόνα 4: Κατάσταση διατήρησης ομάδων τύπων οικοτόπων σε ποσοστά % (αριστερά), κατάσταση διατήρησης ομάδων ειδών σε ποσοστά % (δεξιά).

Σε κακή κατάσταση διατήρησης βρίσκεται η πλειονότητα των παράκτιων τύπων οικοτόπων, ενώ από τους θαλάσσιους τύπους οικοτόπων, κανένας δεν βρίσκεται σε καλή κατάσταση διατήρησης. Από τους χερσαίους τύπους οικοτόπων, οι θίνες και οι λειμώνες βρίσκονται σε δυσμενέστερη κατάσταση διατήρησης. Σ' ότι αφορά στα είδη, είναι φανερή η έλλειψη στοιχείων για την κατάσταση διατήρησης των ασπόνδυλων (αρθρόποδα – μαλάκια), καθώς τα περισσότερα από τα είδη της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ βρίσκονται σε άγνωστη κατάσταση διατήρησης. Το ίδιο ισχύει για μεγάλο ποσοστό των ειδών χλωρίδας, θηλαστικών και ερπετών.

Είδη ορνιθοπανίδας της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ

Από το σύνολο των 147 ειδών της ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ που απαντώνται στην Ελλάδα στο «Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας», καταχωρήθηκαν τα 104 είδη της ορνιθοπανίδας σε 7 από τις 9 κατηγορίες της IUCN. Από το σύνολο των 104 ειδών, τα 54 (περίπου το 51%) εντάσσονται στις κατηγορίες κινδύνου: *Τρωτά, Κινδυνεύοντα και Κρισίμως Κινδυνεύοντα*. Τα υπόλοιπα κατατάσσονται στις κατηγορίες *Σχεδόν Απειλούμενα, Μειωμένου Ενδιαφέροντος και Ανεπαρκώς Γνωστά*. Ειδικότερα, στον Πίνακα 3 παρουσιάζεται συνοπτικά ο συνολικός αριθμός των ειδών ορνιθοπανίδας ανά κατηγορία κινδύνου.

Πίνακας 3: Συνολικός αριθμός ειδών ορνιθοπανίδας ανά κατηγορία κινδύνου

Κατηγορίες Κινδύνου Ειδών Ορνιθοπανίδας	Αριθμός Ειδών	Ποσοστό επί του συνόλου των ειδών της ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι
EX- Εκλιπόντα	0	0
CR- Κρισίμως Κινδυνεύοντα	11	7,5
EN - Κινδυνεύοντα	16	10,9
VU – Τρωτά	27	18,4
NT – Σχεδόν απειλούμενα	13	8,8
LC- Μειωμένου Ενδιαφέροντος	21	14,3
DD- Ανεπαρκώς Γνωστά	16	10,9
NE – Όχι Εκτιμημένα	43	29,2
Σύνολο	147	100%

Σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο, μεταξύ των κρίσιμων κινδυνευόντων ειδών της ορνιθοπανίδας συγκαταλέγεται ο Ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*), ο Γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), ο Θαλασσαετός (*Haliaeetus albicilla*), η Χαλκόκοτα (*Plegadis falcinellus*), η Νανόχηνα (*Anser erythropus*), ο Λιβαδόκιρκος (*Circus pygargus*), ο Βασιλαετός (*Aquila heliaca*), το Στεπογέρακο (*Falco cherrug*). Στα είδη που χαρακτηρίζονται ως Κινδυνεύοντα, συγκαταλέγεται ο Ήταυρος (*Botaurus stellaris*), ο Πορφυροτσικνιάς (*Ardea purpurea*), ο Μαύρος Πελαργός (*Ciconia nigra*), ο Μαυρόγυπας (*Aegypius monachus*), ο Χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο Γερακαετός (*Aquila pennata*), το Χρυσογέρακο (*Falco biarmicus*), ο Κραυγαετός (*Aquila pomarina*), ο Στικταετός (*Aquila clanga*), ο Τουρκοτσοπανάκος (*Sitta krueperi*), το Μαυρογλάρονο (*Chlidonias niger*) και το Μουστακογλάρονο (*Chlidonias hybridus*).

Β.3 Επισκόπηση των πιέσεων και απειλών για τα είδη και τους οικοτόπους

Με βάση τη 2η Εξαετή Έκθεσης Εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για την Ελλάδα υπάρχουν9 κατηγορίες πιέσεων – απειλών: γεωργία, αλιεία – κυνήγι – συλλογή, εξορύξεις και απόσπαση υλικών, αστικοποίηση, άξονες μεταφοράς και τηλεπικοινωνίες, τουρισμός και αναψυχή, ρύπανση και άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες, ανθρωπογενείς τροποποιήσεις των υγροτοπικών και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, φυσικές, βιοτικές και αβιοτικές διεργασίες. Κατά την ανάλυση των πιέσεων και απειλών ανά ομάδα τύπων οικοτόπων και ειδών υπολογίστηκε μια τιμή για κάθε κατηγορία. Σύμφωνα με τον Πίνακα 4, οι κατηγορίες πιέσεων και απειλών που καταλαμβάνουν τις υψηλότερες τιμές για τους τύπους οικοτόπους και τα είδη είναι η γεωργία , η αλιεία και το κυνήγι, ο τουρισμός και η αναψυχή. Οι περισσότερες πιέσεις στους τύπους οικοτόπων ασκούνται από τη γεωργία και τη δασοπονία, αλλά εκτιμάται ότι στο μέλλον οι πιέσεις αυτές θα περιοριστούν. Η αλιεία, το κυνήγι, η συλλογή αλλά και φυσικές διεργασίες απειλούν και θα εξακολουθήσουν να απειλούν τα είδη.

Πίνακας 4: Πιέσεις και απειλές για οικοτόπους και είδη

Κατηγορία Πίεσης/ Απειλής	ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ		ΕΙΔΗ	
	Πιέσεις	Απειλές	Πιέσεις	Απειλές
Γεωργία	60	40	40	37
Αλιεία, Κυνήγι, Συλλογή	2	1	39	37
Εξορύξεις, απόσπαση υλικών	16	16	16	13
Αστικοποίηση, εκβιομηχάνιση και συναφείς δραστηριότητες	27	18	29	29
Άξονες μεταφοράς και τηλεπικοινωνίες	26	21	17	17
Τουρισμός και αναψυχή	28	25	17	13
Ρύπανση και άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες	14	9	29	29
Ανθρωπογενείς τροποποιήσεις των υγροτοπικών και θαλάσσιων οικοσυστημάτων	29	29	20	20
Φυσικές βιοτικές και αβιοτικές διεργασίες	11	15	35	35

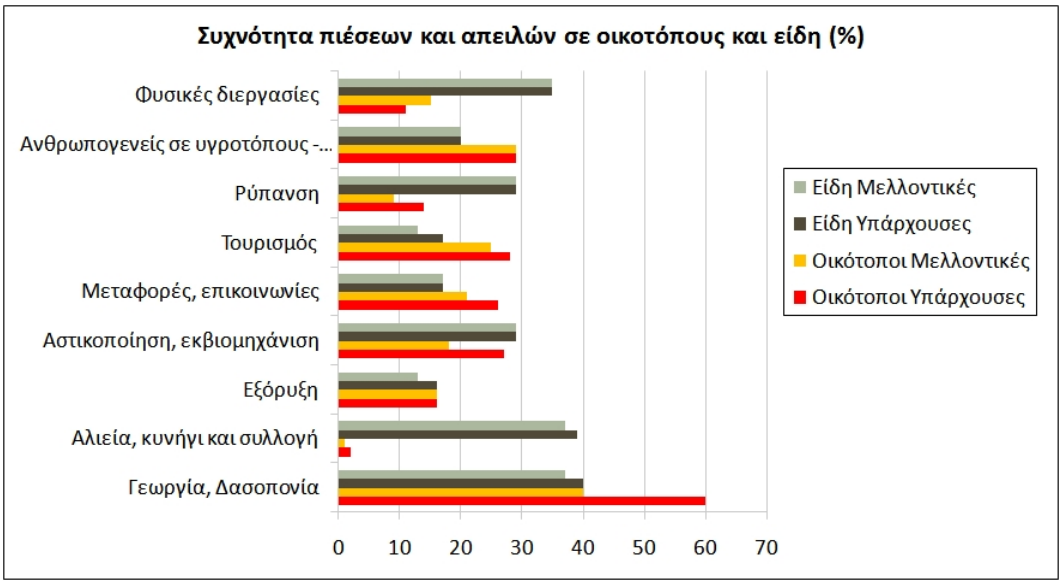

Εικόνα 5: Συχνότητα πιέσεων και απειλών σε οικοτόπους και είδη (%)

C. Νομικές και διοικητικές προβλέψεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών NATURA 2000

C.1 Σχετικές νομικές διατάξεις

Α. Σχεδιασμός Διαχείρισης

Ο Ν. 3937/2011, όπως αντικατέστησε τον Ν. 1650/1986, συνιστά το κύριο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία και διαχείριση των περιοχών Natura 2000. Ο νόμος αυτός επικαιροποιεί το εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών και κατοχυρώνει θεσμικά τις περιοχές Natura 2000 εντάσσοντας τες στο σύστημα αυτό με τον χαρακτηρισμό τους ως 'Περιοχές Προστασίας Οικοτόπων και Ειδών' – που διακρίνονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) ή/ και Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) – οι οποίες υπόκεινται σε διαχείριση.

Σύμφωνα με τον ίδιο νόμο (άρθ. 4), για τη διαχείριση του αντικειμένου προστασίας και διατήρησης των περιοχών Natura 2000 καταρτίζεται σχετικό Διαχειριστικό Σχέδιο με πενταετή διάρκεια το οποίο, στο πλαίσιο των όρων και προϋποθέσεων που τίθενται στις πράξει χαρακτηρισμού των περιοχών Natura 2000: *(α) καθορίζει τα αναγκαία μέτρα οργάνωσης και λειτουργίας για τη διατήρηση των αντικειμένων που προστατεύονται, (β) εξειδικεύει τους όρους και περιορισμούς άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων, και (γ) προσδιορίζει τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των αντικειμένων που προστατεύονται κατά περίπτωση*. Τα σχέδια διαχείρισης εγκρίνονται με ΚΥΑ και συνοδεύονται από σχέδια δράσης.

Στις περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαίος ο επιπλέον χαρακτηρισμός των περιοχών Natura 2000 ή/ και η '*οριοθέτηση και καθορισμός χρήσεων γης και δραστηριοτήτων καθώς και ειδικότερων όρων και περιορισμών δόμησης*' απαιτείται η έκδοση σχετικού ΠΔ (αρθ. 5) σε εφαρμογή Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) ή Ειδικής Έκθεσης ανάλογα με την κατηγορία χαρακτηρισμού. Τέλος, με απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ και μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής «Φύση 2000», '*..καθορίζονται εθνικοί στόχοι διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών κοινοτικής σημασίας που απαντώνται στην Ελληνική Επικράτεια με στόχο την επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης τους στο σύνολο της εξάπλωσης του'.*

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η στρατηγική διαχείρισης που είχε εφαρμοστεί στη χώρα μέχρι την υιοθέτηση του Ν. 3937/11 εδραιωνόταν στη θεσμοθέτηση πράξεων χαρακτηρισμού (ΠΔ ή ΚΥΑ) με τα οποία καθορίζονταν οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης, όροι δόμησης και περιορισμοί στην άσκηση δραστηριοτήτων σε εφαρμογή ΕΠΜ.

Β. Δομές Διαχείρισης

Στο Ν. 2742/1999, όπως συμπληρώθηκε από τον νόμο για τη βιοποικιλότητα (Ν. 3937/2011), προβλέπονται οι εξής δομές διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών:

- Φορείς Διαχείρισης για μία ή περισσότερες περιοχές ως ΝΠΙΔ εποπτευόμενα από το ΥΠΕΚΑ.
- Ανάθεση σε υφιστάμενες δημόσιες υπηρεσίες
- Δημιουργία ειδικών υπηρεσιών συντονισμού στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, και
- Ανάθεση σε ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα με Σύμβαση Διαχείρισης

Το σχήμα διαχείρισης/διοίκησης των περιοχών Natura που έχει επικρατήσει βασίζεται στη

δημιουργία Φορέων Διαχείρισης η λειτουργία των οποίων ωστόσο έχει χαρακτηριστεί από σημαντικά προβλήματα σχετικά με σύγχυση αρμοδιοτήτων καθώς και σταθερού πλαισίου λειτουργίας και χρηματοδότησης.

Συνολικά, από το σύνολο των περιοχών Natura 2000, 63 ΕΖΔ (26% του συνόλου) και 42 ΖΕΠ (21% του συνόλου) υπάγονται στη δικαιοδοσία ενός Φορέα Διαχείρισης (ΦΔ) και διαθέτουν θεσμοθετημένο καθεστώς προστασίας (ΠΔ ή ΚΥΑ). Από το σύνολο αυτών των περιοχών μόνο 4 περιοχές ΕΖΔ (2% του συνόλου) και 2 περιοχές ΖΕΠ (1% του συνόλου) έχουν θεσμοθετημένο Σχέδιο Διαχείρισης. Επιπρόσθετα, 5 περιοχές έχουν θεσμοθετημένο καθεστώς προστασίας χωρίς να υπάγονται σε ΦΔ.

Ειδικότερα, το 27% των Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (65 από τις 241 περιοχές) και το 21% των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (43 από τις 202 περιοχές) έχουν εγκεκριμένη ΕΠΜ. Για τις υπόλοιπες περιοχές ΕΖΔ (176 από τις 241 περιοχές GR) και ΖΕΠ (159 από τις 202 περιοχές GR) είτε δεν έχει εκπονηθεί ΕΠΜ είτε βρίσκεται σε στάδιο εκπόνησης ή επεξεργασίας.

Γ. Άλλες σχετικές διατάξεις

- προστασία και διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων: Ν. 86/1969 (ΦΕΚ Α’ 7), Ν. 996/1971 (ΦΕΚ Α’ 192), Ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α’ 289), Ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α’ 303),
- προστασία των υδάτων: με τον Ν. 3199/2003 (ΦΕΚ Α’ 280) και το Π.Δ. 51/2007 (ΦΕΚ Α’ 54), εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με την Οδ. 2000/60/ΕΚ,
- προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος: με τον Ν. 3983/2011 (ΦΕΚ Α’ 144) σχετικά με την εθνική στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με την Οδηγία 2008/56/ΕΚ. Στόχος είναι η διατήρηση και αποκατάσταση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος έως το έτος 2020
- εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργων και δραστηριοτήτων - Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ Α’ 209)- και ΚΥΑ 107017 (ΦΕΚ Β’ 1225/5.9.2006) σχετικά με την στρατηγική εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων

C.2 Πρόοδος και προοπτικές για το σχεδιασμό διαχείρισης των περιοχών

Πρόοδος όσον αφορά τη θέσπιση στόχων διατήρησης	Η θέσπιση στόχων διατήρησης περιλαμβάνεται ως αντικείμενο στα προγράμματα *«Εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος»* που βρίσκονται σε εξέλιξη από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Παράλληλα, υλοποιείται μελέτη επικαιροποίησης των εξωτερικών ορίων των ΖΕΠ και ΕΖΔ, από την εταιρεία Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση Α.Ε. (ΕΚΧΑ Α.Ε.), η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2015. Η εξειδίκευση των στόχων διατήρησης αποτελεί αντικείμενο των Σχεδίων Διαχείρισης, τα οποία δεν έχουν ακόμη εκπονηθεί. Προς την κατεύθυνση ολοκλήρωσης του συστήματος διαχείρισης των περιοχών Natura 2000, βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία επεξεργασίας των σχετικών ζητημάτων από 4 θεματικές ομάδες που διεξάγεται υπό την εποπτεία του ΥΠΕΚΑ και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους (2014). Τα ζητήματα που επεξεργάζονται οι αντίστοιχες

	θεματικές ομάδες περιλαμβάνουν: 1. Τον καθορισμό της αρχιτεκτονικής/ δομής του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών. 2. Την εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών, με την αξιολόγηση διαφορετικών εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης. 3. Την επιλογή και καθορισμό των εργαλείων διαχείρισης και παρακολούθησης των προστατευόμενων περιοχών. 4. Τη διασφάλιση της σύγκλισης των συστημάτων φύλαξης, εποπτείας, προστασίας και διαχείρισης. Τέλος, στις 26 Αυγούστου 2014 εγκρίθηκε η Εθνική Στρατηγική 15ετούς διάρκειας και το 5ετές Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα. Γενικός σκοπός της εθνικής στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα είναι η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των λειτουργιών των οικοσυστημάτων της Ελλάδας μέχρι το 2026, η αποκατάστασή τους, όπου χρειάζεται και δύναται, η ανάδειξη της βιοποικιλότητας ως εθνικό κεφάλαιο, όπως και η εντατικοποίηση της συμβολής της Ελλάδας στην αποτροπή απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως. Η θέσπιση κινήτρων για την προστασία της βιοποικιλότητας προβλέπεται τόσο ως στόχος (με το άρθρο 5) στο Σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για την Βιοποικιλότητα, όσο και στον Ν. 3937/ 2011 (άρθρο 20 παρ. 11), όπου προβλέπεται ότι τέτοια κίνητρα μπορεί να είναι η θέσπιση βραβείων, πλαισίου οικονομικών ενισχύσεων και μητρώου επιχειρήσεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, οι οποίες εφαρμόζουν κατά την παραγωγική διαδικασία υποδειγματικές πρακτικές προστασίας της βιοποικιλότητας. Επιπλέον, και στις αρμοδιότητες των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών περιλαμβάνεται βάσει του Ν. 2742/ 1999 η χορήγηση σήματος ποιότητας και συνεργασίας σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός των προστατευόμενων αντικειμένων σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Σχέδιο Διαχείρισης (πλέον) της αντίστοιχης προστατευόμενης περιοχής.
% των περιοχών με ολοκληρωμένα σχέδια	Το ποσοστό των περιοχών ΕΖΔ με ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισης είναι2%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις ΖΕΠ ανέρχεται σε 1%.
% των περιοχών με τα σχέδια να βρίσκονται σε προετοιμασία	Το ποσοστό των περιοχών ΕΖΔ με σχέδια διαχείρισης να βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας είναι21%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις ΖΕΠ ανέρχεται σε 16%. Σημειώνεται ωστόσο ότι κάποια από αυτά έχουν εκπονηθεί παλαιότερα και απαιτείται η επικαιροποίηση.
% των περιοχών χωρίς σχέδια	Το ποσοστό των ΕΖΔ χωρίς σχέδια διαχείρισης είναι 98% και των ΖΕΠ 99%, αντίστοιχα (λαμβάνοντας υπόψη ότι τα σχέδια που βρίσκονται σε προετοιμασία δεν είναι ολοκληρωμένα).

Σύνδεση σε ιστοσελίδες με σχέδια και τυχόν κατευθυντήριες γραμμές	Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε τον παρακάτω σύνδεσμο: http://www.ypeka.gr
Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με σχέδια και σχόλια για άλλα όργανα/προσεγγίσεις για το σχεδιασμό της διαχείρισης, πληροφορίες και σχέδια για συγκεκριμένους κλάδους (π.χ. δασοκομία)	**Διαχείριση δασών και δασικών εκτάσεων** Η προστασία και διαχείριση δημόσιων δασών και δασικών εκτάσεων είναι ευθύνη των κατά τόπους δημόσιων δασικών αρχών (Δασική Υπηρεσία), ενώ για τη φύλαξη, προστασία και διαχείριση ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων, μεριμνούν οι ιδιοκτήτες τους, υπό την επίβλεψη της Δασικής Υπηρεσίας (παρ. 1, αρθ. 18, Ν. 998/1979 «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας»). Οι μελέτες διαχείρισης δασών και δασικών εκτάσεων ακολουθούν τις «Προσωρινές πρότυπες τεχνικές προδιαγραφές εργασιών σύνταξης δασοπονικών και λοιπών μελετών δασών και δασικών εκτάσεων» που εγκρίθηκαν με την 158072/1120/30-7-1965 απόφαση του Υπ. Γεωργίας. Εκπονούνται για λογαριασμό του ιδιοκτήτη της έκτασης από Δασολόγο (δημόσιο ή δημοτικό υπάλληλο για τα δημόσια ή δημοτικά δάση, ή ιδιώτη μελετητή, τόσο για τα δημόσια ή δημοτικά, όσο και για τα ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις) και ελέγχονται, θεωρούνται και εγκρίνονται από τη Δασική Υπηρεσία. Οι μελέτες διαχείρισης αποσκοπούν στην αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης (απογραφή - εκτίμηση ξυλικού κεφαλαίου), στην ορθολογική οργάνωση των συντελεστών παραγωγής (έδαφος, κεφάλαιο, εργασία), στον προσδιορισμό των απαραίτητων μεθόδων και μέτρων διαχείρισης (με βάση την αρχή της αειφορίας) και προστασίας και στην κατά χώρο και χρόνο τάξη των καρπώσεων (από τα μέτρα διαχείρισης και προστασίας). Συνήθως έχουν διάρκεια 10 χρόνια (σπανιότερα 5). **Διαχείριση αλιείας** Με την υπ' αριθμό 1492/31.08.2010 Απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013 εγκρίθηκαν: • Το Σχέδιο Προσαρμογής της Αλιευτικής Προσπάθειας (ΣΠΑΠ) του Ελληνικού στόλου που δραστηριοποιείται στα Ελληνικά χωρικά ύδατα • Τα 3 εθνικά σχέδια παροπλισμού, σε εφαρμογή του ΣΠΑΠ, που αφορούν: - Σε σκάφη που δραστηριοποιούνται σε κλειστούς κόλπους - Σε σκάφη ηλικίας μεγαλύτερης των 15 ετών - Σε σκάφη με συνολικό μήκος μικρότερο των 7 μέτρων Σημειώνεται ότι τα παραπάνω σχέδια εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΕΠΑΛ 2007-2013 «Μέτρα για την προσαρμογή του αλιευτικού στόλου» και υλοποιούνται κατ' εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΕ) 1198/2006 «για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας» και (ΕΕ) 1967/2006 του Συμβουλίου «για τη διαχείριση και βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο Θάλασσα».

	Παράλληλα, κατ΄ εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 1967/2006 του Συμβουλίου (Άρθρο 19), έχει εκδοθεί η υπ' αριθμό 271/2576 Υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 58Β/16.01.2014) με την οποία θεσπίζεται σχέδιο διαχείρισης για την διενέργεια αλιείας με το αλιευτικό εργαλείο δίχτυ τράτας βυθού καθώς και η υπ' αριθμό 9131.4/2/2012 (ΦΕΚ 1519Β/04.05.2012) με την οποία θεσπίζεται σχέδιο διαχείρισης αλιείας μικρών πελαγικών ειδών γαύρου (*Engraulis encrasicolus*) και σαρδέλας (*Sardina pilchardus*) που διενεργείται με το αλιευτικό εργαλείο γρι γρι**.** Ωστόσο, σημειώνεται ότι θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη, μελλοντικά, ώστε οι προδιαγραφές εκπόνησης των παραπάνω σχεδίων να ενσωματώνουν τις στοχεύσεις των περιοχών Natura. **Περιβαλλοντική αδειοδότηση** Σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, Ν. 4014/2011, στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 η περιβαλλοντική αδειοδότηση πραγματοποιείται με την εφαρμογή της διαδικασίας Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, στην οποία ενσωματώνονται οι απαιτήσεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

C.3 Σχετικά κυβερνητικά και μη κυβερνητικά σχέδια

Χωροταξικός Σχεδιασμός

Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού της χώρας επηρεάζει σημαντικά τη διαχείριση των περιοχών προστασίας στον βαθμό που προσδιορίζει τις ευρύτερες συνθήκες/ προοπτικές ανάπτυξης τους με τον καθορισμό κατευθύνσεων ή/ και κανονιστικών ρυθμίσεων από τα προβλεπόμενα χωροταξικά και περιφερειακά σχέδια τα οποία περιλαμβάνουν:

Α. Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ Α' 128/3.7.2008)

Β. Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ) που εκπονούνται κατ' εξουσιοδότηση του Γενικού Πλαισίου και αφορούν:

- στον τουρισμό (ΦΕΚ Β' 3155/12.12.2013)
- στη βιομηχανία (ΦΕΚ ΑΑΠ 151/3.4.2009)
- στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΦΕΚ Β' 2464/3.12.2008)
- στις υδατοκαλλιέργειες (ΦΕΚ Β' 2505/4.11.2011)

Γ. Τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού τα οποία βρίσκονται σε διαδικασία επικαιροποίησης

Σε επίπεδο στοχοθεσίας, τα σχέδια αυτά φαίνεται να προωθούν τη διαμόρφωση ενός προτύπου χωρικής ανάπτυξης στα πλαίσια των αρχών της αειφορίας με έμφαση στη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην παρούσα πολιτικο-οικονομική συγκυρία καταγράφεται ο επαναπροσδιορισμός των στόχων και κατευθύνσεων του χωρικού σχεδιασμού με σαφή προσανατολισμό στη διευκόλυνση των επενδύσεων.

Με την πρόσφατη αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον τουρισμό καθώς και τα σχέδια που εκπονούνται κατά την τελευταία τριετία για την ανάπτυξη της δημόσιας περιουσίας (ΕΣΧΑΔΑ) και στρατηγικών επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ) προβλέπονται κατευθύνσεις για την τουριστική αξιοποίηση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, οι οποίες μπορεί να εντείνουν τις πιέσεις που ασκεί ο τομέας του τουρισμού, κυρίως, στους παράκτιους και θαλάσσιους τύπους οικοτόπων και τα αντίστοιχα είδη.

Διαχείριση Λεκανών Απορροής

Σε εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Οδηγία 2000/60/ΕΚ και σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3199/2003 και ΠΔ 51/2007 εγκρίθηκαν τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών των Περιφερειών της Χώρας. Τα σχέδια περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και καταγραφή των αρμόδιων αρχών για τη διαχείριση και προστασία των υδάτων, μητρώο προστατευόμενων περιοχών, επισκόπηση των ανθρωπογενών πιέσεων και τον καθορισμό των περιβαλλοντικών στόχων που πρέπει να επιτευχθούν.

D. Τρέχουσα εμπειρία από τη χρήση των κοινοτικών χρηματοδοτικών μέσων

D.1 Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

Κατ' απαίτηση του Κανονισμού 1698/2005 Ε.Κ για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης στη Ελλάδα από το ΕΓΤΑΑ καταρτίστηκε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013.Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατάσταση εφαρμογής εκείνων των μέτρων του ΠΑΑ για την περίοδο 2007-2013, τα οποία σχετίζονται με τη διαχείριση οικοτόπων και ειδών των περιοχών του δικτύου Natura 2000. Επιπλέον αυτών εξετάστηκαν και παρατίθενται στοιχεία για μέτρα τα οποία σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη και το πεδίο εφαρμογής τους περιλαμβάνει και εκτάσεις του δικτύου Natura 2000.

Ταμείο	Πρόβλεψη	Βαθμός Λειτουργίας*
Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης - ΕΓΤΑΑ	*Άξονας 2*: Βελτίωση του περιβάλλοντος και της Υπαίθρου	MI
	Άξονας 4: Εφαρμογή της προσέγγισης LEADER	MU
Άλλες σχετικές (εθνικές/ περιφερειακές) χρηματοδοτήσεις για τις περιοχές		NU

Συνοπτική περιγραφή των κύριων μέτρων για τις Natura 2000 στο ΕΓΤΑΑ

ΑΞΟΝΑΣ 2:Βελτίωση του περιβάλλοντος και της Υπαίθρου

Σύμφωνα με μελέτη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ), ο Άξονας 2 «Βελτίωση του περιβάλλοντος και της Υπαίθρου» παρουσιάζει την υψηλότερη χρηματοδοτική βαρύτητα με 51,7% και εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα το δεύτερο γενικό στόχο του προγράμματος: προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων**.**

Ειδικότερα, για τις περιοχές Natura 2000 προβλέπονται τα παρακάτω μέτρα:

Μέτρα 211 και 212 (Ενισχύσεις σε γεωργούς)

Τα μέτρα αυτά αφορούν σε ενισχύσεις γεωργών ορεινών περιοχών καθώς και περιοχών με μειονεκτήματα, αντίστοιχα, ένα μικρό ποσοστό των οποίων εντάσσεται σε περιοχές Natura 2000.

Μέτρα 213 και 224 (Ενισχύσεις Natura 2000)

Τα μέτρα αυτά αφορούν, αντίστοιχα, σε: α) επιδοτήσεις για την παύση βόσκησης σε βοσκοτόπους που αποτελούν νησίδες φυσικής βλάστησης όπου αναπαράγονται είδη άγριας πανίδας, και β) ενίσχυση ιδιωτών ιδιοκτητών δασών για την απώλεια εισοδήματος λόγω εφαρμογής δεσμευτικών δράσεων. Ωστόσο, και τα δύο αυτά μέτρα δεν έχουν ενεργοποιηθεί. Η καθυστέρηση της εφαρμογής τους οφείλεται σε προβλήματα υλοποίησης που διαπιστώθηκαν και τα οποία σχετίζονται και με καθυστερήσεις εκπόνησης των Σχεδίων Διαχείρισης που αφορούν στις περιοχές Natura 2000, στις οποίες θα ήταν σκόπιμη η υλοποίηση σχετικών δράσεων.

Μέτρο 214 (Γεωργο-περιβαλλοντικές ενισχύσεις)

Δράσεις του μέτρου άμεσα σχετιζόμενες με τη διαχείριση οικοτόπων και ειδών του δικτύου Natura 2000 περιλαμβάνουν:

*Δράση 2.2.*Γεωργοπεριβαλλοντικές δράσεις για την προστασία των υδατικών πόρων.

Δράση 3.3. Προώθηση γεωργικών πρακτικών για την προστασία της άγριας ζωής

Δράση 3.5. Προστασία Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου

Η Δράση 2.2 έχει τεθεί σε εφαρμογή για παλαιότερα έργα ενώ μέχρι τη συγγραφή του παρόντος δεν έχει γίνει σχετική πρόσκληση για την ένταξη νέων έργων. Ομοίως, ισχύει και για τις δράσεις 3.3 και 3.5.

Η δράση 3.5 θα μπορούσε στη νέα προγραμματική περίοδο να σχεδιαστεί ώστε να ενταχθούν και άλλες «περιοχές-πιλότοι» για την εκπόνηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων προστασίας και διαχείρισης στα οποία θα συνδυάζονται μέτρα για την προστασία οικοτόπων και ειδών με μέτρα για την βιώσιμη ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών εφαρμογής. Ο σχεδιασμός αυτός θα πρέπει να γίνει λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους και τις επιλογές του ΕΓΤΑΑ.

Μέτρο 221 (Πρώτη δάσωση γεωργικών γαιών)

Το μέτρο αποσκοπεί στην επέκταση και βελτίωση των δασικών πόρων και αφορούσε στο σύνολό του συνεχιζόμενα από την προηγούμενη περίοδο προγράμματα στήριξης της πρώτης δάσωσης γεωργικών γαιών.

Για την επόμενη προγραμματική περίοδο και με στόχο τη βέλτιστη επίτευξη του σκοπού του μέτρου, θεωρείται σκόπιμος ο επανασχεδιασμός αυτού στον οποίο έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην επιλογή και πρόταση συγκεκριμένων ειδών φυτών ανά περιοχή.

ΑΞΟΝΑΣ 4: Εφαρμογή της προσέγγισης LEADER

Στο Πλαίσιο του άξονα 4 του ΠΑΑ 2007-2013 υλοποιήθηκαν 43 προγράμματα Leader από τις αντίστοιχες Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) και συμπεριλαμβάνουν μία δέσμη μέτρων και δράσεων που αφορούν σε ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις που αντιστοιχούν στα μέτρα 411 «Ανταγωνιστικότητα» και 413 «Ποιότητα ζωής/διαφοροποίηση». Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τη δυνατότητα υλοποίησης των προγραμμάτων λόγω της αδυναμίας κάλυψης της ίδιας συμμετοχής.

Ωστόσο η απορρόφηση για τις περιοχές Natura 2000 είναι μηδενική, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί: στην έλλειψη διαχειριστικών σχεδίων και συνεπώς την έλλειψη σχεδιασμού ανάπτυξης των περιοχών Natura 2000 και την ελλιπή ενημέρωση για τις προβλεπόμενες και ισχύουσες δυνατότητες χρηματοδότησης.

Συμπεράσματα και προβλήματα που εντοπίστηκαν

Συνολικά, το ΕΓΤΑΑ θα μπορούσε να αποτελέσει ένα σημαντικό χρηματοδοτικό μέσο για τη διαχείριση και διατήρηση των περιοχών Natura 2000, στόχος που όμως δεν υλοποιήθηκε κατά τη προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Οι λόγοι σχετίζονται κυρίως με την απουσία σαφών στόχων για τη διαχείριση των περιοχών Natura 2000 αλλά και με την απουσία ενός συστήματος συντονισμού, επικοινωνίας και συνέργειας μεταξύ των επιμέρους προγραμματικών επιπέδων.

Σημαντικό, επίσης, λόγο αποτελεί η έλλειψη Σχεδίων Διαχείρισης για τις περιοχές Natura 2000 η οποία όμως, θα μπορούσε να είχε αντιμετωπιστεί, εν μέρει, ειδικά στις περιοχές στις οποίες λειτουργούσαν φορείς διαχείρισης. Ωστόσο, αυτό δεν επιτεύχθηκε κυρίως, όπως έγινε τελικά αντιληπτό, λόγω της λειτουργίας των φορέων διαχείρισης ως μηχανισμών υλοποίησης του ΕΠΕΡΑΑ και όχι ως δομών διαχείρισης των περιοχών Natura 2000. Ταυτόχρονα, θα μπορούσε να προωθηθεί η υλοποίηση πιλοτικών εφαρμογών με επιμέρους φορείς διαχείρισης με στόχο τη διαμόρφωση σημαντικών κατευθύνσεων/ δεδομένων για την εφαρμογή μέτρων διαχείρισης στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο. Στο πλαίσιο αυτό κρίνεται σημαντική η απουσία ενημέρωσης και υποστήριξης των αγροτών δικαιούχων, οι οποίοι και παραδοσιακά είναι επιφυλακτικοί όσον αφορά στην υλοποίηση ειδικών μέτρων που σχετίζονται με τις περιοχές Natura 2000.

Κατά συνέπεια και για την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού μέσου κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα εξής θέματα:

- Εκπόνηση των Σχεδίων Διαχείρισης περιοχών Natura 2000 με σαφή κατεύθυνση στην αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων του ΕΓΤΑΑ
- Ένταξη των φορέων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου
- Οργάνωση σταθερής επικοινωνίας μεταξύ των επιπέδων προγραμματισμού του αγροτικού τομέα και του περιβάλλοντος σε κεντρικό αλλά και περιφερειακό επίπεδο. Ειδικά σε σχέση με το περιφερειακό επίπεδο, είναι σκόπιμη η οργάνωση μιας Περιφερειακής Επιτροπής Παρακολούθησης και Διαχείρισης των περιοχών Natura 2000 στο πλαίσιο της ίδρυσης περιφερειακών (στις αποκεντρωμένες διοικήσεις) δομών διοίκησης και διαχείρισης του δικτύου των περιοχών Natura 2000.
- Προώθηση δράσεων ενημέρωσης και υποστήριξης των αγροτών με δικαιούχους τους φορείς διαχείρισης και ενδεχομένως και άλλες δομές σε τοπικό επίπεδο που έχουν υλοποιήσει με επιτυχία σχετικές δράσεις (όπως ομάδες τοπικής δράσης και Αναπτυξιακές εταιρείες).

** Όταν υπάρχουν διαθέσιμες εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να παρέχονται. Διαφορετικά, όπως αναφέρετε ως: Very significant (VS); Moderate Use (MU); Minor use (MI); No use (NU).*

D.2 Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ)

Ταμείο	Πρόβλεψη- Άξονες Προτεραιότητας	Βαθμός λειτουργίας*
ΕΤΑ	*Άξονας 1: Μέτρα για την προσαρμογή του αλιευτικού στόλου*	**NU**
	Άξονας 2: Υδατοκαλλιέργεια, αλιεία εσωτερικών υδάτων, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας	**NU**
	Άξονας 3: Μέτρα κοινού ενδιαφέροντος	**NU**
	Άξονας 4: Αειφόρος ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών	**NU**
	Άξονας 5: Τεχνική βοήθεια	**NU**

Άλλες σχετικές (εθνικές/ περιφερειακές) χρηματοδοτήσεις για τις περιοχές	**-**

Συνοπτική περιγραφή των κύριων μέτρων για τις Natura 2000 για το ΕΤΑ

Μέχρι σήμερα δεν έχει ενταχθεί στο ΕΠΑΛ 2007-2013 κάποιο έργο που να αφορά αποκλειστικά τη διαχείριση των περιοχών Natura 2000.

Παρόλα αυτά, στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιεία (ΕΠΑΛ) 2007-2013 (Μέτρα Κοινού Ενδιαφέροντος) στηρίζονται οικονομικά μέτρα κοινού ενδιαφέροντος με πεδίο εφαρμογής ευρύτερο των μέτρων που κανονικά αναλαμβάνονται από ιδιωτικές επιχειρήσεις και τα οποία συμβάλλουν στους στόχους της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα στα πλαίσια του Μέτρου 3.1 – Συλλογικές δράσεις (Μέτρα κοινού ενδιαφέροντος) είχαν προβλεφθεί, μεταξύ άλλων, δράσεις για την καλύτερη διαχείριση ή διατήρηση των αλιευτικών πόρων (συμπεριλαμβανομένων σχεδίων για την προστασία των προστατευόμενων θαλάσσιων ειδών, ιδίως σε περιοχές Natura-θαλάσσια πάρκα κλπ). Ειδικότερα, στο πλαίσιο εφαρμογής του Κανονισμού 1967/2006 για τα μέτρα διαχείρισης στη Μεσόγειο, υπάρχει στο ΕΠΑΛ 2007-2013 πρόβλεψη για χορήγηση ενισχύσεων ιδίως για i) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι βιότοποι που θα προστατευθούν σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Κανονισμού, ii) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών για την επιστημονική ταυτοποίηση και χαρτογράφηση των περιοχών (Εθνικές Προστατευόμενες Περιοχές) οι οποίες θα προστατευθούν στα πλαίσια του Άρθρου 7 του Κανονισμού και iii) την επιστημονική παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης σύμφωνα με τα Άρθρα 18 και 19 του Κανονισμού.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων – Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Δράσεων Ε.Π. Αλιείας δημοσίευσε την υπ' αριθμό 1157/05.08.2014 Πρόσκληση με την οποία καλεί τη Δ/νση Θαλάσσιας Αλιείας του ΥΠΑΑΤ να υποβάλει πρόταση προς ένταξη στο Μέτρο 3.1 του ΕΠΑΛ 2007-2013 η οποία θα καλύπτει τις απαιτήσεις του Κανονισμού 1967/2006 ειδικότερα για τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι βιότοποι που θα προστατευτούν σύμφωνα με το άρθρο 4 αυτού και συγκεκριμένα:

-Εντοπισμός, χαρτογράφηση και αποτύπωση σε ναυτικούς χάρτες των υποθαλάσσιων λιβαδιών Ποσειδωνίας στον Ελληνικό θαλάσσιο χώρο.

-Εντοπισμός και χαρτογράφηση των ασβεστοφυκικών βυθών, των βυθών με επικρατούσα την παρουσία φανερόγαμων στον Ελληνικό θαλάσσιο χώρο.

-Καταγραφή των κοραλλιογενών σχηματισμών στις ζώνες εκμετάλλευσης κοραλλιών: Νοτιοανατολικό Αιγαίο, Βόρειο Αιγαίο, Κρητικό Πέλαγος, Ιόνιο Πέλαγος.

Παράλληλα, στο ΕΠΑΛ 2007-2013 στα πλαίσια του Μέτρου 3.2 – Προστασία και ανάπτυξη της υδρόβιας πανίδας και χλωρίδας έχουν περιληφθεί δράσεις που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και την «προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Natura 2000, εφόσον αφορούν άμεσα τις αλιευτικές δραστηριότητες, πλην λειτουργικών δαπανών». Στα πλαίσια του συγκεκριμένου μέτρου έχουν ενταχθεί προς συγχρηματοδότηση 3 έργα (Επιστημονική Παρακολούθηση των τεχνητών υφάλων στην παράκτια ζώνη Ιερισσού, Καλύμνου και Πρέβεζας – Κατασκευή τεχνητού υφάλου στη θαλάσσια περιοχή Κίτρους Ν. Πιερίας – Κατασκευή τεχνητού υφάλου στην περιοχή Λιτοχώρου Ν. Πιερίας).

Συμπεράσματα και προβλήματα που εντοπίστηκαν

Όπως παρουσιάστηκε αναλυτικά παραπάνω, μέχρι σήμερα ουσιαστικά δεν έχουν ενταχθεί στο ΕΠΑΛ 2007-2013 έργα που να αφορούν αποκλειστικά τις περιοχές NATURA 2000. Οι δράσεις που έχουν ενταχθεί προς χρηματοδότηση αφορούν έργα που στοχεύουν κατά κύριο λόγο σε θέματα προστασίας των οικοτόπων και της βιοποικιλότητας χωρίς όμως αποκλειστική στόχευση τις περιοχές NATURA.

Ως βασικό πρόβλημα μπορεί να θεωρηθεί η ιδιαίτερη καθυστέρηση στην ολοκλήρωση των διοικητικών διαδικασιών για την ένταξη σχετικών έργων στα αντίστοιχα Μέτρα του ΕΠΑΛ. Αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε διαχειριστικά προβλήματα των αρμόδιων υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ και δευτερευόντως στην ιδιαίτερα εξειδικευμένη φύση των έργων.

Για την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού μέσου κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει να δοθεί στα εξής σημεία:

- Κατά την εκπόνηση των Σχεδίων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι χρηματοδοτικές δυνατότητες του ΕΤΑ (νυν ΕΤΘΑ).
- Συμμετοχή των Φορέων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στον σχεδιασμό-προγραμματισμό και υλοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου.
- Ενίσχυση της διαχειριστικής επάρκειας των αρμόδιων για την υλοποίηση του ΕΠΑΛ Υπηρεσιών τόσο κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού όσο και κατά την εφαρμογή (Τεχνική βοήθεια).

** Όταν υπάρχουν διαθέσιμες εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να παρέχονται. Διαφορετικά, όπως αναφέρετε ως: Very significant (VS); Moderate Use (MU); Minor use (MI); No use (NU).*

D.3 Τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)

Ταμείο	Πρόβλεψη	Βαθμός Λειτουργίας*
Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)	Κωδικός Θέματος Προτεραιότητας (Κ.Θ.Π) 51 (και 5 ΠΕΠ)	187.906 χιλ. € Προϋπολογισμός (114.418 χιλ. € Ενταγμένα έργα)
	Κατηγορία 55 - ΠΕΠ	1.911 χιλ. € Προϋπολογισμός (MU)
	Κατηγορία 56 - ΠΕΠ	32.803 χιλ. € Προϋπολογισμός 13.557 χιλ. € (Ενταγμένα)
	INTERREG - Εδαφική Συνεργασία	MU
	Άλλες Δράσεις/ Κ.Θ.Π	-
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)		NU

Συνοπτική περιγραφή των κύριων μέτρων για τις περιοχές Natura από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής

Για την περίοδο 2007-2013 η χρηματοδότηση έργων διαχείρισης σε περιοχές του δικτύου Natura 2000, έγινε από το Τομεακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη και συγκεκριμένα τον Άξονα Προτεραιότητας 9, ο οποίος αφορούσε 8 περιφέρειες και τα ΠΕΠ και περιλαμβάνει:

α) Την υλοποίηση 16 Σχεδίων Διαχείρισης, στόχος που αν και παρέμεινε στον προγραμματισμό (τουλάχιστον σε επίπεδο δεικτών παρακολούθησης του προγράμματος) μετά από την 3η αναθεώρηση του προγράμματος, δεν αναμένεται πλέον να υλοποιηθεί.

β) 58 έργα που αφορούν δράσεις προστασίας της βιοποικιλότητας εκ του συνόλου των 1.682 που χαρακτηρίζονται ως έργα προστασίας του περιβάλλοντος) με προϋπολογισμό 188,3 εκ.€ (έναντι 6.012,5 εκ. € και 1348 έργων που έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ ως περιβαλλοντικές δράσεις).Η συντριπτική πλειοψηφία των έργων αυτών αφορούν έργα υποστήριξης της λειτουργίας των 28 φορέων διαχείρισης ή έργα που αναφέρονται στο σχεδιασμό τους. Πρόκειται για συνολικά 41 έργα Π/Υ 109,8 εκ. € (ποσοστό 58,4%).

γ) Το έργο ανασύστασης της Λίμνη Κάρλας36 εκ. € (19,1%), ένα έργο το οποίο κατατάσσεται στην κατηγορία των "μεγάλων έργων" (το μοναδικό σε σχέση με τη βιοποικιλότητα), το οποίο ωστόσο θεωρείται "προβληματικό" ως προς ρυθμούς υλοποίησης του, δεδομένου ότι πρόκειται για μια παρέμβαση μεταφερόμενη ήδη από το Γ' ΚΠΣ. Παρόμοια προγραμματιζόμενη παρέμβαση υπήρξε και το έργο εφαρμογής του Master Plan για την αποκατάσταση της Λίμνης Κορώνειας, το οποίο λόγο διοικητικών και νομικών προβλημάτων απεντάχθηκε.

δ) Τα υπόλοιπα 42,3 εκ. € που αφορούν δράσεις σε περιοχές Natura 2000 πλην αυτών που εντάσσονται στα εθνικά πάρκα αφορούν κυρίως δύο παρεμβάσεις. Το έργο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας (Προμήθεια Εξοπλισμού για την Αντιπυρική Προστασία των Προστατευόμενων Περιοχών που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Natura), με Π/Υ 25 εκ. € και την υλοποίηση των μελετών "Εποπτείας και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού

ενδιαφέροντος στην Ελλάδα", με Π/Υ 14 εκ. €. Ιδιαίτερο στοιχείο στην κατηγορία αυτή ωστόσο είναι ότι στο τέλος του 2013, με σχεδόν τα 7/9 του διαθέσιμου χρόνου υλοποίησης των έργων να έχει εξαντληθεί η απορρόφηση των σχετικών πόρων ήταν μόλις 204.457 € (0,4%).

Δράσεις από άλλους Κ.Θ.Π

Δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και άμεσα ή έμμεσα αφορούν τις περιοχές NATURA 2000, πέρα από αυτές που ενσωματώθηκαν στους Κ.Θ.Π 51, 55, 56 μπορεί να αναφέρονται στο σύνολο των περιβαλλοντικών δράσεων του ΕΣΠΑ και περιλαμβάνουν:

α) Διαχείριση των απορριμμάτων και των υγρών αστικών αποβλήτων – έργα που στο βαθμό που αντιμετωπίζουν ή προλαμβάνουν τη ρύπανση αποδεκτών ή περιοχών που εντάσσονται στο Δίκτυο Natura 2000 θα μπορούσαν να θεωρηθούν αναλόγως της περιοχής χωροθέτησης τους ότι συμβάλουν στους σκοπούς και στόχους της διατήρησης.

β) Την εφαρμογή της Οδηγίας πλαίσιο για τα νερά 2000/60/ΕΚ. Στο βαθμό που αρκετές περιοχές του δικτύου Natura 2000 (υγρότοποι, μεταβατικά ύδατα, ποτάμια) έχουν τον χαρακτήρα του υδάτινου σώματος ή εξαρτώνται σημαντικά από το νερό είναι προφανές ότι έργα για την εφαρμογή των σχεδίων διαχείρισης συνεργούν προς τους σκοπούς και στόχους της διατήρησης της βιοποικιλότητας. Συνολικά εντάσσονται 45 έργα με Π/Υ 47,6 εκ. €, που κατά κύριο λόγω αφορούν:

- Παρακολούθηση της οικολογικής ποιότητας υδάτων, ποταμών, παρακτίων και μεταβατικών υδάτων .
- Παρακολούθηση της οικολογικής ποιότητας υδάτων, λιμνών.
- Εγκατάσταση του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης Υπογείων Υδάτων
- Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας
- Παρακολούθηση της ποσότητας και ποιότητας των υδάτων
- Εποπτική και επιχειρησιακή παρακολούθηση των επιφανειακών υδάτων

Μια άλλη περίπτωση έργων που αφορούν το δίκτυο Natura 2000 αφορά τις δράσεις/ έργα υποδομής για τον οικοτουρισμό. Τα έργα αυτά διασπώνται κυρίως για διαχειριστικούς λόγους σε πολλούς Κ.Θ.Π. Συγκεκριμένα:

- Ένας μεγάλος αριθμός έργων δημιουργίας οικοτουριστικής υποδομής υλοποιήθηκαν ως "υποέργα" στον Κ.Θ.Π 51 μέσα από τα έργα Προστασίας και Διατήρησης στις περιοχές ευθύνης των Φορέων Διαχείρισης.
- Ένας άλλος αριθμός (υπο) έργων οικοτουριστικών υποδομών, όπως (μονοπάτια, σήμανση, κοκ) σε περιοχές Natura 2000, έχει ενταχθεί εντός Ολοκληρωμένων Σχεδίων για την Ανάπτυξη της Υπαίθρου.

Στην κατηγορία των δράσεων ανάπτυξης του τουρισμού σε περιοχές NATURA 2000 εντάσσονται και τα έργα ανάπτυξης Οικοτουριστικών Διαδρομών που έχουν ενταχθεί στον Κ.Θ.Π 57 - Άλλες Τουριστικές Υπηρεσίες του Άξονα 3 του ΕΠΑΕ.

Άλλες δράσεις:

- έργα οικοτουρισμού στον Κ.Θ.Π 57
- έργα εφαρμογής της οδηγίας 2000/60/ ΕΚ
- έργα αντιρρόπησης, διαχείρισης απορριμμάτων εντός περιοχών Natura 2000

INTERREG - Εδαφική Συνεργασία

Τα έργα εδαφικής και διασυνοριακής συνεργασίας στον τομέα του Περιβάλλοντος αποτελούν το συνηθέστερο αντικείμενο έργων του Στόχου Εδαφικής Συνεργασίας. Την περίοδο 2007-2013 από το σύνολο αυτών των έργων ανιχνεύονται 19 έργα που αφορούν σε προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000. Τα περισσότερα από αυτά τα έργα στοχεύουν σε δράσεις ανάπτυξης του οικοτουρισμού (6 έργα) ή ανάπτυξης της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης (5 έργα). Υπάρχουν ωστόσο και έργα που σχετίζονται με καθαρά διαχειριστικές πρακτικές όπως το έργο "BEtter management and implementation of Natura 2000 sites" που έχει ως σκοπό την αντιμετώπιση της απώλειας της βιοποικιλότητας μέσω σχεδίων δράσης και στρατηγικών για τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς και του τοπίου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, με ιδιαίτερη έμφαση στους οικοτόπους και τα είδη που προστατεύονται από τις οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΕ. Τέτοια έργα μπορεί επίσης να αφορούν την διαχείριση πληθυσμών ορνιθοπανίδας, όπως το έργο "Ενδυνάμωση του Κυπριακού πληθυσμού του Γύπα (*Gyps fulvus*) με άτομα από την Κρήτη".

Ως προς τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των έργων, αυτά εντοπίζονται κύρια σε περιοχές όπου τα εθνικά σύνορα προκαλούν διακοπή της "διαχειριστικής συνέχειας" του οικοσυστήματος, όπως ποτάμια που διατρέχουν δύο ή περισσότερα κράτη, ορεινούς όγκους (π.χ. Ροδόπη) ή θαλάσσιες λεκάνες και παράκτιες περιοχές, στις οποίες υπάρχουν αλληλοεξαρτώμενοι πληθυσμοί ειδών.

Συμπεράσματα και προβλήματα που εντοπίστηκαν

Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων είχε ορισμένες υποχρεώσεις και περιορισμούς που σχετίζονταν κύρια με το Στόχο των Διαρθρωτικών Ταμείων στον οποίο εντασσόταν κάθε περιφέρεια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα:

- για τις μεν Περιφέρειες που εντάσσονταν αμιγώς στο Στόχο της Σύγκλισης (πιο φτωχές περιφέρειες), όλες οι δράσεις που εντάσσονταν στην πολιτική του (τότε) ΥΠΕΧΩΔΕ για την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης να περιλαμβάνονται στο τομεακό πρόγραμμα και οι όποιες τοποθετήσεις στους Κ.Θ.Π 51,54,55 να αφορούν αποκλειστικά δράσεις περιφερειακού σχεδιασμού - διαχείρισης - υλοποίησης.
- για τις μεν Περιφέρειες σε "Μετάβαση", όλες οι δράσεις που εντάσσονταν στην πολιτική του πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ για την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης να περιλαμβάνονται στο περιφερειακό πρόγραμμα (ακόμα και στις περιπτώσεις όπου αφορούσαν "αναλογούντα κομμάτια" έργων πανελλαδικής εφαρμογής) και πρακτικά να δεσμεύουν όλη τη χρηματοδότηση.

Στην πρώτη περίπτωση η Περιφέρεια Θεσσαλίας για παράδειγμα έδωσε αρχικά 14.000 χιλ. € για έργα "Προώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβάνοντας τις περιοχές Natura 2000)". Σύμφωνα με το σχεδιασμό οι πόροι αυτοί θα αφορούσαν δράσεις πέρα από αυτές

που θα χρηματοδοτούσε το ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013 (Επαναδημιουργία της Λίμνης Κάρλας, λειτουργία ΦΔ Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Σποράδων κλπ). Στην ουσία όπως αναφέρεται και στην ενδιάμεση Αξιολόγηση του ΠΕΠ ΘΗΣΕ 2007-2013 τα χρήματα αυτά χωρίς σαφή εξειδίκευση του περιεχομένου, μη ύπαρξης φορέων υλοποίησης, άλλα και υποστηρικτικών μελετών παρέμειναν ανενεργά με αποτέλεσμα κατά την 2η αναθεώρηση του Προγράμματος να μεταφερθούν εξ' ολοκλήρου σε άλλους Κωδικούς. Εν τέλει τα χρήματα που δόθηκαν για έργα προώθησης της βιοποικιλότητας στα ΠΕΠ του Στόχου Σύγκληση σε ελάχιστες περιπτώσεις μπόρεσαν να αξιοποιηθούν. Μοναδικές περιφέρειες που το κατάφεραν αυτό είναι η Περιφέρεια Κρήτης η οποία υπερδιπλασίασε το ποσό ένταξης τόσο σε σχέση με το Πρόγραμμα του 2007 (4 έργα, 2,8 εκ. €) και η Ήπειρος.

Μικρότερες ήταν οι προσαρμογές στην δεύτερη κατηγορία περιφερειών, δηλαδή των "Περιφερειών σε Μετάβαση" όπως και στο Τομεακό Πρόγραμμα καθώς ο σχεδιασμό σε ένα μεγάλο βαθμό καλούνταν να καλύψει συγκεκριμένες (συνεχιζόμενες ή ώριμες) υποχρεώσεις.

Στις κατηγορίες 55: Προώθηση Τόπων Φυσικού Κάλους και 56: **Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς,** οι πόροι που "τοποθετήθηκαν" κατά την αρχική κατανομή του προγράμματος μεταφέρθηκαν κατά την διαδικασία των αναθεωρήσεων σε άλλους Κ.Θ.Π και κυρίως στον Κ.Θ.Π 57 "Συνδρομή στη Βελτίωση των Τουριστικών Υπηρεσιών". Η μεταφορά αυτή εξυπηρέτησε τις διαχειριστικές αρχές στην δημιουργία κοινών προσκλήσεων, έδωσε ευελιξία στην διάθεση των πόρων μεταξύ των διαφόρων θεματικών και ενίσχυσε τον σχεδιασμό έργων που είχαν περισσότερο ολοκληρωμένο χαρακτήρα.

Σημαντικό στοιχείο που δυσκόλεψε την υλοποίηση έργων ήταν η διασταλτική ερμηνεία του κάθε Κ.Θ.Π από κάθε αρχή σχεδιασμού (περιφέρεια). Αποτέλεσμα υπήρξε παρόμοιά έργα να τοποθετούνται από δύο διαφορετικές αρχές σε διαφορετικούς Κ.Θ.Π, ή ο ίδιος Κ.Θ.Π να υλοποιεί άλλους τύπους δράσεων από περιφέρεια σε περιφέρεια.

Σύνοψη συμπερασμάτων

Βασικό χαρακτηριστικό των χρηματοδοτήσεων ήταν η εστίασή τους στους φορείς διαχείρισης οι οποίοι όμως δεν λειτούργησαν ως φορείς διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών αλλά αντιμετωπίσθηκαν ως μηχανισμοί υλοποίησης των έργων του ΕΠΕΡΑΑ. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα την περιορισμένη εμπλοκή τους με την ουσία της διαχείρισης και πολύ περισσότερο με την γραφειοκρατία της διοίκησης προγραμμάτων.

Η απουσία σαφών κατευθύνσεων αλλά και υποστήριξης είχαν ως αποτέλεσμα την κατακερματισμένη δράση και την απουσία ουσιαστικών κριτηρίων αξιολόγησης. Τέλος η απουσία των Σχεδίων Διαχείρισης αλλά και οι πολύ μεγάλες καθυστερήσεις είχαν ως αποτέλεσμα την υλοποίηση ενός προγράμματος με υψηλό γραφειοκρατικό κόστος και ελάχιστη διαχείριση των περιοχών Natura 2000.

Επιπλέον η διαχείριση των περιοχών Natura 2000 αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία στην οποία απαιτούνται:

- Εξειδικευμένες γνώσεις για την διαχείριση ειδών και οικοτόπων.
- Γνώσεις και εμπειρία στην λειτουργία της διοίκησης καθώς και των πολιτικών και κοινωνικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων.
- Γνώση και εμπειρία στον προγραμματισμό καθώς και στις διαδικασίες προγραμματισμού στα επιμέρους επίπεδα.

- Ευρύτερες δεξιότητες που σχετίζονται με την επικοινωνία καθώς και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση πολιτών.

Ακριβώς οι παραπάνω ανάγκες απαιτούν συνεχή κατάρτιση και υποστήριξη των στελεχών των φορέων διαχείρισης που όμως μόνον περιστασιακά και αποσπασματικά υλοποιήθηκε.

Τα θέματα που τελικά προκύπτουν και είναι χρήσιμα στον σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου σε σχέση με τις περιοχές Natura 2000 είναι:

- Η διασφάλιση ενός σταθερού και σαφούς συστήματος διοίκησης και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, το οποίο να καλύπτει όλες τις περιοχές Natura 2000.
- Η με απόλυτη προτεραιότητα εκπόνηση των Σχεδίων Διαχείρισης.
- Η οργάνωση και λειτουργία ενός πλαισίου υποστήριξης αλλά και αξιολόγησης της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών αλλά και την παρακολούθησης και αξιολόγησης των Σχεδίων Διαχείρισης.
- Η οργάνωση και υλοποίηση ενός συνεχούς προγράμματος κατάρτισης και τεχνικής, νομικής και επιστημονικής υποστήριξης των στελεχών των δομών διαχείρισης. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει και την κατάρτιση/ ενημέρωση των μελών των διοικητικών συμβουλίων και των πολιτικών στελεχών που σχετίζονται με τις δομές διαχείρισης.

** Όταν υπάρχουν διαθέσιμες εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να παρέχονται. Διαφορετικά, όπως αναφέρετε ως: Very significant (VS); Moderate Use (MU); Minor use (MI); No use (NU).*

D.4 Το Χρηματοδοτικό Μέσο για το Περιβάλλον (LIFE+)

Ταμείο	Πρόβλεψη	Βαθμός Λειτουργίας*
LIFE+	Nature & Biodiversity	VS

Συνοπτική περιγραφή των κύριων μέτρων για τις περιοχές Natura 2000 για το χρηματοδοτικό μέσο LIFE

Το πρόγραμμα LIFE είναι το χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον, το οποίο εφαρμόστηκε σε 4 περιόδους: LIFE I (1992-1995), LIFE II (1995-1999), LIFE III (2000-2006) και LIFE + (2007-2013), χρηματοδοτώντας περισσότερα από 3.100 έργα περιβαλλοντικής προστασίας με περισσότερο από 2,7 δις €. Από το LIFE I μέχρι και σήμερα, στην Ελλάδα υλοποιήθηκαν/ υλοποιούνται 213 προγράμματα που αφορούν στην περιβαλλοντική καινοτομία, στην προστασία της φύσης ή της βιοποικιλότητας καθώς και στην ενημέρωση και επικοινωνία. Τα έργα αυτά αντιστοιχούν σε συνολικές επενδύσεις ύψους 280 εκ. €, από τα οποία τα 150 εκ. συνεισέφερε η Ε.Ε.

Ειδικότερα για την περίοδο του LIFE + (2007-2013) ο συνολικός προϋπολογισμός για την εφαρμογή των προγραμμάτων, ανέρχεται σε 2,143 δισ. €, από τα οποία 78% χορηγήθηκαν για επιδοτήσεις δράσης στο πλαίσιο έργων. Τουλάχιστον 50% του ποσού, που προοριζόταν για επιδοτήσεις δράσης στο πλαίσιο έργων, χορηγήθηκε σε μέτρα στήριξης της διατήρησης της φύσης και βιοποικιλότητας. Στην χώρα μας υλοποιήθηκαν και υλοποιούνται 18 προγράμματα LIFE Nature και 1 LIFE/BIO.
Για την περίοδο **2014-2020** έχει προβλεφθεί η υλοποίηση νέου προγράμματος LIFE 2014-2020 το οποίο θα περιλαμβάνει τα υποπρογράμματα **Περιβάλλον και Δράση για το κλίμα**. Το υποπρόγραμμα Περιβάλλον έχει δομηθεί σε τρείς τομείς προτεραιότητας και συγκεκριμένα στους 1)

Περιβάλλον και αποδοτικότητα πόρων, 2) Φύση και Βιοποικιλότητα, και*3) Περιβαλλοντική διακυβέρνηση και πληροφόρηση.* Αντίστοιχα το υποπρόγραμμα Δράση για το κλίμα έχει δομηθεί σε τρείς τομείς προτεραιότητας, δηλαδή:1*) Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής*, 2) *Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή* και 3) *Κλιματική διακυβέρνηση και πληροφόρηση.*

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος **LIFE 2014-2020** ανέρχεται σε **3,4 δις. €** από τον οποίο το 75% θα διατεθεί στο υποπρόγραμμα Περιβάλλον (min 55% για Φύση και Βιοποικιλότητα) ενώ το 25% θα διατεθεί στο υποπρόγραμμα Δράση για το κλίμα**.** Το ποσοστό χρηματοδότησης την πρώτη διάρκεια του προγράμματος (2014-2017) ανέρχεται έως το 60%των επιλέξιμων δαπανών ενώ για τη δεύτερη περίοδο (2018-2020) έως το 55%. Για όλη τη διάρκεια του προγράμματος (2014-2020) για τα ολοκληρωμένα έργα, τα έργα τεχνικής βοήθειας, τα προπαρασκευαστικά έργα και τα έργα που χρηματοδοτούνται στον τομέα προτεραιότητας «Φύση και Βιοποικιλότητα» ανέρχεται έως το 60%των επιλέξιμων δαπανών και έως το 75%των επιλέξιμων δαπανών για τα έργα που αφορούν σε οικοτόπους και είδη προτεραιότητας.

Συμπεράσματα και προβλήματα που εντοπίστηκαν:

Τα έργα LIFE-Φύση που ολοκληρώθηκαν στην Ελλάδα υποστήριξαν δράσεις οι οποίες είχαν σημαντικά αποτελέσματα ως προς την προστασία απειλούμενων ειδών και σημαντικών τύπων οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ , την διασφάλιση της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης τους, την διατήρηση της οικολογικής ακεραιότητας περιοχών του δικτύου Natura 2000, την συνοχή του Δικτύου, κλπ. Δυνατά σημεία των προγραμμάτων LIFE αποτέλεσαν η ανταγωνιστική σε ευρωπαϊκό επίπεδο διαδικασία υποβολής των προτάσεων, που ευνοεί υψηλού επιπέδου έργα, η αυστηρή και αποτελεσματική διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου των εγκεκριμένων έργων, σε στενή συνεργασία με τους δικαιούχους, καθώς και η ευελιξία και προσαρμοστικότητα της διαδικασίας υλοποίησης, για τη μεγιστοποίηση της επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων.

Στα προβλήματα - εμπόδια της διαδικασίας συγκαταλέγονται το σχετικά χαμηλό επίπεδο ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, που σε συνδυασμό με την έως πρόσφατα απούσα εθνική συμμετοχή, αποθάρρυνε πολλούς δυνητικούς δικαιούχους από το να υποβάλλουν αξιόλογες προτάσεις, καθώς και η σχεδόν παντελής έως πρόσφατα απουσία εμπλεκόμενων δημόσιων φορέων και υπηρεσιών στα προγράμματα, με αποτέλεσμα τον περιορισμένο βαθμό ενσωμάτωσης των αποτελεσμάτων τους στην εμπειρία και πρακτική της δημόσιας διοίκησης. Το πρώτο πρόβλημα έχει σε κάποιο βαθμό διευθετηθεί μετά τη δημιουργία του Πράσινου Ταμείου που συμβάλλει σε κάποιο βαθμό στην κάλυψη της εθνικής συμμετοχής επιλεγμένων έργων. Το δεύτερο πρόβλημα σταδιακά αντιμετωπίζεται με την ολοένα και πιο ενεργή συμμετοχή δημόσιων φορέων και υπηρεσιών στην υλοποίηση έργων.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει επίσης να τονιστεί ότι στην ουσία τους πολλά προγράμματα Life Φύση αντιστοιχούν στην εφαρμογή της διαχείρισης για μια περίοδο 3-4 ετών που σχεδόν αντιστοιχεί στην περίοδο υλοποίησης ενός Σχεδίου Διαχείρισης (5 έτη). Μπορούν κατά συνέπεια να αποτελέσουν βάση για την υλοποίηση της διαχείρισης σε αρκετές περιοχές με την συνεργασία του Δημόσιου τομέα, των Μη Κυβερνητικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων και του ιδιωτικού τομέα. Επί της ουσίας δηλαδή έχουν πολλά κοινά στοιχεία με τις προβλεπόμενες Συμβάσεις Διαχείρισης.

** Όταν υπάρχουν διαθέσιμες εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να παρέχονται. Διαφορετικά, όπως αναφέρετε ως: Very significant (VS); Moderate Use (MU); Minor use (MI); No use(NU).*

D.5 Άλλες κύριες χρηματοδοτικές πηγές

Ταμείο	Βαθμός Λειτουργίας*
Πράσινο Ταμείο	VS
7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο Έρευνας (ΠΠ7)	MI
Χρηματοδοτικό Μέσο του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ)	VS
Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη	MU
Άλλες πηγές χρηματοδότησης	MI

Συνοπτική περιγραφή των άλλων κύριων χρηματοδοτικών πηγών

Α. Πράσινο Ταμείο

Αποτελεί σημαντική πηγή χρηματοδότησης, ιδιαίτερα των δομών διαχείρισης, για τις περιοχές Natura.

Συνολικός προϋπολογισμός χρηματοδοτικών προγραμμάτων 2011: 60,3 εκ €. Προγράμματα που αφορούν σε περιοχές Natura 2000:

- Πρόγραμμα Δράσεων Ειδικής Γραμματείας Δασών: 8 εκ. €
- Στήριξη Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών: 0,9 εκ. €

Συνολικός προϋπολογισμός χρηματοδοτικών προγραμμάτων 2012: 68,93 εκ. €. Προγράμματα που αφορούν σε περιοχές Natura 2000:

- Προστασία και αναβάθμιση δασών:10 εκ. €
- Συγχρηματοδότηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων LIFE+:0,62εκ. €
- Στήριξη Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών 2012:1 εκ. €
- Περιβαλλοντική έρευνα, καινοτομία, επιδεικτικές δράσεις, διεθνής συνεργασία: 1,25 εκ. €

Στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Προγράμματος «Φυσικό Περιβάλλον 2013» το ταμείο διέθεσε 2,5 εκ. €. Το πρόγραμμα αυτό εξειδικεύθηκε σε 4 *Άξονες Προτεραιότητας* (ΑΠ):

- Στήριξη Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών: 1 εκ. €
- Συγχρηματοδότηση Προγραμμάτων LIFE +: 0,5 εκ. €
- Πρόληψη αντιμετώπιση συνεπειών Κλιματικής Αλλαγής και Φυσικών Καταστροφών: 0,5 εκ. €
- Αντιμετώπιση αυθαιρεσίας/ παρανομίας στο φυσικό περιβάλλον: 0,5 εκ. €

Περισσότερες πληροφορίες στο ΥΠΕΚΑ στη σελίδα:http://www.prasinotameio.gr/images/documents/2013_apologismos_pt.pdf

Β. 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο Έρευνας (ΠΠ7) - 7th Framework Programme (FP7)

Ο συνολικός προϋπολογισμός που διέθετε το ΠΠ7 για την περίοδο 2007-2013 ανερχόταν σε 53,2 δισ. Ευρώ, ο μεγαλύτερος που έχει διατεθεί μέχρι σήμερα για παρόμοια προγράμματα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα ερευνητικά προγράμματα που υλοποιήθηκαν στη χώρα στο πλαίσιο του ΠΠ7 για τις περιοχές Natura 2000 περιλαμβάνουν:

Πρόγραμμα: BIO_SOS (Biodiversity multi-Source monitoring System: from Space TO Species)

Το BIO_SOS είναι ένα πιλοτικό έργο για την αποτελεσματική, έγκαιρη και σε βάθος χρόνου παρακολούθηση των περιοχών Natura 2000 και του περιβάλλοντος τοπίου τους υποστηρίζοντας αποφάσεις διαχείρισης σε επιλεγμένες εκτάσεις, κυρίως σε περιοχές της Μεσογείου, καθώς και για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την κατάσταση και τις τάσεις σύμφωνα με τις Εθνικές και Κοινοτικές υποχρεώσεις. Το πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε το 2010 και διήρκεσε 3 χρόνια μέχρι το 2013

με προϋπολογισμό 3.160 χιλ. ευρώ. Εκτός από την Ελλάδα στο BIO_SOS συμμετέχουν 15 εταίροι, συμπεριλαμβανομένων πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων από Ευρώπη, Ινδία και Βραζιλία.

Το πρόγραμμα για την Ελλάδα, εστίασε στις 3 παρακάτω περιοχές Ν 2000:

1. SCI-GR2120001 Δέλτα Καλαμά
2. SCI-GR2120002 'Ελος Καλοδικίου
3. SCI-GR2120004 Στενά Καλαμά

Πρόγραμμα: COBWEB (Citizens Observatory Web, Διαδικτυακό Παρατηρητήριο Πολιτών)

Το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα COBWEB, αφορά στη δημιουργία μιας διαδικτυακής βάσης περιβαλλοντικών πληροφοριών για ένα δίκτυο Αποθεμάτων Βιόσφαιρας, που θα συγκεντρώνουν κάτοικοι και επισκέπτες. Οι πληροφορίες και τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα συμβάλουν στην εφαρμογή πολιτικών βελτιστοποίησης της διαχείρισης και προστασίας αυτών των περιοχών. Το COBWEB συντονίζεται από το Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου και υποστηρίζεται από μια σύμπραξη 13 εταίρων από πέντε Ευρωπαϊκές χώρες: Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ελλάδα, Ολλανδία και Ιρλανδία. Η διάρκειά του είναι τετραετής και από την Ελλάδα συμμετέχουν το Πανεπιστήμιο Δυτικής Ελλάδας - Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων και η εταιρεία ΟΙΚΟΜ ΕΠΕ. Το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της Ευρώπης για εργασία και ανταγωνιστικότητα. Ειδικότερα για την Ελλάδα το πρόγραμμα περιλαμβάνει 2 Αποθέματα Βιόσφαιρας περιοχές που ανήκουν στο δίκτυο Natura 2000, τους Εθνικούς Δρυμούς Σαμαριάς και Ολύμπου. Ο συνολικός προϋπολογισμός για το πρόγραμμα είναι 8,4 εκ €. με διάρκεια 4 χρόνων.

Γ. ΕΟΧ Επιχορηγήσεις

Οι επιχορηγήσεις ΕΟΧ και Νορβηγίας παρέχουν χρηματοδότηση σε 16 χώρες της ΕΕ στην κεντρική και νότια Ευρώπη.

Ο σχεδιασμός των επιχορηγήσεων έχει 5ετείς κύκλους, με τον σημερινό ενεργό να ολοκληρώνεται στο τέλος του έτους (2009-2014). Στον κύκλο αυτό δεν υπάρχουν εγκεκριμένα έργα στον τομέα της διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.

Ωστόσο, υπήρχε σημαντική συμμετοχή κατά τις προηγούμενες περιόδους:

α) Περίοδος 1999-2003: υλοποιήθηκε το έργο με τίτλο «Αμβρακικός: Διαχείριση-αποκατάσταση και αναβάθμιση του διεθνές σημασίας υδροβιότοπου του Αμβρακικού Κόλπου» συνολικού προϋπολογισμού 3,5 εκ. €

β) Στον κύκλο της περιόδου 2004-2009 είχαν ενταχθεί συνολικά 12 έργα Περιβάλλοντος (Π/Υ 10,9 εκ. €) εκ των οποίων 4 περιλάμβαναν μέρος ή ολόκληρες περιοχές του δικτύου Natura 2000. Πρόκειται για τα έργα:

- Προστασία και αποκατάσταση των υδατικών και δασικών πόρων Νομού Ροδόπης (3,8 εκ. €).
- Αποκατάσταση των δασών Όρους Πάρνωνα και κατευθύνσεις για τη διατήρηση στον Ταΰγετο (2,6 εκ. €).
- Παρόδιες αποκαταστάσεις οικοσυστημάτων σε περιοχές που καταστράφηκαν από τις Πυρκαγιές στην Ηλεία σε μία προσπάθεια επανίδρυσης της ισορροπίας ανθρώπου - οικοσυστήματος (1,9 εκ. €).

- Ανάπτυξη και εφαρμογή εργαλείων προς μια ολοκληρωμένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης του Θερμαϊκού Κόλπου, πιλοτική εφαρμογή στη δυτική Παράκτια Ζώνη (1,5 εκ. €).
- Poseidon III: Σύστημα παρακολούθησης και πρόβλεψης για την Ανατολική Μεσόγειο με έμφαση στην κλιματική αλλαγή και στην προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων (1 εκ. €).

Δ. Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Η προώθηση του θεσμού της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) μπορεί να συντελέσει ουσιαστικά στην αύξηση της χρηματοδότησης για την υλοποίηση μέτρων διαχείρισης στις περιοχές Naturaιδιαίτερα στο πλαίσιο της παρούσας οικονομικής συγκυρίας.

Παρά τη μέχρι σήμερα μικρή ενεργοποίηση αυτής της πολιτικής, ιδιαίτερα στον τομέα του περιβάλλοντος, εντούτοις καταγράφεται η σημαντική συμβολή προγραμμάτων ΕΚΕ στην υλοποίηση δράσεων αναδάσωσης σε περιοχές Natura 2000 (και μη), γενικότερων περιβαλλοντικών μέτρων καθώς και ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Ε. Άλλες πηγές χρηματοδότησης

Ίδια έσοδα/ τέλη - Φορέας Διαχείρισης Σαμαριάς

Ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς διαθέτει σημαντικές εισροές από την είσπραξη του εισιτηρίου επισκεπτών για το Φαράγγι Σαμαριάς. Μάλιστα, 136.645 επισκέπτες, επισκέφτηκαν το φαράγγι το 2013 με τις εισπράξεις από τα εισιτήρια να ανέρχονται στα 683.335 €. Ωστόσο, το ποσό αυτό αποδίδεται σχεδόν κατά αποκλειστικότητα στο Πράσινο Ταμείο το οποίο συνεισφέρει στη χρηματοδότηση του Φορέα Διαχείρισης για τη διατήρηση της περιοχής.

Ανταποδοτικά τέλη - Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας- Δασαρχείο Πάρνηθας

Το καζίνο Πάρνηθας αποδίδει από το 2003 το ποσό των 300.000 € στον Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας για την ανάδειξη και προστασία του Δρυμού. Το χρηματικό αυτό ποσό, που αναπροσαρμόζεται ετησίως κατά 5% αποδίδεται για την αντιπυρική οργάνωση και την εκτέλεση έργων αναβάθμισης και προστασίας των οικολογικών χαρακτηριστικών και της χλωρίδας και πανίδας του Εθνικού Δρυμού.

Natural Capital Financial Facility (NCFF)

Το «Χρηματοδοτικό μέσο Φυσικού Κεφαλαίου» (Natural Capital Financial Facility – NCFF) αποτελεί ένα νέο χρηματοδοτικό εργαλείο που θα δημιουργηθεί από τον συνδυασμό χρηματοδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) με κοινοτικούς πόρους από τον προϋπολογισμό του προγράμματος LIFE. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι το εργαλείο αυτό δεν εξετάστηκε δεδομένου του ότι βρίσκεται ακόμα υπό ανάπτυξη.

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

Εκτός από τους ίδιους πόρους οι ΜΚΟ συνεισφέρουν στην εφαρμογή της διαχείρισης των περιοχών Natura 2000 μέσω της ενεργής συμμετοχής τους στην υλοποίηση Ευρωπαϊκών και άλλων προγραμμάτων, αποτελώντας έτσι μια σημαντική πηγή χρηματοδότησης.

Συμπεράσματα και προβλήματα που εντοπίστηκαν

Περιορισμένη συνέργεια μεταξύ εργαλείων και περιστασιακή αξιοποίηση. Το θέμα της χρηματοδότησης των προστατευόμενων περιοχών μέσω της αξιοποίησης των πόρων τους αποτελεί μια σημαντική προοπτική, η οποία θα πρέπει να διερευνηθεί. Η διερεύνηση αυτή είναι σκόπιμο να

συνδυαστεί με τις αρμοδιότητες που θα παραχωρηθούν στους φορείς διαχείρισης αλλά και ως καθαρή κατεύθυνση και προοπτική της διαχείρισης.

Στο πλαίσιο αυτό είναι σκόπιμο να διερευνηθεί η τεχνοοικονομική μελέτη που προβλέπεται για την πρόταση σχήματος διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής και να προτυποποιηθεί από το ΥΠΕΚΑ, ώστε να συμπεριλάβει όλες τις δυνατότητες χρηματοδότησης της διαχείρισης. Αντίστοιχα είναι σκόπιμο στην εκπόνηση των Σχεδίων Διαχείρισης να δίδεται μεγαλύτερη βαρύτητα στη χρηματοδότηση της διαχείρισης μέσω της προσέγγισης εναλλακτικών χρηματοδοτικών μέσων.

Επιπλέον, εκτιμάται ότι το θέμα της χρηματοδότησης της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο ενδεχομένως και μέσω της υλοποίησης σχετικού οριζόντιου προγράμματος. Βασική κατεύθυνση στο συγκεκριμένο πρόγραμμα θα πρέπει να είναι η βιωσιμότητα της διαχείρισης των περιοχών Natura 2000 και όχι η βιωσιμότητα των φορέων και δομών διαχείρισης.

Όταν υπάρχουν διαθέσιμες εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να παρέχονται. Διαφορετικά, όπως αναφέρετε ως: Very significant (VS); Moderate Use (MU); Minor use (MI); No use (NU).

Ε. Τρέχουσα εκτίμηση των χρηματοδοτικών αναγκών για τη διαχείριση του δικτύου Natura 2000 στην επικράτεια

Για την τρέχουσα εκτίμηση των χρηματοδοτικών αναγκών διαχείρισης του δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο (ENV.B.2/CK/D, 2008, Σχετικά με το κόστος του δικτύου Natura 2000) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως συμπληρώθηκε από το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ (Αρ. Πρωτ. οικ. 140385/638/25-02-2010 έγγραφο αποστολής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή/ Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος/ Διεύθυνση Β – Προστασία Φυσικού Περ/ντος (ENV.B – Director). Τα δεδομένα του ερωτηματολογίου παρατίθενται στους επόμενους πίνακες.

Συγκεκριμένα: Στους πίνακες 5 και 6, παρουσιάζονται οι εφάπαξ και οι πάγιες / επαναλαμβανόμενες δαπάνες για τις χρηματοδοτικές ανάγκες των υφιστάμενων, αλλά και των νέων περιοχών του δικτύου Natura 2000. Στον πίνακα 7, παρουσιάζονται οι συγκεντρωτικές δαπάνες για τις υφιστάμενες και νέες περιοχές (σε επίπεδο 5ετίας για να είναι συγκρίσιμα τα μεγέθη), ενώ στον πίνακα 8, παρουσιάζονται οι χρηματοδοτικές εκτιμήσεις για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Συνεπώς, προκύπτει ότι το σύνολο των χρηματοδοτικών αναγκών (σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο ENV.B.2/CK/D) είναι **668.465 χιλ. €.** και το σύνολο της τρέχουσας εκτίμησης για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020 είναι **685.236 χιλ. €.**

Πίνακας 5: Χρηματοδοτικές ανάγκες για τις υφιστάμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000

ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (χιλ. €)
ΕΦΑΠΑΞ ΔΑΠΑΝΕΣ	
Οριστικοποίηση περιοχών	0
Σχεδιασμός διαχείρισης	56.850
Μερικό σύνολο*: Διαχείριση*	**56.850**
Επενδυτικά κόστη	**154.200**
Μερικό Σύνολο: Εφάπαξ δαπάνες	**211.050**
ΠΑΓΙΕΣ / ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	
Σχεδιασμός Διαχείρισης	**5.516**
Προσωπικό	**15.988**
Παρακολούθηση και διαχείριση των οικοτόπων*	**47.153**
Μερ. Σύνολο Πάγιες / Επαναλ. δαπάνες	**68.657**

**Εδώ περιλαμβάνονται οι γεωργικοί, δασικοί, άλλοι χερσαίοι, υγρότοποι, θαλάσσιες περιοχές, παράκτιοι και θαλάσσιοι τύποι οικοτόπων*

Πίνακας 6: Χρηματοδοτικές ανάγκες για νέες περιοχές απαραίτητες για την ολοκλήρωση του δικτύου Natura 2000

ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (χιλ. €)
ΕΦΑΠΑΞ ΔΑΠΑΝΕΣ	
Οριστικοποίηση των περιοχών	1.840
Σχεδιασμός διαχείρισης	14.000
Μερικό σύνολο: Διαχείριση	**15.840**
Επενδυτικά κόστη	**20.000**
Μερικό Σύνολο: Εφάπαξ δαπάνες	**35.840**

ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (χιλ. €)
ΠΑΓΙΕΣ/ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	
Σχεδιασμός Διαχείρισης	**3.258**
Προσωπικό	**1.200**
Παρακολούθηση και διαχείριση οικοτόπων*	**12.400**
Μερ. Σύνολο: Πάγιες/ Επαναλ. δαπάνες	**15.658**

**Εδώ περιλαμβάνονται οι γεωργικοί, δασικοί, άλλοι χερσαίοι, υγρότοποι, θαλάσσιες περιοχές, παράκτιοι και θαλάσσιοι τύποι οικοτόπων*

Πίνακας 7: Συγκεντρωτικός πίνακας συνολικών εφάπαξ/ παγίων δαπανών

ΥΠΟΣΥΝΟΛΑ	Κόστος (χιλ. ευρώ) ετησίως	Κόστος (χιλ. ευρώ) πενταετίας
Υποσύνολο 1: Εφάπαξ δαπάνες για υφιστάμενες και νέες περιοχές		
Σύνολο Εφάπαξ δαπάνες	**246.890**	**246.890**
Υποσύνολο 2: Πάγιες /Επαναλαμβανόμενες δαπάνες για υφιστάμενες και νέες περιοχές		
Σύνολο Παγίων/ Επαναλαμβανόμενων δαπανών	**84.315**	**421.575**
Γενικό Σύνολο Εφάπαξ + Παγίων δαπανών	**331.205**	**668.465**

Δίνεται επίσης (Πίνακας 8) και μια πιο πρόσφατη χρηματοδοτική εκτίμηση, όπως συζητήθηκε στη φάση διαμόρφωσης των επιχειρησιακών προγραμμάτων, της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Στην προσέγγιση αυτή παρουσιάζεται η χρηματοδοτική εκτίμηση (2014-2020) των περιοχών Natura 2000 ανά Επενδυτική Προτεραιότητα και συνδέεται η κατηγορία επενδυτικής προτεραιότητας με τις κατηγορίες δράσεων του PAF.

Πίνακας 8: Χρηματοδοτική εκτίμηση (2014-2020) για περιοχές του δικτύου Natura 2000

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ PAF	ΣΥΝΟΛΟ (χιλ. €)
Ολοκλήρωση Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και διαχειριστικών δομών περιοχών Natura 2000	1,2,5,6,7,8	227.220
Εποπτεία, παρακολούθηση και σχεδιασμός της διαχείρισης των περιοχών Natura 2000	5,8,17	56.300
Οργάνωση και λειτουργία συστήματος ερμηνείας περιβάλλοντος - Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την βιοποικιλότητα και τις περιοχές Natura 2000	20,25	40.350
Σχέδια διαχείρισης οικοτόπων/ ειδών και εφαρμογή της διαχείρισης για την μετρήσιμη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης	5,8, 12,13,15,20, 21,24	91.800
Δράσεις αναβάθμισης της λειτουργίας και οργάνωσης της διαχείρισης των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)	5,13,14,17,20, 25	21.600
Διαχειριστικά μέτρα για την μείωση των επιπτώσεων από τα εισβάλλοντα είδη	13,14	13.000
Εκσυγχρονισμός προδιαγραφών - Σύνταξη Σχεδίων για την αειφόρο ανάπτυξη δασών (δημοσίων και ιδιωτικών) με ενσωμάτωση μέτρων υπέρ της βιοποικιλότητας στα σχέδια δασικής διαχείρισης	5	4.800
Ολοκλήρωση Θαλάσσιου Δικτύου Natura 2000 (Οριοθέτηση, χαρακτηρισμός, οργάνωση και αρχική διαχείριση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών)	1,2,5,12,13	36.500
Οργάνωση και προώθηση του Οικοτουρισμού σε Εθνικά και Περιφερειακά Πάρκα	5,20,	24.190
Διαρκής κατάρτιση στελεχών/προσωπικού του συστήματος διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος	21	4.500
Δράσεις ενίσχυσης και ανάδειξης οικοσυστημάτων και προστατευόμενων περιοχών.	2,5,12,15,22,25	146.930
Σύνολο		**667.190**
Προσωπικό /Λειτουργία διοίκησης		18.046*
Νέο Σύνολο		**685.236**

**Η εκτίμηση για το κόστος προσωπικού έγινε βάσει του ερωτηματολογίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2008.*

F. Στρατηγικές προτεραιότητες διατήρησης για το δίκτυο NATURA 2000 στην επικράτεια κατά την περίοδο 2014-2020

Κεντρική προτεραιότητα για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 αποτελεί η αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών. Η μέχρι σήμερα υλοποιούμενη πολιτική διαχείρισης των περιοχών του δικτύου Natura 2000 επικεντρώθηκε στην εφαρμογή ενός συστήματος διαχείρισης στο 30% των περιοχών του δικτύου. Η ανεπαρκής και περιορισμένη λειτουργία του υφιστάμενου συστήματος διαχείρισης, καθώς και η ανυπαρξία διαχειριστικών εργαλείων τόσο στις περιοχές με Φορέα Διαχείρισης όσο, κυρίως, στις υπόλοιπες περιοχές είχε ως αποτέλεσμα την ελλειμματική διαχείριση των περιοχών προστασίας, αλλά και την περιορισμένη αξιοποίηση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων, ιδιαίτερα αυτών του ΕΓΤΑΑ.

Στο πλαίσιο αυτό και με παράλληλη επιδίωξη την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα καθώς και του βασικού στόχου της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα (ΕΕ 2020) για την ανάσχεση της υποβάθμισης της βιοποικιλότητας, προωθείται ***η ολοκλήρωση της οργάνωσης και λειτουργίας του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών,*** ως πρωταρχικός στόχος της προτεινόμενης στρατηγικής για την περίοδο 2014-2020. Βασικό στοιχείο του συστήματος αυτού αποτελεί η συγκρότηση ενός δικτύου προστατευόμενων περιοχών μέσω του οποίου υλοποιούνται ποιο αποτελεσματικά οι επιμέρους δράσεις. Η επίτευξη αυτού του στόχου στηρίζεται στην προώθηση και υλοποίηση των εξής στρατηγικών δράσεων:

1. **Εκπόνηση και εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης/ προστασίας για το σύνολο των περιοχών Natura 2000:** Η υλοποίηση της δράσης είναι άμεσα αναγκαία (2015-2016) και απαιτεί παράλληλα τη δημιουργία ενός συστήματος υποστήριξης (προς τη διοίκηση) για τον αποδοτικό συντονισμό της διαδικασίας προκήρυξης, εκπόνησης, και θεσμοθέτησης των Σχεδίων Διαχείρισης. Παράλληλα απαιτείται η υποστήριξη της διοίκησης στην παρακολούθηση της εφαρμογής και την αξιολόγηση της εφαρμογής των Σχεδίων Διαχείρισης.

2. **Διαχείριση του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών:** Προωθείται η συγκρότηση και θεσμοθέτηση μιας ενιαίας διοικητικής/ διαχειριστικής δομής για το σύνολο των περιοχών προστασίας στη βάση του σχετικού διαλόγου που διενεργείται υπό την επίβλεψη του ΥΠΕΚΑ (βλ. ενότητα C2). Βασικές παράμετροι του διάδοχου συστήματος διαχείρισης αποτελούν:

   α. η ενεργοποίηση των σχετικών διατάξεων που προβλέπει ο νόμος για τη βιοποικιλότητα (παρ.2δ, άρθ.7 του Ν.3937/2011),

   β. η λειτουργική αναδιοργάνωση και μετασχηματισμός των υφιστάμενων φορέων διαχείρισης,

   γ. ο σαφής προσδιορισμός αρμοδιοτήτων με έμφαση στη διασφάλιση της σύγκλισης των συστημάτων φύλαξης, εποπτείας, προστασίας και διαχείρισης και

   δ. η εξασφάλιση σταθερής χρηματοδότησης για την κάλυψη βασικών λειτουργικών δαπανών.

3. **Οργάνωση και λειτουργία Συστήματος Παρακολούθησης:** Προβλέπεται, σε κεντρικό επίπεδο, ένα σύστημα παρακολούθησης της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων της χώρας καθώς και παρακολούθησης και αξιολόγησης των Σχεδίων Διαχείρισης και της εφαρμογής τους. Το σύστημα έχει δύο επίπεδα:

   α**.** ***Επιτελικό/ ελεγκτικό***, που υλοποιείται στο επίπεδο των δομών της δημόσιας ή ευρύτερης δημόσιας διοίκησης.

β. ***Τεχνικό/ υποστηρικτικό***, που υλοποιείται ως έργο στο πλαίσιο της επόμενης προγραμματικής περιόδου ή άλλου χρηματοδοτικού μέσου.

4. **Ολοκλήρωση του Δικτύου Natura 2000 στο θαλάσσιο χώρο:** Προωθείται η σχετική έρευνα, η οριοθέτηση και θεσμοθέτηση περιοχών, η εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης. Υποστηρίζεται και προωθείται η οργάνωση, λειτουργία και διαχείριση μεγάλων θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.
5. **Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού – Επιμόρφωση και ενημέρωση:** Προωθείται η ενίσχυση της ικανότητας και της τεχνογνωσίας των στελεχών και εργαζομένων σε φορείς διαχείρισης καθώς και δημοσίων υπαλλήλων αρμόδιων υπηρεσιών μέσω:
   α. της υλοποίησης εξειδικευμένων, ανά θεματική ενότητα, σχεδίων και εκπαιδευτικών πακέτων κατάρτισης και δια-βίου εκπαίδευσης,
   β. της οργάνωσης και λειτουργίας συστήματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και τεχνικής υποστήριξης των στελεχών φορέων διαχείρισης και δομών διαχείρισης,
   γ. της ενημέρωσης μελών ΔΣ Φορέων Διαχείρισης καθώς και αιρετών της Αυτοδιοίκησης,
   δ. Ευρύτερων δράσεων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, αλλά και εκπαίδευσης χρηστών στις προστατευόμενες περιοχές.

F.1 Περίληψη προτεραιοτήτων για την περίοδο (και αναμενόμενα αποτελέσματα), για τύπους οικοτόπων και είδη προτεραιότητας σχετικά με την απαίτηση μετρήσιμης προόδου στον υπό-στόχο φυσικό περιβάλλον σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2020 και για τη διασφάλιση της καλής λειτουργίας του δικτύου Natura 2000 (SACs + SPAs)

Για την Ελλάδα τα πλέον επίσημα στοιχεία για την κατάσταση διατήρησης, αλλά και τις πιέσεις και απειλές των τύπων οικοτόπων και ειδών είναι διαθέσιμα στην 2η Εξαετή έκθεση εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Με στόχο την ιεράρχηση προτεραιοτήτων, οι τύποι οικοτόπων προτεραιότητας κατατάσσονται ανάλογα με: 1) την κατάσταση διατήρησης τους, 2) την κατηγορία εξάπλωσης τους και 3) την ευθύνη/υποχρέωση διατήρησης που έχει η Ελλάδα. Αντίστοιχα στην κατάταξη ειδών χλωρίδας και πανίδας προτεραιότητας προστίθεται και το κριτήριο της κατάστασης διατήρησης από το Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο και από την αξιολόγηση της IUCN.

Τύποι Οικοτόπων Προτεραιότητας

Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί 16 χερσαίοι και 2 θαλάσσιοι τύποι οικοτόπων προτεραιότητας. Οι 2 από αυτούς βρίσκονται σε Κακή Κατάσταση Διατήρησης (U2), οι 5 σε Ανεπαρκή Κατάσταση Διατήρησης (U1), οι 10 σε Ευνοϊκή/Ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης (FV) και τέλος 1 σε Άγνωστη Κατάσταση Διατήρησης (XX). Χρησιμοποιώντας την ως άνω αναφερόμενη μεθοδολογία ιεράρχησης οι προτεραιότητες για τους οικοτόπους προτεραιότητας συνοψίζονται ως ακολούθως:

<u>Οικότοποι προτεραιότητας σε Κακή Κατάσταση Διατήρησης</u>

Μεσογειακές αλατούχες στέπες (1510): Έχουν σπάνια εξάπλωση στην Ελλάδα και απαντώνται μόνο σε δυο περιοχές του δικτύου Natura 2000: στην GR1110007 (Δέλτα Έβρου) και στην GR1220005 (Λιμνοθάλασσα Αγγελοχωρίου). Η κατάσταση διατήρησης του οικότοπου 1510 επηρεάζεται από την αλατότητα του επιφανειακού υδροφορέα και από τη στάθμη επιφανειακών και υπόγειων υδάτων.

Προτεραιότητες για τον οικότοπο 1510 είναι: α) η διατήρηση της σημερινής έκτασης του στις περιοχές εμφάνισης μέσω της διαχείρισης της αλατότητας των εδαφών και της στάθμης επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και β) η διαχείριση των εναποθέσεων/ απορρίψεων.

Παράκτιες λιμνοθάλασσες (1150): Εμφανίζουν διάσπαρτη κατανομή στην Ελλάδα, βρίσκονται σε κακή κατάσταση διατήρησης λόγω πιέσεων όπως, οι εναποθέσεις και απορρίψεις υλικών, η μεταβολή του υδρολογικού ισοζυγίου, η διάβρωση, η ρύπανση από σημειακές και διάχυτες πηγές, αλλά και πιέσεις από την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων και υποδομών, γεωργικών εκμεταλλεύσεων και ιχθυοκαλλιεργειών.

Προτεραιότητες για τον οικότοπο 1150 αποτελούν: α) η ρύθμιση χρήσεων γης περιμετρικά των ορίων του για τον περιορισμό και τον έλεγχο πιέσεων από οικιστική ανάπτυξη και παραγωγικές δραστηριότητες, β) η αποκατάσταση του υδρολογικού ισοζυγίου γλυκού και αλμυρού νερού, ώστε να διασφαλιστεί η αποκατάσταση σημαντικών ενδιαιτημάτων ιχθυοπανίδας και ορνιθοπανίδας, γ) η βελτίωση της ποιότητας των υδάτων, δ) η απομάκρυνση στερεών αποβλήτων, ε) η διαχείριση φερτών υλών και στ) η διαχείριση των επισκεπτών. Στη διαχείριση των παράκτιων λιμνοθαλασσών δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και προβλέπονται έργα αποκατάστασης στα Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Υδατικών Διαμερισμάτων.

Οικότοποι προτεραιότητας σε Ανεπαρκή Κατάσταση Διατήρησης

Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (1120): Εμφανίζουν άφθονη εξάπλωση, αλλά αντιμετωπίζουν πιέσεις από τη θαλάσσια ρύπανση, τον ευτροφισμό και από την άσκηση της αλιείας.

Προτεραιότητες είναι: α) η χαρτογράφηση της συνολικής έκτασης του οικοτόπου, β) ο περιορισμός χρήσης συρόμενων αλιευτικών εργαλείων και αγκυροβολίας σκαφών αναψυχής εντός των ορίων εξάπλωσης του, γ) η μείωση ρυπαντικών φορτίων που εισέρχονται στη θαλάσσια ζώνη.

Θίνες των παραλίων με *Juniperus spp.* (2250): Δέχονται σημαντικές πιέσεις από την ανάπτυξη υποδομών και δραστηριοτήτων αναψυχής στις ακτές, την βόσκηση, την διάβρωση των ακτών αλλά και από εισβολικά είδη.

Προτεραιότητες είναι: α) Η χαρτογράφηση της παρουσίας τους σε εθνικό επίπεδο, β) η παρακολούθηση παραμέτρων/κριτηρίων που είναι σημαντικά για τις εξειδικευμένες δομές των αμμοθινικών τύπων οικοτόπων, γ) ο έλεγχος της βόσκησης, δ) η αποκατάσταση από εισβολές ε) η παρακολούθηση και ο έλεγχος της διάβρωσης των ακτών, στ) η ενημέρωση τοπικών πληθυσμών και τουριστών για την σημαντικότητα του οικοτόπου και ζ) ο περιορισμός της πρόσβασης στο σύνολο της έκτασης του οικοτόπου. Έργα διαχείρισης και αποκατάστασης αμμοθινών περιλαμβάνονται στα Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Υδατικών Διαμερισμάτων.

Αλλουβιακά δάση με *Alnus glutinosa* και *Fraxinus excelsior* (91E0): Απαντάται σε όχθες ποταμών με μόνιμη αλλά αργή ροή υδάτων. Αντιμετωπίζει πιέσεις από αμμοληψίες αλλά και από ανθρωπογενείς αλλαγές στην παροχή και ροή των υδάτων αλλά και χρήσεων γης.

Προτεραιότητες είναι: α) η διατήρηση των απαιτούμενων βέλτιστων υδραυλικών συνθηκών στον υδροφόρο ορίζοντα και η παρακολούθηση των αλλαγών που προκαλούνται από την διαχείριση των αποθεμάτων νερού, β) η χαρτογράφηση παρουσίας του τύπου οικοτόπου σε Εθνικό επίπεδο (εντός και εκτός δικτύου Natura 2000),γ) η εφαρμογή μέτρων / δράσεων διαχείρισης και αποκατάστασης οικοτοπικών δομών και λειτουργιών και δ) η παρακολούθηση αλλαγών χρήσεων γης.

Μεσογειακά δάση με *Taxus baccata* (9580): Έχει χαρτογραφηθεί στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 με κωδικούς GR1110004 και GR2420001. Παρόλα αυτά δεν εμφανίζεται στην αναθεωρημένη περιγραφική βάση δεδομένων του δικτύου Natura 2000. Πρόσφατη επιτόπια επίσκεψη στο όρος Όχη (GR2420001) έδειξε ότι πρόκειται για ανοιχτές βραχώδεις εκτάσεις με αγρωστώδη και λίγα, μεμονωμένα και πάρα πολύ αραιά άτομα *Taxus baccata* και *Ilex aquifolium* (Έργο: Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα).

Προτεραιότητες είναι: α) η λεπτομερής χαρτογράφηση των θέσεων εμφάνισης του τύπου με σκοπό την τεκμηρίωση και επιβεβαίωση της παρουσίας του στην Ελλάδα ή την απόρριψη της παρουσίας του και β) ο καθορισμός των ποιοτικών παραμέτρων δομής του εν λόγω τύπου οικοτόπου που συντείνουν στη βελτίωση της κατάστασης διατήρησής του από Ανεπαρκή σε Ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης εφόσον τεκμηριωθεί ότι υπάρχει.

Παρόχθιοι ασβεστούχοι ή βασεόφιλοι λειμώνες από *Alysso-Sedionalbi* (6110): Είναι οικότοπος με σπάνια εξάπλωση στην Ελλάδα (απαντάται μόνο στην περιοχή GR1420004 – Κάρλα-Μαυροβούνι-Κεφαλόβρυσο) και δέχεται πιέσεις από την βόσκηση.

Προτεραιότητες για τον 6110 είναι: α) η χαρτογράφηση των χρήσεων γης σε επίπεδο περιοχών Natura 2000, στις οποίες απαντάται ο τύπος οικοτόπου και β) η διαχείριση της βόσκησης εντός ορίων εξάπλωσης του.

Είδη Προτεραιότητας: Χλωρίδα

Από τα είδη χλωρίδας προτεραιότητας σε κακή κατάσταση διατήρησης βρίσκεται μόνο το είδος *Convolvulus argyrothamnus*, 10 είδη σε ανεπαρκή και 10 είδη σε άγνωστη.

Το ***Convolvulus argyrothamnus*** είναι ένα εξαιρετικά σπάνιο και κινδυνεύων στενοενδημικό χασμοφυτικό είδος. Έχει αναφερθεί μόνο σε μια περιοχή στην Κρήτη (GR4320002 – Όρος Δίκτη) σε ρωγμές ασβεστολιθικών βράχων στα 450m υψόμετρο. Ελάχιστα άτομα του είδους απομένουν στη φύση που κινδυνεύουν από αλόγιστη συλλογή άγριας χλωρίδας. Προτεραιότητες για το είδος είναι: α) απογραφή των ατόμων που αναπαράγονται στη φύση, β) χαρτογράφηση πιθανών ενδιαιτημάτων, γ) προστασία των ενδιαιτημάτων του είδους από ανθρώπινη πρόσβαση και συλλογή και δ) διατήρηση και αναπαραγωγή του είδους σε βοτανικούς κήπους.

Για τα 10 είδη χλωρίδας προτεραιότητας που βρίσκονται σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης οι κύριες πιέσεις και απειλές είναι η βόσκηση, οι πυρκαγιές, η κατασκευή υποδομών, η ανάπτυξη τουριστικών και οικιστικών δραστηριοτήτων, η αλόγιστη συλλογή χλωρίδας, η ανάπτυξη εξορυκτικών δραστηριοτήτων, ο γενετικός εκφυλισμός και τυχαία γεγονότα όπως κατολισθήσεις. Για τα είδη αυτά προτεραιότητες είναι: α) άμεση χαρτογράφηση των ενδιαιτημάτων τους και απογραφή των εναπομεινάντων πληθυσμών στη φύση, β) ίδρυση και θεσμοθέτηση μικροαποθεμάτων (microreserves) στις περιοχές εμφάνισης και εξάπλωσης τους, γ) εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων μικροαποθεμάτων, δ) έρευνα για της βιολογικές και οικολογικές απαιτήσεις των ειδών, ε) καλλιέργεια σε βοτανικούς κήπους και διατήρηση γενετικού υλικού σε τράπεζες σπερμάτων, στ) επανένταξη ή ενίσχυση των υφιστάμενων πληθυσμών, ζ) διαχείριση της βόσκησης και πρόληψη των πυρκαγιών και η) έλεγχος και περιορισμός οικιστικών, τουριστικών, εξορυκτικών δραστηριοτήτων.

Είδη Προτεραιότητας: Ορνιθοπανίδα

Τα είδη ορνιθοπανίδας προτεραιότητας της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ, που έχουν καταγραφεί στην

Ελλάδα κατατάχθηκαν βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων. Τα κριτήρια αυτά αφορούν:

1. Είδη των οποίων η Ελλάδα φιλοξενεί μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού και οι δράσεις που υλοποιούνται στη χώρα θα επηρεάσουν την κατάσταση διατήρηση σημαντικού μέρους του πληθυσμού τους παγκόσμια (>80%).

2. Είδη για τα οποία απαιτείται σχεδιασμός και υλοποίηση Σχεδίου Δράσης για την ανάκαμψη, όπως αυτά ορίζονται από τη μεθοδολογία που έχει αναπτύξει το BirdLife International για την Ε.Ε.

Τα είδη αυτά είναι:

1. Ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleonorae*), **2. Τα κύρια απειλούμενα είδη των υγροτόπων**: Αργυροπελεκάνος (*Pelecanus crispus*), Ροδοπελεκάνος (*Pelecanus onocrotalus*), Κεφαλούδι (*Oxyura leucocephala)*, Νανόχηνα (*Anser erythropus)*, Βαλτόπαπια (*Aythya nyroca*), Σταχτόχηνα (*Anser anser*) και Χηνοπρίστης (*Mergus merganser*), **3.Τα πτωματοφάγα είδη πουλιών**: Ασπροπάρης (*Neophron percnopterus)*, Μαυρόγυπας (*Aegypius monachus*), Γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*), συμπεριλαμβανομένου και του Βασιλαετού (*Aquila heliaca*), **4.Τα θαλασσοπούλια**: Μύχος (*Puffinus yelkouan*), Αιγαιόγλαρος (*Larus audouinii*) και Αρτέμης (*Calonectris diomedea*), **5. Άλλα αρπακτικά**: Σπιζαετός (*Hieraaetus fasciatus*) και η Αετογερακίνα (*Buteo rufinus*).

Οι προτεραιότητες για τα είδη αυτά είναι: α) Χαρτογράφηση πυρήνων κατανομής, κρίσιμων ενδιαιτημάτων και ευαισθησίας γραμμικών υποδομών (δίκτυα μεταφοράς ρεύματος, πυλώνες υψηλής τάσης) ως προς τα είδη χαρακτηρισμού σε εθνικό επίπεδο, β) Δημιουργία και συστηματική λειτουργία Χώρων Τροφοδοσίας Πτωματοφάγων Αρπακτικών Πτηνών (ΧΤΑΠ) σε εθνικό επίπεδο, γ) Εγκατάσταση τεχνητών φωλιών, νησίδων και σχεδίων για συγκεκριμένα είδη χαρακτηρισμού, δ) Έλεγχος των πληθυσμών εισβολικών ειδών χερσαίων θηρευτών σε βραχονησίδες και υγροτόπους με αποικίες σημαντικών ειδών χαρακτηρισμού, ε) Έλεγχος της παράνομης χρήσης δολωμάτων και στ) Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ειδικών ομάδων χρηστών των ΖΕΠ.

Είδη Προτεραιότητας: Ιχθυοπανίδα

Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί 5 είδη ιχθυοπανίδας προτεραιότητας εκ των οποίων 1 σε κακή (*Acipenser sturio*) και 1 σε ανεπαρκή κατάσταση(*Valencia letourneuxi*). Οι πιέσεις και απειλές για τα είδη αυτά είναι η υπεραλίευση, η ρύπανση των υδάτων, οι αποξηράνσεις υδατικών συστημάτων και η χρήση νερού για άρδευση. Για τα είδη αυτά προτεραιότητες είναι: α) η επανεισαγωγή και μεταφορά πληθυσμών σε νέα ενδιαιτήματα μέσα στο εύρος εξάπλωσης τους, β) η διαχείριση της χρήσης του νερού, γ) ο έλεγχος της ρύπανσης και δ) η ανάσχεση των επιπτώσεων από την κατασκευή φραγμάτων και υδραυλικών έργων.

Είδη Προτεραιότητας: Αμφίβια και ερπετά

Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί 2 είδη ερπετών προτεραιότητας σε κακή κατάσταση διατήρησης (*Chelonia mydas*, *Caretta caretta*) και 1 σε ανεπαρκή (*Macrovipera schweizeri*).Τα θαλάσσια είδη (*Chelonia mydas*, *Caretta caretta*) αντιμετωπίζουν πιέσεις από αλιευτικές πρακτικές και υπεραλίευση, την ανάπτυξη τουριστικών υποδομών και δραστηριοτήτων στις ακτές ωοτοκίας, την ρύπανση των υδάτων και την θήρευση. Το χερσαίο είδος *Macrovipera schweizeri* αντιμετωπίζει πιέσεις από την υποβάθμιση και απώλεια του ενδιαιτήματος του λόγω βόσκησης, πυρκαγιών, γεωργικής δραστηριότητας, εξορυκτικής δραστηριότητας, την ανάπτυξη τουριστικών και άλλων υποδομών αλλά και από την λαθροσυλλογή. Για αυτά τα είδη ερπετών προτεραιότητες είναι: α) η συνέχιση των δράσεων προστασίας περιοχών ωοτοκίας και αναπαραγωγής, β) η πρόληψη για την αποφυγή θανάτωσης ατόμων από αλιευτικά εργαλεία γ) η αγορά γης στην οποία

δραστηριοποιούνται τα είδη με σκοπό την καλύτερη προστασία τους, δ) εφαρμογή υπάρχουσας εθνικής νομοθεσίας για την προστασία των ειδών αυτών (ΚΥΑ 49567/ 2006, η οποία επαναφέρθηκε σε ισχύ με τον Ν. 4030/ 2011 για πέντε έτη), ε) έλεγχος αγροτικής οδοποιίας.

Είδη Προτεραιότητας: Θηλαστικά

Για τα μεγάλα θηλαστικά *Canis lupus* και *Ursus arctos* βρίσκονται σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης κύριες πιέσεις είναι η θανάτωση ατόμων από κυνήγι (λαθροθηρία) αλλά και σε οδικές αρτηρίες, η εγκατάλειψη παραδοσιακών μεθόδων κτηνοτροφίας, τα δηλητηριασμένα δολώματα, η ανάπτυξη υποδομών όπως δρόμοι και σιδηροδρομικά δίκτυα. Για τα είδη αυτά προτεραιότητες είναι: α) η εξάλειψη ατυχημάτων σε οδικές αρτηρίες, β) ο έλεγχος και πρόληψη λαθροθηρίας και χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, γ) η παροχή αποζημιώσεων σε κτηνοτρόφους, δ) η προώθηση και ενίσχυση παραδοσιακής κτηνοτροφίας (στο μέτρο του εφικτού),ε) η υλοποίηση και ολοκλήρωση Εθνικών σχεδίων δράσης για τον λύκο και την αρκούδα, στ) ο έλεγχος της αγροτικής οδοποιίας και ζ) η δημιουργία φυσικών διαδρόμων. Για τη μεσογειακή φώκια *Monachus monachus* κύριες πιέσεις και απειλές αποτελούν: ηθελημένη θανάτωση ατόμων του είδους, εμπλοκή και πνιγμός σε αλιευτικά εργαλεία, καταστροφή και υποβάθμιση του χερσαίου ενδιαιτήματος του είδους από ανεξέλεγκτες ανθρώπινες δραστηριότητες, υπεραλίευση και μείωση της διαθέσιμης τροφής, ενόχληση των ατόμων του είδους στο αναπαραγωγικό του ενδιαίτημα, ρύπανση, εμφάνιση ασθενειών και κλιματική/οικοσυστημική αλλαγή.

Προτεραιότητες για τη μεσογειακή φώκια είναι: α) η ολοκλήρωση της καταγραφής και χαρτογράφησης των χερσαίων ενδιαιτημάτων αναπαραγωγής (οικότοπος 8330: Βυθισμένα ή ημιβυθισμένα θαλάσσια σπήλαια) του είδους σε εθνικό επίπεδο, β) ο προσδιορισμός περιοχών τροφοληψίας, γ) η οριοθέτηση θαλάσσιων περιοχών NATURA 2000, βάσει των α) και β), δ) η θεσμοθέτηση νέων Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών για το είδος, ε) Η επικαιροποίηση και εφαρμογή του "*Σχεδίου Δράσης για την μείωση της αλληλεπίδρασης μεσογειακής φώκιας - παράκτιας αλιείας στην Ελλάδα*", στ) η κατάρτιση Σχεδίου Διαχείρισης για το είδος βασισμένο στην "*Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την προστασία της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα*", ζ) Υποστήριξη και χρηματοδότηση του δικτύου διάσωσης και πληροφοριών για τη μεσογειακή φώκια καθώς και του συστήματος περίθαλψης.

Είδη Προτεραιότητας: Ασπόνδυλα

Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί 4 είδη προτεραιότητας χερσαίων και υδρόβιων ασπονδύλων που βρίσκονται σε άγνωστη κατάσταση διατήρησης με επίσης άγνωστες πιέσεις και απειλές. Για το είδος *Austropotamobius torrentium* προτεραιότητες είναι: α) η διαχείριση των υδραυλικών συνθηκών ποτάμιων συστημάτων, β) η αύξηση περιόδου απαγόρευσης συλλογής και γ) δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης. Για το είδος *Callimorpha quadripunctaria*, προτεραιότητες είναι: α) ο περιορισμός στην πρόσβαση επισκεπτών κατά την καλοκαιρινή περίοδο στους χώρους όπου διαθερίζει το είδος και ενημέρωσή τους, β) η προστασία των πρωτογενών ενδιαιτημάτων τα οποία χρησιμοποιεί το είδος κατά την χειμερινή περίοδο και γ) η διατήρηση των κατάλληλων μικρο-κλιματικών συνθηκών στους χώρους διαθέρισης. Για το είδος *Osmoderma eremite* προτεραιότητες είναι: α) η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών ώστε να υπάρχει επαφή μεταξύ των διάφορων υποπληθυσμών μέσω της ενίσχυσης των ενδιαιτημάτων που λειτουργούν ως διάδρομοι, β) η χαρτογράφηση της κατανομής αλλά και εντοπισμός των πληθυσμών του είδους και γ) η επανεισαγωγή ατόμων σε περιοχές όπου υπάρχουν κατάλληλες συνθήκες. Τέλος για το είδος

Rosalia alpine προτεραιότητα είναι η διατήρηση παλαιών ή γερασμένων δέντρων τα οποία είναι κατάλληλα για την ανάπτυξη των προνυμφών του είδους.

F.2 Περίληψη προτεραιοτήτων για άλλους οικοτόπους και είδη που καλύπτουν οι οδηγίες σχετικά με την απαίτηση μετρήσιμης προόδου στο υπό-στόχο φυσικό περιβάλλον σύμφωνα με την ΕΕ 2020 Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα (Οδηγίες για τους οικότοπους και την ορνιθοπανίδα) και για την διασφάλιση της καλής λειτουργίας του δικτύου Natura 2000 (SACs + SPAs).

Τύποι Οικοτόπων

Οι υπόλοιποι τύποι οικοτόπων του παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ κατατάχθηκαν με την ίδια μεθοδολογία με τους οικοτόπους προτεραιότητας. Σε Κακή Κατάσταση Διατήρησης βρίσκονται οι οικότοποι Εκβολές ποταμών (1130), Λασπώδεις και αμμώδεις επίπεδες εκτάσεις που αποκαλύπτονται κατά την άμπωτη (1140), Μεσογειακές και θερμοατλαντικές αλόφιλες λόχμες (*Sacrocornetea fruticosi*) (1420), Πρωτογενής βλάστηση με Salicornia και άλλα μονοετή είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών (1310) και τα Μεσογειακά αλίπεδα (*Juncetalia maritimi*) (1410). Όλοι οι παραπάνω οικότοποι ανήκουν στην κατηγορία παράκτιοι και αλοφυτικοί, υπόκεινται σε πιέσεις όπως η ανάπτυξη τουριστικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων, οι εναποθέσεις και απορρίψεις υλικών, ρυπάνσεις αλλά και ανθρωπογενείς μεταβολές στις υδρολογικές συνθήκες.

Προτεραιότητες για τους οικοτόπους αυτούς είναι: α) η ρύθμιση χρήσεων γης στον παράκτιο χώρο μέσω νομοθετικών και χωροταξικών ρυθμίσεων για τον περιορισμό και τον έλεγχο πιέσεων από οικιστική ανάπτυξη και παραγωγικές δραστηριότητες, β) η διαχείριση των επισκεπτών εντός της έκτασης των οικοτόπων, γ) η απομάκρυνση στερεών αποβλήτων, δ) ο περιορισμός/εξάλειψη των ρυπάνσεων και αμμοληψιών, ε) η αποκατάσταση δομών και λειτουργιών (συμπεριλαμβανόμενων των τυπικών ειδών) ώστε να τείνουν σε Ικανοποιητικό Βαθμό Διατήρησης (FV), στ) η λήψη μέτρων για αύξηση της έκτασης και του εύρους (κατά 10-15%) του τύπου οικοτόπου ώστε σταδιακά να επανέλθει/ αυξηθεί στα επίπεδα της Ικανοποιητικής Έκτασης και Εύρους Αναφοράς και ζ) η ανάσχεση της υποβάθμισης και καταστροφής του τύπου οικοτόπου, της επέκτασης οριακών εδαφικών ιδιοτήτων (αλάτωση, νατρίωση, αλκαλικότητα, κακή υδρομορφία) και της αλλαγή του τύπου και της έντασης των πιέσεων και απειλών.

Οι τύποι οικοτόπων με κωδικούς 2230, 6430, 3140, 2260, 6420, 9260, 9540, 5330, 9320, 3130, 2190, 92A0, 1160, 3150, 2120, 1210, 1170, 2110, 8330, 6510 και 62A0 βρίσκονται σε **ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης** και ανήκουν σε διαφορετικές ομάδες οικοτόπων.

Οι **δασικοί οικότοποι** (92ΑΟ, 9260, 9540, 9320) αντιμετωπίζουν πιέσεις από αλλαγές στις χρήσεις γης (γεωργική δραστηριότητα), πυρκαγιές, μη ορθολογική δασική διαχείριση, εισαγωγή ασθενειών, αποξηράνσεις και τροποποιήσεις στις υδραυλικές συνθήκες και υποβάθμιση εδαφών (διάβρωση και ερημοποίηση). Για τους **λειμώνες** (62Α0, 6420, 6430 και 6510) αλλά και για τον 5330 οι πιέσεις προέρχονται κυρίως από την βόσκηση, τις γεωργικές δραστηριότητες, η αλλαγή των υδραυλικών συνθηκών, την αστικοποίηση και τις επιχωματώσεις. Επίσης οι δασικοί και αγροτικοί οικότοποι και τα είδη που φιλοξενούν αντιμετωπίζουν πιέσεις από την εγκατάλειψη της αγροτικής γης, σε απομακρυσμένες κυρίως περιοχές.

Προτεραιότητες για τους παραπάνω τύπους οικοτόπων είναι: α) η προσαρμογή της δασικής διαχείρισης στις οικολογικές απαιτήσεις του κάθε οικοτόπου λαμβάνοντας υπόψη την προσαρμογή

στην κλιματική αλλαγή, β) η αναβάθμιση/βελτίωση οικοτόπων μέσω ενδυνάμωσης της φυσικής αναγέννησης αλλά και φυτεύσεων, γ) η αντιμετώπιση ασθενειών αλλά και εισβολικών ξενικών ειδών στα δασικά οικοσυστήματα, δ) η πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών, ε) έλεγχος και περιορισμός της βόσκησης, στ) περιορισμός παράνομων υλοτομιών ζ) η διατήρηση των απαιτούμενων υδραυλικών συνθηκών, η) προστασία εδαφών, θ) η παρακολούθηση και ο έλεγχος χρήσεων γης και ι) η διαχείριση αγροδασικών περιοχών.

Οι οικότοποι **παράκτιων και ενδοχωρικών θινών** (2110, 2120, 2190, 2230 και 2260) δέχονται πιέσεις από την ανάπτυξη υποδομών στις ακτές, την βόσκηση αλλά και από την διάβρωση των ακτών.

Προτεραιότητες για τους οικότοπους παράκτιων και ενδοχωρικών θινών είναι: α) Χαρτογράφηση παρουσίας τους σε εθνικό επίπεδο, β) παρακολούθηση παραμέτρων/κριτηρίων που είναι σημαντικά για τις εξειδικευμένες δομές των αμμοθινικών τύπων οικοτόπων όπως φυσικότητα, μορφοδυναμικά χαρακτηριστικά (προσθήκη ή μετακίνηση της άμμου από τον άνεμο), ανάγλυφο και θέση της αμμοθίνης εντός του αμμοθινικού συστήματος, γ) έλεγχος της βόσκησης, δ) παρακολούθηση και ο έλεγχος της διάβρωσης των ακτών, ε) ενημέρωση τοπικών πληθυσμών και τουριστών για την σημαντικότητα των οικοτόπων και ο περιορισμός της πρόσβασης στο σύνολο της έκτασης τους. Έργα διαχείρισης και αποκατάστασης αμμοθινών περιλαμβάνονται στα Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Υδατικών Διαμερισμάτων.

Οι **οικότοποι γλυκών νερών** (3130, 3140 και 3150) δέχονται πιέσεις από ρυπαντικά φορτία, ανάπτυξη γεωργικών υποδομών αλλά και τροποποιήσεις στις υδραυλικές συνθήκες.

Προτεραιότητες για τους οικότοπους γλυκών νερών είναι: α) χαρτογράφηση και λεπτομερής καταγραφή της παρουσίας τους σε εθνικό επίπεδο, β) διαχείριση της απόληψης νερού και αποκατάσταση/βελτίωση του υδρολογικού καθεστώτος, γ) περιορισμός/εξάλειψη σημειακών και διάχυτών πηγών υδατικής ρύπανσης, και δ) περιορισμός της διοχέτευσης ρύπων στα υπόγεια ύδατα. Έργα διαχείρισης και αποκατάστασης υγροτόπων περιλαμβάνονται στα Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Υδατικών Διαμερισμάτων.

Οι **παράκτιοι και θαλάσσιοι τύποι οικοτόπων** (1160, 1170, 1210, 8330) δέχονται πιέσεις από οικιστική ανάπτυξη των ακτών, ρυπάνσεις και τουριστική δραστηριότητα. Προτεραιότητες για τους παραπάνω τύπους οικοτόπων είναι: α) η σαφής οριοθέτηση των θαλάσσιων τύπων οικοτόπων σε κάθε site, β) η οριοθέτηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, γ) ο περιορισμός των ρυπάνσεων στην παράκτια και θαλάσσια ζώνη, και δ) η ρύθμιση και χωροθέτηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων ειδικότερα του τουρισμού στην παράκτια ζώνη.

Είδη χλωρίδας

Από τα υπόλοιπα είδη χλωρίδας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, μόνο το είδος *Fritillaria conica*, βρίσκεται σε κακή κατάσταση διατήρησης ενώ τα υπόλοιπα 9 σε ανεπαρκή. Για τα είδη αυτά οι κύριες πιέσεις και απειλές είναι η βόσκηση, οι πυρκαγιές, η κατασκευή υποδομών, η ανάπτυξη τουριστικών και οικιστικών δραστηριοτήτων, η αλόγιστη συλλογή χλωρίδας, η ανάπτυξη εξορυκτικών δραστηριοτήτων, ο γενετικός εκφυλισμός και τυχαία γεγονότα όπως κατολισθήσεις. Για τα είδη αυτά προτεραιότητες είναι: α) άμεση χαρτογράφηση των ενδιαιτημάτων τους και απογραφή των εναπομεινάντων πληθυσμών στη φύση, β) ίδρυση και θεσμοθέτηση μικροαποθεμάτων (microreserves) στις περιοχές εμφάνισης και εξάπλωσης τους, γ) εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων μικροαποθεμάτων, δ) έρευνα για της βιολογικές και οικολογικές απαιτήσεις των ειδών, δ)

καλλιέργεια σε βοτανικούς κήπους και διατήρηση γενετικού υλικού σε τράπεζες σπερμάτων, ε) επανένταξη ή ενίσχυση των υφιστάμενων πληθυσμών, στ) διαχείριση της βόσκησης και πρόληψη των πυρκαγιών και ζ) έλεγχος και περιορισμός οικιστικών, τουριστικών, εξορυκτικών δραστηριοτήτων.

Ορνιθοπανίδα

Με βάση τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ η χώρα οφείλει να υιοθετεί κατάλληλα μέτρα για τα τακτικά εμφανιζόμενα μεταναστευτικά είδη που δεν αναγράφονται στο Παράρτημα Ι, λαμβάνοντας υπόψιν τους την ανάγκη προστασίας τους στη γεωγραφική, θαλάσσια και χερσαία περιοχή, όπου εφαρμόζεται η Οδηγία, όσον αφορά στις περιοχές αναπαραγωγής, αλλαγής φτερώματος, ξεχειμωνιάσματος καθώς και στους σταθμούς κατά μήκος των μεταναστευτικών τους οδών. Για τα μεταναστευτικά είδη ορνιθοπανίδας (94 σε σύνολο) με τακτικό καθεστώς παρουσίας στη χώρα, καθώς επίσης και τα είδη χαρακτηρισμού των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά που δεν έχουν συμπεριληφθεί στα είδη χαρακτηρισμού των ελληνικών ΖΕΠ. Οι προτεραιότητες για τα παραπάνω είδη ορνιθοπανίδας ταυτίζονται με τις προτεραιότητες του κεφαλαίου F1 για την ορνιθοπανίδα προτεραιότητας.

Ιχθυοπανίδα

Σε Ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης βρίσκονται 3 είδη ιχθυοπανίδας (*Alosa vistonica, Eudontomyzon hellenicus, Acipenser stellatus*) που αντιμετωπίζουν πιέσεις από υδατική ρύπανση, ευτροφισμό, χρήση νερών για άρδευση, κατασκευή φραγμάτων, υδραυλικών έργων και αποξηράνσεις. Για αυτά τα είδη ιχθυοπανίδας προτεραιότητες είναι: α) η έρευνα για την χωρική κατανομή και οικολογία των ειδών, β) η επανεισαγωγή και μεταφορά πληθυσμών σε νέα ενδιαιτήματα μέσα στο εύρος εξάπλωσης τους, γ) η διατήρηση της ικανής ποσότητας νερού στα υδατικά συστήματα που εξαπλώνονται τα είδη μέσω της διαχείρισης της χρήσης του νερού, δ) ο έλεγχος των ρυπάνσεων και ευτροφισμού και ε) η ανάσχεση των επιπτώσεων από την κατασκευή φραγμάτων και υδραυλικών έργων.

Αμφίβια και Ερπετά

Σε κακή κατάσταση διατήρησης βρίσκονται 2 είδη αμφιβίων (*Triturus carnifex*, *Triturus karelinii*) ενώ 2 είδη (*Mertensiella luschani, Pelobates syriacus*) σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης. Τα είδη αυτά δέχονται πιέσεις από υδατική ρύπανση, συλλογή άγριας πανίδας, αποξηράνσεις και επιχωματώσεις των ενδιαιτημάτων τους αλλά και η εισαγωγή ειδών στα ενδιαιτήματα τους. Για τα είδη αυτά προτεραιότητα είναι: η διατήρηση των υδρολογικών συνθηκών στα ενδιαιτήματα τους, ο περιορισμός των ρυπάνσεων, η απαγόρευση και ο έλεγχος της συλλογής τους αλλά και η ρύθμιση εισαγωγής ειδών ιχθυοπανίδας σε υδατοσυλλογές.

Επίσης σε κακή κατάσταση διατήρησης βρίσκεται το θαλάσσιο ερπετό *Dermochelys coriacea,* που είναι περιστασιακός επισκέπτης στην Μεσόγειο, και αντιμετωπίζει πιέσεις από την επαγγελματική αλιεία και την θαλάσσια ρύπανση. Για το είδος προτεραιότητα είναι να διερευνηθεί η παρουσία του στις ελληνικές θάλασσες και η αποφυγή τραυματισμού του από αλιευτικά εργαλεία.

Τα υπόλοιπα 10 είδη ερπετών που βρίσκονται σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης (*Eirenis modesta, Chamaeleo chamaeleon, Emys orbicularis, Eryx jaculus, Lacerta agili, Lacerta anatolica, Natrix tessellata, Ophiomorus punctatissimus, Testudo graeca, Vipera ursinii)* αντιμετωπίζουν πιέσεις

όπως πυρκαγιές, συλλογή άγριας πανίδας, κατασκευή υποδομών εντός των ενδιαιτημάτων τους (δρόμοι, οικιστική ανάπτυξη), θανάτωση από πρόθεση και θανάτωση σε οδικά δίκτυα. Προτεραιότητες για τα είδη αυτά είναι: η απαγόρευση και ο έλεγχος της συλλογής, αποφυγή θανάτωσης ατόμων, νομοθετικές ρυθμίσεις προστασίας των ενδιαιτημάτων τους.

Χερσαία και θαλάσσια θηλαστικά

Επίσης, 2 μεγάλα χερσαία θηλαστικά (*Lynx lynx*, *Rupicapra rupicapra balcanica*) βρίσκονται σε κακή κατάσταση διατήρησης και 2 (*Canis aureus*, *Capra aegagrus*) σε ανεπαρκή. Τα είδη αυτά δέχονται πιέσεις από λαθροθηρία, η θανάτωση ατόμων σε οδικές αρτηρίες, η εγκατάλειψη παραδοσιακών μεθόδων κτηνοτροφίας, τα δηλητηριασμένα δολώματα, η ανάπτυξη υποδομών όπως δρόμοι και σιδηροδρομικά δίκτυα αλλά και η γενετική ρύπανση (υβριδισμός) μέσω της διασταύρωσης με εξημερωμένους πληθυσμούς. Προτεραιότητες για τα είδη αυτά είναι: α) άμεση καταγραφή και εντοπισμός της εξάπλωσης πληθυσμών και υποπληθυσμών τους, β) αποφυγή των θανατώσεων από ατυχήματα, δηλητηριασμένα δολώματα, κυνήγι, γ) η προώθηση και ενίσχυση παραδοσιακής κτηνοτροφίας (στο μέτρο του εφικτού).

Τα κητώδη σε κακή κατάσταση διατήρησης (*Delphinus delphis*, *Physeter macrocephalus*, *Tursiops truncatus*) και σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης (*Grampus griseus*, *Phocoena phocoena*, *Ziphius cavirostris*) δέχονται πιέσεις από την εξάσκηση επαγγελματικής αλιείας, τη θαλάσσια ρύπανση, αλλά και από την χρήση ηχοβολιστικών εργαλείων στον θαλάσσιο χώρο (στρατιωτικές ασκήσεις, έρευνα για υδρογονάνθρακες). Απειλές για τα κητώδη αποτελούν: Μείωση της λείας και διαθέσιμης τροφής, παρεμπίπτουσα αλιεία και παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία, σκόπιμη και άμεση σύλληψη/ θανάτωση, συγκρούσεις και ατυχήματα με σκάφη, όχληση, ηχορύπανση, κατάποση στερεών αποβλήτων, μόλυνση από ξενοβιοτικές ενώσεις, πετρελαϊκή ρύπανση, αλλαγή του οικοσυστήματος, κλιματική αλλαγή.

Πέρα από τα προαναφερθέντα κητώδη στις ελληνικές θάλασσες υπάρχουν επίσης μόνιμοι πληθυσμοί Πτεροφάλαινας (*Balaenoptera physalus*) και Ζωνοδέλφινου (*Stenella coeruleoalba*) σε άγνωστη κατάσταση διατήρησης.

Προτεραιότητες για τα κητώδη είναι: α) η καταγραφή των πληθυσμών τους, β) η αναγνώριση και χαρτογράφηση των ενδιαιτημάτων τροφοληψίας και αναπαραγωγής, γ) η πρόληψη αποφυγής τραυματισμών από αλιευτικά εργαλεία και δ) η διερεύνηση των επιπτώσεων από τις έρευνες και εξόρυξη υδρογονανθράκων στον θαλάσσιο χώρο. Προτεραιότητα για τα κητώδη αποτελεί και η θεσμοθέτηση της "*Εθνικής Στρατηγικής και σχεδίου δράσης για την προστασία των κητωδών στις ελληνικές θάλασσας*" με τη μορφή σχεδίων διαχείρισης για όλα τα είδη.

Ασπόνδυλα

Σε ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης είναι 1 είδος ασπονδύλου (*Pinna nobilis*) που αντιμετωπίζει πιέσεις από την θαλάσσια ρύπανση, την ανάπτυξη οστρακοκαλλιέργειας και τη συλλογή για κατανάλωση. Για το είδος αυτό προτεραιότητες είναι: α) η απαγόρευση συλλογής, β) ο έλεγχος των επιπτώσεων των οστρακοκαλλιεργειών και γ) ο περιορισμός της θαλάσσιας ρύπανσης. Επίσης, σε άγνωστη κατάσταση διατήρησης βρίσκονται 41 είδη ασπονδύλων με άγνωστες πιέσεις και απειλές. Για τα είδη αυτά προτεραιότητες είναι: α) χαρτογράφηση κρίσιμων ενδιαιτημάτων τροφοληψίας και αναπαραγωγής, β) διερεύνηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα είδη αυτά και γ) ένταξη των ειδών αυτών στην ολοκληρωμένη διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000.

Γενικές προτεραιότητες για είδη πανίδας

Για την αποκατάσταση ειδών πανίδας σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης οι γενικές προτεραιότητες είναι:

- Αναθεώρηση/ επικαιροποίηση ΠΔ 67/81 με συμπερίληψη της πληροφορίας (είδη και κατηγορίες) του Κόκκινου Βιβλίου. Διαμόρφωση αντίστοιχης εθνικής πρότασης για αναθεώρηση Annex II, IV.
- Οργάνωση και εφαρμογή διαδικασιών διαρκούς παρακολούθησης (όλα τα είδη) αξιοποιώντας τα αποτελέσματα των Οριζόντιων Προγραμμάτων Εποπτείας
- Διαμόρφωση πρωτοκόλλου (πως γίνεται η καταγγελία, ποιος και πώς ελέγχει, πώς γίνεται η αποζημίωση, «τιμοκατάλογος ζημιών») για παροχή αποζημιώσεων σε πληγέντες από είδη Annex II, IV και κατηγορίας κινδύνου Κόκκινου Βιβλίου. Εφαρμογή του πρωτοκόλλου από ΦΔ.
- Διαμόρφωση εθνικών σχεδίων δράσης ανά είδος (προτεραιότητα Annex II>CR, EN>Annex IV>VU, NT - οι χαρακτηρισμοί αφορούν στο ελληνικό κόκκινο βιβλίο). Αξιοποίηση Οριζοντίων για εξειδίκευση ανά ΠΠ (όπου εφαρμόζεται).
- Θεσμοθέτηση κοινού οργάνου διαρκούς διαβούλευσης

F.3 Στρατηγικές προτεραιότητες σε σχέση με επενδύσεις στη Natura 2000 σχετιζόμενες με πράσινο τουρισμό και θέσεις εργασίας, προς ενίσχυση του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτή ή άλλων ωφελειών για τα οικοσυστήματα, όπως έρευνα, εκπαίδευση, επιμόρφωση ευαισθητοποίηση και προώθηση των συνεργασιών (και διασυνοριακών) συνδεδεμένων με την διαχείριση του δικτύου Natura 2000.

Η ενότητα αυτή αναδεικνύεται και αποτελεί τη βάση της προσέγγισης του PAF της Ελλάδας. Στηρίζεται στη διαπίστωση ότι στις τρέχουσες συνθήκες οικονομικής και κοινωνικής κρίσης οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 θα πρέπει να αποτελέσουν μέρος της λύσης ή αλλιώς θα προκύψουν εξαιρετικά μεγάλες πιέσεις υποβάθμισής τους.

Με βάση την παραπάνω διαπίστωση δίνεται προτεραιότητα σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαχείριση των περιοχών Natura 2000 στην οποία, εκτός των προηγούμενων (F1 και F2) προτεραιοτήτων, ενσωματώνονται και:

α. η διατήρηση και βελτίωση των οικοσυστημικών υπηρεσιών (ως βάση εφαρμογής των πράσινων υποδομών και της αξιοποίησης του αναπτυξιακού δυναμικού),

β. η διαχείριση και προστασία του τοπίου ως χώρου συγκέντρωσης φυσικού κεφαλαίου στον οποίο εγγράφονται οι ανθρώπινες, πολιτιστικές/ οικονομικές δραστηριότητες, όπως αυτές εξελίσσονται στον χρόνο.

Η προσέγγιση αυτή αναδεικνύει την αξία της διατήρησης των οικοσυστημικών υπηρεσιών και του σημαντικού φυσικού (και πολιτισμικού) κεφαλαίου που διαθέτουν οι περιοχές αυτές για την οικονομία της χώρας και ιδιαίτερα για δύο βασικούς τομείς: α) τον τουρισμό, με την ενίσχυση της προστιθέμενης αξίας του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, και β) τον πρωτογενή τομέα, με έμφαση στην ολοκληρωμένη διαχείριση της αγροτικής παραγωγής και της συνεισφοράς της στην διατήρηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών και της βιοποικιλότητας.

Οι παραπάνω δύο τομείς εκτός από την σημαντική συνεισφορά τους στην ανάπτυξη της χώρας αποτελούν και τους τομείς από τους οποίους προκύπτουν οι σημαντικότερες πιέσεις και απειλές για τα είδη και τους οικοτόπους.

Στο πλαίσιο αυτό προωθούνται οι παρακάτω προτεραιότητες:

1. Ολοκληρωμένη Διαχείριση ευρύτερων χωρικών ενοτήτων

α. Προώθηση ενιαίας διαχείρισης περισσότερων περιοχών Natura στη βάση ευρύτερων τοπιακών/ περιφερειακών ενοτήτων.

β. Μοντέλο διαχείρισης, στο πλαίσιο της ενιαίας διαχείρισης σε ευρύτερες χωρικές ενότητες, στο οποίο προσεγγίζονται και οι όροι/ προοπτικές ανάπτυξης κυρίως του τουρισμού και της αγροτικής παραγωγής.

γ. Προώθηση πράσινων υποδομών ως βάση των οικοσυστημικών υπηρεσιών (εντός και εκτός περιοχών Natura) καθώς και της δικτύωσης των περιοχών Natura.

2. Υποστήριξη και Προώθηση της Ανάπτυξης

Στη βάση της ενιαίας διαχείρισης περισσότερων περιοχών Ν2000 σε ευρύτερες χωρικές ενότητες, προωθείται, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο για την εξειδίκευση και υλοποίηση των Σχεδίων Διαχείρισης των περιοχών αυτών, η υλοποίηση προγραμμάτων ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων με πολυτομεακό και πολυταμειακό χαρακτήρα.

Υποστηρίζεται η εκπόνηση Ειδικών Σχεδίων Διαχείρισης στο επίπεδο των ευρύτερων χωρικών ενοτήτων και με προσανατολισμό σε δράσεις/ επενδύσεις για την υποστήριξη/ προώθηση της αγροτικής παραγωγής ή/ και του οικοτουρισμού. Σε αυτά περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

α. Υποστήριξη των μέτρων ενίσχυσης και των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων που προβλέπονται για τις περιοχές Ν2000.

β. Διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας στην άσκηση επιμέρους αγροτικών παραγωγικών δραστηριοτήτων.

γ. Ανάπτυξη υποδομών ερμηνείας περιβάλλοντος καθώς και εξυπηρέτησης/ διακίνησης επισκεπτών.

δ. Ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής/ οικολογικής πιστοποίησης αγροτικών προϊόντων καθώς και προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών.

3. Κλιματική Αλλαγή

Προωθείται η αξιοποίηση της δυνατότητας των περιοχών προστασίας του δικτύου Natura 2000 να συνεισφέρουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής καθώς και στην πρόληψη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των επιπτώσεων από αυτή με βασικό προσανατολισμό σε επενδύσεις που αφορούν:

α. στην προώθηση της έρευνας για την εκτίμηση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή σε είδη και οικότοπους με ιδιαίτερη έμφαση στις παράκτιες και θαλάσσιες περιοχές και στους υγρότοπους,

β. στην εφαρμογή δράσεων για: 1) την προσαρμογή των οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή περιλαμβανομένων των υγροτοπικών και δασικών με ιδιαίτερη έμφαση στην αποτελεσματική πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, καθώς και στην συστηματική αποκατάσταση καμένων/ υποβαθμισμένων δασικών περιοχών του δικτύου Natura 2000 με εγχώρια είδη που δεν ευνοούν την εξάπλωση της πυρκαγιάς, και 2) την ανάσχεση της διάβρωσης και ερημοποίησης εδαφών στο πλαίσιο βελτίωσης των οικοσυστημικών υπηρεσιών.

G. Περιγραφή των κυρίων μέτρων για την επίτευξη των προτεραιοτήτων

G.1 Γενικά μέτρα προτεραιότητας για το δίκτυο Natura 2000

G.1.α Γενικά Μέτρα Προτεραιότητας για την Natura 2000

ΚΩΔ./ ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜ/ΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(5) Προετοιμασία Σχεδίων Διαχείρισης & Στρατηγικών: ολοκλήρωση του σχεδιασμού προστασίας και διαχείρισης των περιοχών Natura 2000	Εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης/ προστασίας	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE IP	1a-1
	Σχέδια Διαχείρισης των κρίσιμων ενδιαιτημάτων για τα είδη χαρακτηρισμού	Περιοχές ΖΕΠ	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE	1a-3
	Προσδιορισμός προτύπων και καλών πρακτικών για κατηγορίες μέτρων αντιστάθμισης σε μεγάλα έργα υποδομής	Περιοχές ΖΕΠ και ΕΖΔ (Είδη χαρακτηρισμού)	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE, Εθνικοί πόροι	1a-4
	Χαρτογράφηση Ζωνών Ευαισθησίας σε ότι αφορά σε έργα και δραστηριότητες που δύνανται να προκαλέσουν όχληση με σημαντικές επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού	Σπάνια και απειλούμενα υγροτοπικά είδη, περιοχές ΖΕΠ, μεγάλα αρπακτικά, μεγάλα θηλαστικά, χειρόπτερα, *Macrovipera schweizeri*	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1a-5
	Χαρτογράφηση ευαισθησίας γραμμικών υποδομών (δίκτυα μεταφοράς ρεύματος, πυλώνες υψηλής τάσης, αιολικά πάρκα) ως προς τα είδη χαρακτηρισμού σε εθνικό επίπεδο	Ερωδιοί & πελεκανόμορφα, υδρόβια και γερακοειδή, μεγάλα αρπακτικά (με έμφαση σε Θράκη και Κρήτη)	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1a-6
	Εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών οικολογίας-βιολογίας ειδών	*Canis aureus*, *Lutra lutra*, Χειρόπτερα, Μικροθηλαστικά, Ασπόνδυλα, *Alosa vistonica, Acipenser stellatus, Lynx lynx*	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE, HORIZON 2020	1a-7
	Χαρτογράφηση πυρήνων κατανομής και κρίσιμων ενδιαιτημάτων επικρατειακών ειδών χαρακτηρισμού	Είδη ορνιθοπανίδας στις ΖΕΠ	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1a-8
(6) Σύσταση Φορέων	Χρηματοδότηση έναρξης για την οργάνωση, λειτουργία και διοίκηση των ΠΠ	Περιοχές Ν2000 χωρίς Φορέα Διαχείρισης	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΠΕΠ, Εθνικοί πόροι	1a-9
(7) Διαβούλευση – διασύνδεση με εμπλεκόμενα μέρη	Προώθηση συνεργασιών / δικτυώσεων (π.χ. εφαρμογή πρωτοκόλλων συνεργασίας) με εμπλεκόμενους θεσμικούς & παραγωγικούς φορείς	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΑΑ ΕΠΑνΕΚ, ΕΓΤΑΑ	1a-10
(8) Αναθεώρηση σχεδίων/ στρατηγικών	Αξιολόγηση εφαρμογής/ Αναθεώρηση και σύνταξη νέων ΣΔ (2ο σχέδιο διαχείρισης)	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΡΑ, LIFE, LIFE IP	1a-11

ΚΩΔ./ ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜ/ΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
	Αξιολόγηση υφιστάμενων υποδομών ερμηνείας περιβάλλοντος και σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου συστήματος. Σύνταξη κατευθύνσεων και οδηγών	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1a-12
(9) Λειτουργικές δαπάνες των Φορέων Διαχείρισης	Λειτουργικές δαπάνες για τις νέες δομές διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών	Περιοχές Ν2000 χωρίς Φορέα Διαχείρισης	Εθνικοί πόροι. Για αρχική (startup) λειτουργία ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΤΘΑ, ΕΓΤΑΑ, Life IP	1a-13
	Βασικές Λειτουργικές δαπάνες Φορέων Διαχείρισης	Περιοχές με Φορέα Διαχείρισης	Εθνικοί πόροι	1a-14
(10) Συντήρηση υποδομών για τη δημόσια πρόσβαση και χρήση των περιοχών, υποδομές και εξοπλισμός ερμηνείας περιβάλλοντος, παρατηρητήρια κ.ά.	Ανανέωση, συντήρηση και αποκατάσταση εκθέσεων ερμηνείας περιβάλλοντος σε υφιστάμενα Κέντρα Πληροφόρησης Προστατευόμενων Περιοχών & διαδρομών ερμηνείας περιβάλλοντος	Περιοχές Ν2000 με κέντρα πληροφόρησης	ΥΜΕΠΕΡΑΑ ΕΠΑνΕΚ, ΕΓΤΑΑ, ΠΕΠ	1a-15
(11) Προσωπικό	Δαπάνες προσωπικού ΦΔ για την υλοποίηση/εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων	Περιοχές Ν2000 με Φορέα Διαχείρισης	Εθνικοί πόροι, LIFE	1a-16
(13) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης των ειδών	Έλεγχος της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων	Όλες οι Ν2000. Προτεραιότητα στα είδη *Canis lupus*, *Canis aureus, Ursus arctos,,* μεγάλα αρπακτικά & πτωματοφάγα είδη	ΥΜΕΠΕΡΡΑ	1a-17
(17) Παρακολούθηση και εποπτεία	Ανάπτυξη και εγκατάσταση εθνικού συστήματος παρακολούθησης της βιοποικιλότητας	Όλες οι Ν2000 (συμπεριλαμβανομένων και των περιοχών εξάπλωσης τύπων οικοτόπων & ειδών προτεραιότητας)	ΥΜΕΠΕΡΡΑ	1a-18
	Ανάπτυξη και αρχική λειτουργία συστήματος ένταξης των δεδομένων πεδίου από τις Ειδικές Οικολογικές Αξιολογήσεις στο Εθνικό Σύστημα Παρακολούθησης των περιοχών Natura 2000	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΡΑ	1a-19
	Εποπτεία της κατάστασης διατήρησης οικοτόπων και ειδών και σύνταξη της τέταρτης 6ετούς εθνικής έκθεσης	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΡΑ	1a-20
(19) Επιτήρηση και φύλαξη των περιοχών	Επόπτευση και φύλαξη προστατευόμενων περιοχών	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΡΑ, ΕΓΤΑΑ, Εθνικοί πόροι	1a-21
(20) Παροχή ενημερωτικού υλικού	Ενημέρωση - ευαισθητοποίηση ειδικών ομάδων χρηστών των περιοχών του δικτύου Natura 2000	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΤΓΑΑ, LIFE	1a-22

ΚΩΔ./ ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜ/ΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
	Ανάπτυξη κεντρικού συστήματος παρουσίασης και προώθησης των κέντρων πληροφόρησης προστατευόμενων περιοχών	Όλες οι N2000	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE	1a-23
(21) Επιμόρφωση και εκπαίδευση	Διαρκής κατάρτιση στελεχών/ προσωπικού του συστήματος διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος	Όλες οι N2000	ΥΜΕΠΕΡΡΑ, ΕΠΑΑΔ, LIFE IP, ΕΠΜΔΤ	1a-24
(24) Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση ειδών & οικοτόπων	Ενίσχυση υποδομών περίθαλψης άγριων ειδών πανίδας	Όλα τα είδη πανίδας	ΕΓΤΑΑ	1a-25

Υπόμνημα Πίνακα

ΕΠΑνΕΚ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία»
ΕΠΑΑΔ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση»
ΕΠΜΔΤ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα»
LIFE IP: LIFE Integrated
EEA GRANTS: European Economic Area Grants

G.1.b Μέτρα Προτεραιότητας για τους αγροτικούς και δασικούς οικότοπους και είδη της Natura 2000

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(5) Προετοιμασία Σχεδίων Διαχείρισης & Στρατηγικών	Σύνταξη προδιαγραφών και προτύπου διαχειριστικών σχεδίων δασών για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας	Δασικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ	1b-1
	Σχέδια Διαχείρισης δασών και της βιοποικιλότητας	Δασικοί οικότοποι και σχετιζόμενα είδη χλωρίδας και πανίδας	ΕΓΤΑΑ	1b-2
	Σχέδια Διαχείρισης και υλοποίηση της διαχείρισης Φυσικών και Πολιτιστικών/ αγροτικών τοπίων, γεωργικών οικοσυστημάτων	Σε ενότητες περιοχών N2000	ΠΕΠ, ΕΓΤΑΑ, LIFE IP	1b-6
(12) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης οικοτόπων	Υλοποίηση μέτρων & έργων αποκατάστασης της βιοποικιλότητας, π.χ. ενδυνάμωση φυσικής αναγέννησης και φυτεύσεις	Δασικοί & αγροτικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE	1b-7
	Εκπόνηση ειδικών σχεδίων διαχείρισης βόσκησης	Όλα τα δασικά και αγροτικά είδη χλωρίδας, δασικοί & αγροτικοί οικότοποι, λειμώνες & λόχμες.	ΕΓΤΑΑ	1b-31

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
	Εκπόνηση ειδικών σχεδίων διαχείρισης οικοτόπων/ μικροαποθεμάτων σπανίων ειδών χλωρίδας	Δασικοί & αγροτικοί οικότοποι σε Κακή ή Μη Ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης. Σπάνια ενδημική χλωρίδα	ΕΓΤΑΑ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE IP	1b-8
	Διατήρηση βέλτιστων υδραυλικών συνθηκών στον υδροφόρο ορίζοντα	Αλλουβιακά δάση με *Alnus glutinosa*, δάση στοές με *Salix alba*, υγρά λιβάδια	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE	1b-9
(12) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης οικοτόπων	Προσδιορισμός των οικολογικών απαιτήσεων των ειδών ορνιθοπανίδας και των σχετικών αγροτικών πρακτικών για τον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων στις καλλιέργειες	Ορνιθοπανίδα αγροτικών περιοχών	ΕΓΤΑΑ	1b-10
	Οριοθέτηση και διαχείριση βοσκήσιμων γαιών σε προστατευόμενες περιοχές	Δασικοί και αγροτικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ, LIFE	1b-11
	Διαχείριση γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων	Δασικοί και αγροτικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ, LIFE	1b-12
	Υλοποίηση μέτρων αποκατάστασης οικοτόπων π.χ. αναδασώσεις, λειτουργία φυτωρίων	Δασικοί τύποι οικοτόπων	ΕΓΤΑΑ, LIFE	1b-13
	Καταγραφή και βελτίωση/ διατήρηση αγροδασικών συστημάτων	Δασικοί και αγροτικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ	1b-28
	Δράσεις παρακολούθησης της υποβάθμισης των εδαφών και μέτρα προστασίας τους	Δασικοί και αγροτικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ	1b-29
	Διαχείριση αγροτικών εκτάσεων που έχουν εγκαταλειφθεί ή απειλούνται με εγκατάλειψη	Αγροτικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ	1b-30
(13) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης των ειδών	Δημιουργία και λειτουργία Χώρων Τροφοδοσίας Πτωματοφάγων Αρπακτικών Πτηνών (ΧΤΑΠ) σε εθνικό επίπεδο	Πτωματοφάγα Αρπακτικά	ΕΓΤΑΑ	1b-14
	Υλοποίηση δράσεων για δημιουργία: 1) μικρο–αποθεμάτων φυτών, 2) τράπεζας γενετικού υλικού - σπόρων	Όλα τα είδη χλωρίδας	ΕΓΤΑΑ, LIFE	1b-15
	Μέτρα και έργα διαχείρισης ειδών ασπονδύλων για τη διατήρηση κατάλληλων μικρο-κλιματικών και υδρολογικών συνθηκών στους χώρους διαθέρισης	Ασπόνδυλα, *Euplagia quadripunctaria rhodosensis*	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE, ΠΕΠ	1b-16
	Επανένταξη/ ενίσχυση υφιστάμενων πληθυσμών φυτών, αυτόχθονων ζώων και ντόπιων ποικιλιών φυτών	Σπάνια ενδημική πανίδα και χλωρίδα	LIFE	1b-17

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(14) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης σε σχέση με εισβάλλοντα ξενικά είδη	Σχέδια διαχείρισης και έργα αποκατάστασης για τον έλεγχο και εξάλειψη εισβαλλόντων ξενικών ειδών	Όλοι οι δασικοί τύποι οικοτόπων και τα είδη που απαντώνται σε αυτούς (Προτεραιότητα σε δάση με *Castanea sativa*)	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΓΤΑΑ & LIFE	1b-18
(15) Υλοποίηση σχεδίων διαχείρισης & συμφωνιών με ιδιοκτήτες & διαχειριστές γαιών ή υδάτων για την τήρηση συγκεκριμένων διαδικασιών	Σχεδιασμός, υποστήριξη της εφαρμογής και εφαρμογή των Κανόνων Πολλαπλής Συμμόρφωσης σε περιοχές Ν2000	Αγροτικοί οικότοποι και είδη	ΕΓΤΑΑ	1b-19
	Διατήρηση τοπίου και φυτοφραχτών σε αγροτικές περιοχές	Αγροτικοί οικότοποι και είδη	ΕΓΤΑΑ, ΠΕΠ	1b-20
	Μέτρα αποκατάστασης της υποβαθμισμένης ζώνης αειφύλλων-πλατυφύλλων	Δασικοί οικότοποι και είδη	ΕΓΤΑΑ, ΠΕΠ, LIFE	1b-21
	Υλοποίηση δασο-περιβαλλοντικών μέτρων: Δημιουργία ζωνών μη εκμετάλλευσης, διατήρηση νεκρού ξύλου, διαδικασίες δεντροφύτευσης ή αναδάσωσης, διαχείριση ειδικής βλάστησης	Δασικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE	1b-22
	Δημιουργία πρωτοκόλλου περιβαλλοντικής πιστοποίησης προϊόντων και καλλιεργητικών πρακτικών - Ενίσχυση επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων και παραγωγών σε προστατευόμενες περιοχές	Αγροτικοί οικότοποι και είδη	ΕΓΤΑΑ	1b-23
(16) Παροχή υπηρεσιών: ανταποδοτικά/ αποζημίωση για δικαιώματα και απώλεια εισοδημάτων	Αποζημιώσεις κτηνοτρόφων για απώλεια ζωικού κεφαλαίου/ μελισσοκόμων	*Canis lupus, Canis aureus, Ursus arctos*	ΕΓΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο	1b-24
(17) Παρακολούθηση και εποπτεία	Προετοιμασία σχεδίων επίβλεψης και πυροπροστασίας	Δασικοί και αγροτικοί οικότοποι (Προτεραιότητα σε μεσογειακά πευκοδάση), λειμώνες και λόχμες	ΕΓΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο	1b-25
(17) Παρακολούθηση και εποπτεία	Ανάπτυξη υποδομών πυροπροστασίας (πυροφυλάκια, δεξαμενές πυρόσβεσης)	Δασικοί και αγροτικοί οικότοποι (Προτεραιότητα σε μεσογειακά πευκοδάση), λειμώνες και λόχμες	ΕΓΤΑΑ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1b-26
(23) Αγορά γης	Απαλλοτριώσεις για απομάκρυνση νόμιμων καλλιεργειών	Δασικοί & αγροτικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ, Πράσινο Ταμείο	1b-27

G.1.c Μέτρα Προτεραιότητας για τους θαλάσσιους και παράκτιους οικότοπους και είδη της Natura 2000.

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(1,2) Οριστικοποίηση περιοχών	Μελέτη (ες) αξιολόγησης, οριοθέτησης / χαρακτηρισμού και διαχείρισης νέων περιοχών για την συμπλήρωση του θαλάσσιου Δικτύου Natura 2000 (ΕΖΔ και ΖΕΠ)	*Monachus monachus,* θαλάσσιοι οικότοποι (Υφαλοι, Λιβάδια *Posidonia oceanica,* Θαλάσσια σπήλαια, Αβαθείς κολπίσκοι και κόλποι, Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους), Κητώδη & θαλασσοπούλια. Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά.	ΕΤΘΑ, HORIZON 2020, LIFE	1c-1
(2) Επιστημονικές μελέτες/κατάλογοι απογραφής για τον προσδιορισμό των περιοχών	Χαρτογράφηση φυσικών σχηματισμών και οικοτόπων κατ' εφαρμογή του Μεσογειακού Κανονισμού Αλιείας	*Posidonia oceanica, Cymodosea nodosa, Zostera marina, Zostera noltii, Halophila stipulacea*. Κοραλλιογενείς σχηματισμοί, Σχηματισμοί ασβεστολιθικών ροδοφυκών (Τραγάνες)	ΕΤΘΑ	1c-2
(5) Προετοιμασία Σχεδίων Διαχείρισης & Στρατηγικών	Σύνταξη Σχεδίων Διαχείρισης / Προστασίας	Νέες θαλάσσιες περιοχές Ν2000, *Caretta caretta, Monachus monachus,* παράκτιοι και αλλοφυτικοί οικότοποι	ΕΤΘΑ, ΥΜΕΠΕΡΡΑ, ΕΕΑ GRANTS	1c-5
(6) Σύσταση Φορέων	Οργάνωση και αρχική λειτουργία μεγάλων θαλάσσιων περιοχών ειδικής διαχείρισης και προστασίας (Θαλάσσια Πάρκα)	*Monachus monachus, Caretta caretta,* Θαλασσοπούλια, θαλάσσιοι οικότοποι	ΕΤΘΑ, LIFE IP	1c-6
(12) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων	Κατασκευή αντιδιαβρωτικών έργων σε παράκτιες ζώνες , στήριξη αμμοθινών	Αμμοθίνες	ΕΤΘΑ, ΥΜΕΠΕΡΡΑ	1c-7
	Αποκατάσταση υδρολογικού ισοζυγίου γλυκού/ αλμυρού νερού	Παράκτιες λιμνοθάλασσες, Μεσογειακές αλατούχες στέπες (Δέλτα Έβρου και Λιμνοθάλασσα Αγγελοχωρίου)	ΕΓΤΑΑ, ΠΕΠ, LIFE	1c-8
	Διαχείριση φερτών υλών	Παράκτιες λιμνοθάλασσες	ΕΓΤΑΑ, ΠΕΠ	1c-9
	Μελέτη τοποθέτησης τεχνητών υφάλων για την προστασία των λιβαδιών Ποσειδωνίας	Λειβάδια Ποσειδωνίας	ΕΤΘΑ, ΕΕΑ GRANTS	1c-11
	Περιορισμός χρήσης συρόμενων αλιευτικών εργαλείων και αγκυροβολίας σκαφών αναψυχής	Λιβάδια Ποσειδωνίας	ΕΤΘΑ	1c-12
	Διαχείριση επισκεπτών	Αμμοθίνες, λιμνοθάλασσες, παράκτιοι και αλλοφυτικοί οικότοποι, θαλάσσιοι οικότοποι (θαλάσσια σπήλαια).	ΕΓΤΑΑ, ΠΕΠ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1c-14
	Περιορισμός/ εξάλειψη αμμοληψιών	Αμμοθίνες	ΠΕΠ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1c-15

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(13) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης των ειδών	Δημιουργία προστατευόμενων περιοχών αλιείας	Θαλάσσιες Περιοχές Ν2000	ΕΤΘΑ	1c-16
	Δράσεις για πρόληψη και περιορισμό θανάτων ατόμων από αλιευτικά εργαλεία	Θαλασσοπούλια, *Caretta caretta, Monachus monachus,* Κήτη	ΕΤΘΑ	1c-17
	Πρόγραμμα εγκατάστασης τεχνητών φωλιών, νησίδων και σχεδίων για συγκεκριμένα είδη χαρακτηρισμού	Θαλασσοπούλια & Μαυροπετρίτης	ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1c-19
	Κατασκευή αντιδιαβρωτικών έργων	*Caretta caretta*	ΕΤΘΑ	1c-20
	Έλεγχος αριθμού τουριστικών σκαφών στις θαλάσσιες σπηλιές	*Monachus monachus*	LIFE, ΕΤΘΑ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1c-21
	Επανασειγωγή και μεταφορά πληθυσμών σε νέα ενδιαιτήματα μέσα στο εύρος εξάπλωσης τους	*Acipenser sturio*	ΕΤΘΑ	1c-22
	Προσδιορισμός περιοχών αναπαραγωγής και συγκέντρωσης γόνου	Λιμνοθάλασσες, είδη προτεραιότητας ιχθυοπανίδας	ΕΤΘΑ	1c-24
(14) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης σε σχέση με εισβάλλοντα ξενικά είδη	Έλεγχος των πληθυσμών αρουραίων σε βραχονησίδες με αποικίες σημαντικών ειδών ορνιθοπανίδας	Θαλασσοπούλια & Μαυροπετρίτης	ΕΓΤΑΑ	1c-25
	Ξενικά είδη σε θαλάσσια οικοσυστήματα: ανίχνευση, πρόληψη εισόδου, έλεγχος, εξάλειψη ειδών εισβολέων, αποκατάσταση οικοσυστημάτων.	Θαλάσσιες Περιοχές Ν2000	ΕΤΘΑ	1c-26
(17) Παρακολούθηση και εποπτεία	Παρακολούθηση και έλεγχος διάβρωσης καθώς και εξειδικευμένων δομών παράκτιων τύπων οικοτόπων	Αμμοθίνες	ΕΤΘΑ, ΕΓΤΑΑ, ΠΕΠ	1c-27
(19) Επιτήρηση και φύλαξη των περιοχών	Περιορισμός ρύπανσης, έλεγχος βόσκησης	Παράκτιοι, θαλάσσιοι οικότοποι	ΕΤΘΑ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΠΕΠ	1c-28

G.1.d Μέτρα Προτεραιότητας για τους οικότοπους και τα είδη της Natura 2000 των υγροτόπων (συμπεριλαμβανομένων των τυρφώνων)

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(5) Προετοιμασία Σχεδίων Διαχείρισης & Στρατηγικών	Στρατηγικός σχεδιασμός σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για την αντιμετώπιση ξενικών και εισβολικών ειδών (αμερικανικό μινκ, χορτοφάγος κυπρίνος)	Όλοι οι οικότοποι & είδη υγροτόπων με προτεραιότητα στην αναπαραγόμενη ορνιθοπανίδα (βαλτόπαπια, αργυροπελεκάνος, ερωδιοί, γλαρόμορφα), ιχθυοπανίδα υγροτόπων	ΕΓΤΑΑ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ, LIFE	1d-2
	Προσδιορισμός περιοχών αναπαραγωγής και συγκέντρωσης γόνου ειδών προτεραιότητας ιχθυοπανίδας	Είδη ιχθυοπανίδας λιμνών	ΕΤΘΑ	1d-3
	Στρατηγική μελέτη παρεμβάσεων εξορθολογισμού γεωργικών πρακτικών σε γαίες που γειτνιάζουν με σημαντικές υγροτοπικές περιοχές	Όλοι οι οικότοποι και είδη υγροτόπων, με προτεραιότητα σε παρυδάτια, υδρόβια, ερωδιόμορφα και πελεκανόμορφα πτηνά	ΕΓΤΑΑ	1d-4
	Προδιαγραφές χωροθέτησης μικρών υδροηλεκτρικών έργων (ΜΥΕ)<10MW με κριτήρια διατήρησης της βιοποικιλότητας	Όλοι οι οικότοποι & είδη υγροτόπων	ΥΜΕΠΕΡΡΑ, LIFE , ΕΓΤΑΑ, Ιδιωτική χρηματοδότηση	1d-6
(12) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης οικοτόπων	Σύνταξη και υλοποίηση Ειδικών Διαχειριστικών Σχεδίων, π.χ για καλαμώνες, βόσκηση πολλαπλών σκοπών, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, αλιευτική διαχείριση, επισκεψιμότητα	Όλοι οι οικότοποι & είδη υγροτόπων	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΓΤΑΑ	1d-7
	Αποκατάσταση περιοχών διάθεσης στερεών αποβλήτων	Όλοι οι υγρότοποι	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΠΕΠ	1d-8
	Χωροθέτηση και βιώσιμη διαχείριση των αμμοληψιών	Ποταμοί & εκβολές ποταμών	ΕΠΑνΕΚ, ΠΕΠ	1d-9
	Αποκατάσταση της τροφικής κατάστασης προστατευόμενων υγροτόπων. Διαχείριση απόληψης νερού & βελτίωση/ αποκατάσταση υδρολογικού ισοζυγίου	Όλοι οι υγρότοποι, *Valencia letourneuxi,* είδη ιχθυοπανίδας	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΕΑ GRANTS, LIFE	1d-10
(13) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης των ειδών	Παρεμβάσεις περιορισμού της θνησιμότητας της ορνιθοπανίδας υγροτόπων σε γραμμικές υποδομές	Μεγάλα υδρόβια πουλιά (Ερωδιοί, πελεκανόμορφα)	Εθνικοί πόροι, Ιδιωτική χρηματοδότηση, LIFE	1d-11
	Κατασκευή τεχνητών νησίδων και φωλιών	Πελεκάνοι, γλαρόνια, πελαργοί / είδη ορνιθοπανίδας, Περιοχές ΖΕΠ	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΓΤΑΑ	1d-12
	Μέτρα αντιρρύπανσης και αποκατάστασης ρυπασμένων – υποβαθμισμένων περιοχών υγροτόπων	Όλοι οι υγρότοποι, ιχθυοπανίδα υγροτόπων	ΕΓΤΑΑ, ΠΕΠ	1d-13

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(13) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης των ειδών	Δημιουργία εθνικού αρχείου εμπλουτισμών με ιχθύες / Επανεισαγωγή και μεταφορά πληθυσμών σε νέα ενδιαιτήματα μέσα στο εύρος εξάπλωσης τους	*Valencia letourneuxi*, άλλα είδη ιχθυοπανίδας	ΕΓΤΑΑ	1d-15
(14) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης σε σχέση με εισβάλλοντα ξενικά είδη	Παρεμβάσεις ελέγχου εισβολικών ειδών σε επιλεγμένους υγροτόπους	Όλοι οι οικότοποι και είδη υγροτόπων, με προτεραιότητα σε αναπαραγόμενα πτηνά, όπως η βαλτόπαπια και ο αργυροπελεκάνος, καθώς και ερωδιούς και γλαρόμορφα	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΓΤΑΑ	1d-16
(15) Υλοποίηση σχεδίων διαχείρισης & συμφωνιών με ιδιοκτήτες & διαχειριστές γαιών ή υδάτων για την τήρηση συγκεκριμένων διαδικασιών	Υλοποίηση παρεμβάσεων εξορθολογισμού γεωργικών πρακτικών σε παρακείμενες περιοχές σημαντικών υγροτόπων	Όλοι οι οικότοποι και είδη υγροτόπων, με προτεραιότητα σε παρυδάτια, υδρόβια, ερωδιόμορφα και πελεκανόμορφα πτηνά	ΕΓΤΑΑ, LIFE	1d-17
(20) Παροχή ενημερωτικού υλικού	Ενημέρωση-ευαισθητοποίηση ειδικών ομάδων χρηστών των υγροτόπων	Όλοι οι οικότοποι και είδη υγροτόπων	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΠΑνΕΚ, LIFE , ΕΠΑΑΔ	1d-18

G.2 Άλλα μέτρα προτεραιότητας

G.2.α Μέτρα Προτεραιότητας για τη διασφάλιση των ωφελειών από τα οικοσυστήματα της Natura 2000, ειδικά σε σχέση με τη μετρίαση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ / ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ / ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(5) Προετοιμασία Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	Καθορισμός προτεραιοτήτων δράσης για τη διατήρηση και αποκατάσταση υγροτόπων που κινδυνεύουν από την κλιματική αλλαγή	Όλοι οι υγρότοποι	ΠΕΠ, ΥΜΕΠΕΡΡΑ, LIFE	2a-1
	Εκπόνηση ειδικών επιστημονικών μελετών για την εκτίμηση επιπτώσεων και τον μετριασμό / προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή για τύπους οικοτόπων και είδη	Δασικοί οικότοποι, υγρότοποι, παράκτιοι οικότοποι, αμφίβια& επιλεγμένα είδη ορνιθοπανίδας	ΠΕΠ, ΥΜΕΠΕΡΡΑ, HORIZON 2020	2a-2

(12) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας στις κλιματικές αλλαγές	Όλες οι Ν2000	HORIZON 2020, ΕΕΑ GRANTS, ΥΜΕΠΕΡΡΑ,	2a-4
	Δράσεις διαμόρφωσης, αποκατάστασης και διαχείρισης πράσινων υποδομών για την βελτίωση της διασύνδεσης των περιοχών Ν2000 σε περιφερειακό επίπεδο	Όλες οι Ν2000	ΕΓΤΑΑ, LIFE, ΠΕΠ ΥΜΕΠΕΡΡΑ	2a-5
	Αποκατάσταση καμένων/ υποβαθμισμένων δασικών περιοχών του δικτύου Natura 2000 με εγχώρια είδη που δεν ευνοούν την εξάπλωση της πυρκαγιάς.	Δασικοί τύποι οικοτόπων	ΕΓΤΑΑ, LIFE	2a-6
	Ανάσχεση διάβρωσης και ερημοποίησης εδαφών	Όλοι οι χερσαίοι τύποι οικοτόπων	ΕΓΤΑΑ, ΥΜΠΕΠΕΡΑΑ, ΠΕΠ, LIFE	2a-7

G.2.b Μέτρα Προτεραιότητας για την προώθηση αειφόρου τουρισμού και απασχόλησης σε σχέση με την Natura 2000

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ / ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ / ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(5) Προετοιμασία σχεδίων και στρατηγικών διαχείρισης	Εκπόνηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης οικοτουρισμού σε Εθνικά & Περιφερειακά Πάρκα και σε άλλες ενότητες περιοχών (ευρύτερες χωρικές ενότητες, περιφέρειες).	Όλες οι Ν2000	ΕΠΑνΕΚ, ΠΕΠ, LIFE IP ΥΜΕΠΕΡΑΑ.	2b-1
(8) Αναθεώρηση σχεδίων διαχείρισης, στρατηγικών και πλάνων	Επικαιροποίηση εθνικής στρατηγικής για τον οικοτουρισμό	Όλες οι Ν2000	ΕΠΑνΕΚ	2b-2
(12) Διαχειριστικά μέτρα διατήρησης: συντήρηση & βελτίωση της καλής κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων	Ανάπτυξη συστήματος πιστοποίησης οικοτουριστικών περιοχών, δράσεων, υπηρεσιών & υποδομών	Όλες οι Ν2000	ΕΠΑνΕΚ, ΠΕΠ, ΕΓΤΑΑ	2b-3
(20) Παροχή ενημερωτικού υλικού	Σύνταξη υλικού επικοινωνίας για προβολή του δικτύου Natura ως μοχλού περιφερειακής ανάπτυξης	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΠΑνΕΚ, LIFE INFO	2b-4
(24) Ειδικές υποδομές για τη διαχείριση του περιβάλλοντος	Δράσεις/ έργα υποστήριξης του πράσινου τουρισμού και του οικοτουρισμού	Όλες οι Ν2000	ΕΠΑνΕΚ, ΠΕΠ	2b-5
(25) Υποδομές για δημόσια πρόσβαση, ερμηνεία, παρατήρηση κλπ	Κατασκευή, ανάδειξη και συντήρηση ανοιχτών χώρων ερμηνείας περιβάλλοντος, διαδρομές ερμηνείας περιβάλλοντος	Όλες οι Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΠΕΠ, ΕΓΤΑΑ, LIFE	2b-6

G.2.c Μέτρα Προτεραιότητας για την προώθηση καινοτόμων προσεγγίσεων σε σχέση με την Natura 2000

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΡΟΥ	ΕΙΔΗ ΣΤΟΧΟΙ/ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ/ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ
(5) Προετοιμασία Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	Σχεδιασμός πράσινων υποδομών και οριοθέτηση οικολογικών διαδρόμων σε επίπεδο Περιφέρειας	Όλες Ν2000	ΠΕΠ, Πράσινο Ταμείο	2c-1
	Οικονομική και κοινωνική αποτίμηση των λειτουργιών που προσφέρουν τα οικοσυστήματα σε προστατευόμενες περιοχές και διερεύνηση δυνατοτήτων υποστήριξης επενδυτικών δραστηριοτήτων	Όλες Ν2000	ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΠΑνΕΚ, HORIZON 2020	2c-2
(15) Υλοποίηση πλάνων διαχείρισης και συμφωνιών με ιδιοκτήτες & διαχειριστές γαιών ή υδάτων για την εφαρμογή συγκεκριμένων προτάσεων	Ενίσχυση επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων και παραγωγών σε προστατευόμενες περιοχής - Δημιουργία πρωτοκόλλου περιβαλλοντικής πιστοποίησης προϊόντων και καλλιεργητικών πρακτικών	Όλες Ν2000	ΕΓΤΑΑ, LIFE, ΕΠΑνΕΚ, Πράσινο Ταμείο	2c-4
	Προστασία, βιολογική παραγωγή, διαχείριση και αειφόρος εκμετάλλευση των αρτύσιμων βοτάνων	Δασικοί και αγροτικοί οικότοποι	ΕΓΤΑΑ	2c-5

G.3 Συνοπτικός πίνακας μέτρων προτεραιότητας ανά τύπο οικοτόπου και είδους

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	ΠΙΕΣΕΙΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)
ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ					
ΠΑΡΑΚΤΙΟΙ ΚΑΙ ΑΛΟΦΥΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ					
1120	*Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Posidonia (*Posidonion oceanicae*)	U1 - Ανεπαρκής	F02.02 H01 J02.01	J02.01 K04	1c-1, 1c-2, 1c-5, 1c-6, 1c-11, 1c-12, 1c-16, 1c-26, 1c-28
1130	Εκβολές ποταμών	U2 - Κακή	A07 A08 A09 H01 J02 J02.03	A09 J02 J02.03	1c-20, 1c-28, 1d-8, 1d-9, 1d-13
1140	Λασπώδεις και αμμώδεις επίπεδες εκτάσεις που αποκαλύπτονται κατά την άμπωτη	U2 - Κακή	H01	H01	1c-16, 1c-20, 1c-26, 1c-28
1150	*Παράκτιες λιμνοθάλασσες	U2 - Κακή	A01 C01.05 E03 D04.01 G02.01 H J02.06 K01.01	E03 D04.01 G02.01 H K01.01	1c-8, 1c-9, 1c-20, 1c-24, 1c-28, 1d-8, 1d-13, 1d-17, 2a-1
1160	Αβαθείς κολπίσκοι και κόλποι	U1 - Ανεπαρκής	E01 E02 E03	H	1c-16, 1c-28
1170	Ύφαλοι	U1 - Ανεπαρκής	H	C02 H	1c-16, 1c-28
1210	Μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και άμπωτης	U1 - Ανεπαρκής	G02 G02.08 G01.03 J02.10	G02 G02.08 G01.03 J02.10	1c-20, 1c-28
1310	Πρωτογενής βλάστηση με Salicornia και άλλα μονοετή είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών	U2 - Κακή	E03 J02.01	J02.01	1c-20, 1c-28
1410	Μεσογειακά αλίπεδα (Juncetalia maritimi)	U2 - Κακή	E03 J02.01	J02.01	1c-28
1420	Μεσογειακές και θερμοατλαντικές αλόφιλες λόχμες (Sacrocornetea fruticosi)	U2 - Κακή	E03 J02.01	J02.01	1c-28
1510	*Μεσογειακές αλατούχες στέπες (Limonetalia)	U2 - Κακή	E03 J02.01	J02.01	1c-8, 1c-28
	ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΚΑΙ ΕΝΔΟΧΩΡΙΚΕΣ ΘΙΝΕΣ				
2110	Υποτυπώδεις κινούμενες θίνες	U1 - Ανεπαρκής	A04 C01.01 E01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03	C01.01 E01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03	1a-22, 1c-7, 1c-14, 1c-15, 1c-27, 1c-28
2120	Κινούμενες θίνες της ακτογραμμής με Ammophila arenaria («λευκές θίνες»)	U1 - Ανεπαρκής	A04 C01.01 E01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03	A04 C01.01 E01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03	1a-22, 1c-7, 1c-14, 1c-15, 1c-27, 1c-28

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
2190	Υγρές κοιλότητες μεταξύ των θινών	U1 - Ανεπαρκής	A01 A04 E01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03 J02.10 J02.05	A04 E01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03 J02.10 J02.05	1c-14, 1c-15, 1c-27
2230	Θίνες με λειμώνες με Malcolmietalia	U1 - Ανεπαρκής	C01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03	C01.01 E01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03	1a-22, 1c-7, 1c-14, 1c-15, 1c-27, 1c-28
2250	*Θίνες των παραλίων με Juniperus spp.	U1 - Ανεπαρκής	A04 C01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03	A04 C01.01 E01.01 D01.02 G02 G02.08 G01.03	1a-22, 1c-7, 1c-14, 1c-15, 1c-27, 1c-28
2260	Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων Cisto-Lavenduletalia	U1 - Ανεπαρκής	A04 D01.02 G02 G02.08 G01.03	A04 D01.02 G02 G02.08 G01.03	1a-22, 1c-7, 1c-14, 1c-15, 1c-27, 1c-28
	ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΓΛΥΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ				
3130	Στάσιμα, ολιγοτροφικά έως μεσοτροφικά ύδατα με βλάστηση *Littorelletea uniflorae* και/ή Isoeto-Nanojuncetea	U1 - Ανεπαρκής	A08 H01	A08 H01	1d-1, 1d-6, 1d-8, 1d-10, 1d-13, 1d-17, 2a-1
3140	Σκληρά, ολιγο-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών σχηματισμών με Chara spp.	U1 - Ανεπαρκής	A08 H01	A08 H01	1d-1, 1d-6, 1d-7, 1d-8, 1d-10, 1d-13, 1d-17, 2a-1
3150	Ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου Magnopotamion ή Hydrochaition	U1 - Ανεπαρκής	A08 E04.01 G02 H01 J02	A08 E04.01 G02 H01 J02	1d-1, 1d-6, 1d-7, 1d-8, 1d-10, 1d-13, 1d-17, 2a-1
	ΛΟΧΜΕΣ ΜΕ ΣΚΛΗΡΟΦΥΛΛΗ ΒΛΑΣΤΗΣΗ				
5330	Θερμομεσογειακές και προερημικές λόχμες	U1 - Ανεπαρκής	J01 C01 C01.07 G02 G01.03	C01 G02	1b-6, 1b-10, 1b-11, 1b-18, 1b-22, 1b-24, 2c-5
	ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΦΥΣΙΚΕΣ ΧΛΟΩΔΕΙΣ ΔΙΑΠΛΑΣΕΙΣ				
6110	*Παρόχθιοι ασβεστούχοι ή βασεόφιλοι λειμώνες από *Alysso-Sedion albi*	U1 - Ανεπαρκής	A04	A04	1b-6, 1b-10, 1b-11, 1b-24, 1d-7
62A0	Ξηρές χλοώδεις διαπλάσεις της ανατολικής Μεσογείου (Scorzoneratalia villosae)	U1 - Ανεπαρκής	A08 A04 A04.03	A08 A04 A04.03	1b-6, 1b-10, 1b-24
6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες από Molinio Holoschoenion	U1 - Ανεπαρκής	A01 A04 E01.01 D01.02 J02.10 J02.05	A01 A04 E01.01 D01.02 J02.10 J02.05	1b-6, 1b-10, 1b-11, 1b-24, 1d-7
6430	Υγρόφιλες περιφερειακές φυτοκοινωνίες με υψηλές πόες σε πεδιάδες και σε επίπεδα ορεινά έως	U1 - Ανεπαρκής	A07 D01.02 H J02 J02.10 J02.03 J02.05 J02.11 J02.12 J02	J02 J02.10 J02.03 J02.05	1b-6, 1b-10, 1b-11, 1b-24, 1d-7

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
	αλπικά				
6510	Θεριζόμενοι λειμώνες χαμηλού υψομέτρου (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	U1 - Ανεπαρκής	A01 A04 E01.01 D01.02	A01 A04 E01.01 D01.02	1b-6, 1b-10, 1b-19,1b-24
	ΒΡΑΧΩΔΕΙΣ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΠΗΛΑΙΑ				
8330	Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας	U1 - Ανεπαρκής	G01.01 H01	G01.01	1c-1, 1c-6, 1c-16,1c-21
	ΔΑΣΗ				
9260	Δάση με *Castanea sativa*	U1 - Ανεπαρκής	B K04.03	B K04.03	1a-1, 1b-2, 1b-6, 1b-12, 1b-17, 1b-20, 1b-21, 1b-24, 1b-25, 1b-26, 1b-28, 2a-2
9320	Δάση με Olea και Ceratonia	U1 - Ανεπαρκής	A04 A05.01 J01 E01 E01.03 D01.02 D04.01 G05	A04 J01 L09	1a-1, 1b-2, 1b-10, 1b-11, 1b-12, 1b-20, 1b-21, 1b-24, 1b-25, 1b-28, 2a-2, 2a-6
9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	U1 - Ανεπαρκής	E01 G05	A04 L09	1a-1, 1b-2, 1b-6, 1b-10, 1b-12, 1b-21, 1b-24, 1b-25, 1b-26, 1b-28, 2a-2, 2a-6
9580	*Μεσογειακά δάση με *Taxus baccata*	U1 - Ανεπαρκής	E03.01 G05.01	J01 E03.01 G05.01 G05.04	1a-1, 1b-7
91E0	*Αλλουβιακά δάση με *Alnus glutinosa* και *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salinion albae)	U1 - Ανεπαρκής	A04 B01.02 C01.01 E03.01 J02 J02.05	J02	1a-1, 1b-2, 1b-6, 1b-8, 1b-10, 1b-11, 1b-12, 1b-21, 1b-24, 1b-28, 2a-2
92A0	Δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba*	U1 - Ανεπαρκής	B01.02 J02.10 J02.03 J02.05 K02.03 I01	J02.03 J02.05	1a-1, 1b-2, 1b-6, 1b-8, 1b-10, 1b-11, 1b-12, 1b-21, 1b-24, 1b-28, 2a-2
ΕΙΔΗ ΧΛΩΡΙΔΑΣ					
1842	**Androcymbium rechingeri*	U1 - Ανεπαρκής	E01 E04.01 G02.08 G01.03 G05.04	E01 E04.01 G02.08 G01.03	1b-14, 1b-16
1605	**Bupleurum capillare*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	E01 D01.02	1b-14, 1b-16
1606	**Bupleurum kakiskalae*	U1 - Ανεπαρκής	A04 G01.04	A04 K01.01 L K04.01	1b-14, 1b-16
1830	**Centaurea alba ssp. princeps*	U1 - Ανεπαρκής	A04 D01.02	A04 D01.02	1b-14, 1b-16
1901	**Cephalanthera cucullata*	U1 - Ανεπαρκής	A04 G02.06	A04 J01 J02	1b-14, 1b-16
1478	**Consolida samia*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	K01	1b-14, 1b-16
1663	**Convolvulus argyrothamnus*	U2 - Κακή	F04	F04	1b-14, 1b-16

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	ΠΙΕΣΕΙΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)
1786	**Crepis crocifolia*	U1 - Ανεπαρκής	A04	A04	1b-14, 1b-16
1495	**Iberis arbuscula*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	N/A	1b-14, 1b-16
1463	**Silene orphanidis*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	N/A	1b-14, 1b-16
1732	**Veronica oetaea*	U1 - Ανεπαρκής	D01.02	C01.04 D01.02	1b-14, 1b-16
1835	*Colchicum cousturieri*	U1 - Ανεπαρκής	F04 G05	F04 G05	1b-14, 1b-16
1834	*Fritillaria conica*	U2 - Κακή	A04 D01.02 G05	A04 J01 D01.02 G05	1b-14, 1b-16, 1b-24
1852	*Fritillaria obliqua*	U1 - Ανεπαρκής	A04 J01 F04 E01.01 E06 D01.02 G05	A04 J01 F04 E01.01 E06 D01.02 G05	1b-14, 1b-16
1843	*Fritillaria rhodocanakis*	U1 - Ανεπαρκής	A04 G05	A04 J01 G05	1b-14, 1b-16
1657	*Gentiana lutea*	U1 - Ανεπαρκής	F04	F04	1b-14, 1b-16
1771	*Helichrysum sibthorpii*	U1 - Ανεπαρκής	F04 K01	F04 K01	1b-14, 1b-16
1481	*Paeonia clusii ssp. rhodia*	U1 - Ανεπαρκής	F04	J01 F04 L09	1b-14, 1b-16
1482	*Paeonia parnassica*	U1 - Ανεπαρκής	F04	N/A	1b-14, 1b-16
1896	*Phoenix theophrasti*	U1 - Ανεπαρκής	G02.08 G05 H01 J02 K04.03	G02.08 G05 H01 J02	1b-14, 1b-16
1436	*Zelkova abelicea*	U1 - Ανεπαρκής	A04	A04	1b-14, 1b-16
ΕΙΔΗ ΠΑΝΙΔΑΣ					1a-25
ΕΙΔΗ ΠΑΝΙΔΑΣ - ΙΧΘΥΟΠΑΝΙΔΑ					
1101	**Acipenser sturio*	U2 - Κακή	A09 F02.01 H01 J02 K01.03	A09 F02.01 H01 J02 K01.03	1c-22, 1c-24,1d-2, 1d-10, 1d-15
1992	**Valencia letourneuxi*	U1 - Ανεπαρκής	A09 H01 J02.06 K01.03 K03.01	A09 H01 J02.06 K01.03	1c-22, 1c-24,1d-2, 1d-3, 1d-10, 1d-15
2488	*Acipenser stellatus*	U1 - Ανεπαρκής	A09 F02.01 H01 J02 K01.03	A09 F02.01 H01 J02 K01.03	1a-7, 1c-22, 1d-2, 1d-10, 1d-15
5048	*Alosa vistonica*	U1 - Ανεπαρκής	A07 A08 A09 E03.01 H01 J02.10 K02.03	A09 H01 J02.10	1a-7, 1c-22, 1d-2, 1d-3, 1d-10, 1d-15
2483	*Eudontomyzon hellenicus*	U1 - Ανεπαρκής	E01.01 E02.03 E03.01 H01 J02	E02.03 E03.01 H01 J02	1c-22, 1d-10, 1d-15
ΕΙΔΗ ΠΑΝΙΔΑΣ - ΑΜΦΙΒΙΑ					
1176	*Mertensiella luschani*	U1 - Ανεπαρκής	F03.02 E01	F03.02 E01	1d-6, 1d-17,1d-18, 2a-2
1200	*Pelobates syriacus*	U1 - Ανεπαρκής	E02 D H05	E02 D H05	1d-6, 1d-17,1d-18, 2a-2

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
1167	*Triturus carnifex*	U2 - Κακή	A09 F03.02 C01.01 H J02	A09 F03.02 C01.01 H J02	1d-2, 1d-6, 1d-17,1d-18, 2a-2
1171	*Triturus karelinii*	U2 - Κακή	A09 F03.02 C01.01 H J02	A09 F03.02 C01.01 H J02	1d-2, 1d-6, 1d-17,1d-18, 2a-2
ΕΙΔΗ ΠΑΝΙΔΑΣ - ΕΡΠΕΤΑ					
1224	**Caretta caretta*	U2 - Κακή	F02.02 F02.01.01 F02.02.02 F02.01.02 F03.02 F03.02.03 E01 E01.01 E01.02 G02 G01.01 G05 H H01 K01.01 K03 K03.04 K05.01	F02.02 F02.01.01 F02.02.02 F02.01.02 F03.02 F03.02.03 E01 E01.01 E01.02 G02 G01.01 G05 H H01 K01.01 K03 K03.04 K05.01	1c-5, 1c-6, 1c-20
1235	*Chamaeleo chamaeleon*	U1 - Ανεπαρκής	J01 E01 E01.01	J01 F03.02.01 E01.01	1a-1, 1b-18, 1b-19,
1227	**Chelonia mydas*	U2 - Κακή	F02.02 F02.01.01 F02.02.02 F02.01.02 F03.02 F03.02.03 E01 E01.01 E01.02 G02 G01.01 G05 H H01 K01.01 K03 K03.04 K05.01	F02.02 F02.01.01 F02.02.02 F02.01.02 F03.02 F03.02.03 E01 E01.01 E01.02 G02 G01.01 G05 H H01 K01.01 K03 K03.04 K05.01	1c-5, 1c-6, 1c-20
1223	*Dermochelys coriacea*	U2 - Κακή	F02.02 F02.01.01 F02.02.02 F02.01.02 F03.02 F03.02.03 E01 E01.01 E01.02 G02 G01.01 G05 H H01 K01.01 K03 K03.04 K05.01	F02.02 F02.01.01 F02.02.02 F02.01.02 F03.02 F03.02.03 E01 E01.01 E01.02 G02 G01.01 G05 H H01 K01.01 K03 K03.04 K05.01	1c-5, 1c-6, 1c-20
1282	*Eirenis modesta*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	N/A	1b-18, 1b-19
1220	*Emys orbicularis*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	N/A	1d-13
1277	*Eryx jaculus*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	N/A	1b-18, 1b-19,
1261	*Lacerta agilis*	U1 - Ανεπαρκής	A04.03 J01 F03.02.01 D01.02 L09	A04.03 J01 D01.02 L09	1b-18, 1b-19
2395	*Lacerta anatolica (previously part of L. danfordi)*	U1 - Ανεπαρκής	A01 A03 A04 J01 F03.02 F03.02.01 C01.01 C01.04.01 E02 D01.02 L09 K03.04	A04.03 J01 F03.02 F03.02.01 C01.01 C01.04.01 E01 E02 D01.02 L09 K03.04	1b-18, 1b-19

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
1296	**Macrovipera schweizeri*	U1 - Ανεπαρκής	A01 A03 A04 J01 F03.02 F03.02.01 C01.01 C01.04.01 E02 D01.02 L09 K03.04	A04.03 J01 F03.02 F03.02.01 C01.01 C01.04.01 E01 E02D01.02 L09 K03.04	1a-5, 1a-21,1b-18, 1b-19
1292	*Natrix tessellata*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	N/A	1b-18, 1b-19
1271	*Ophiomorus punctatissimus*	U1 - Ανεπαρκής	N/A	N/A	1b-18, 1b-19
1219	*Testudo graeca*	U1 - Ανεπαρκής	A01 A03 A04 J01 F03.02 F03.02.01 C01.01 C01.04.01 E02 D01.02 L09 K03.04	A04.03 J01 F03.02 F03.02.01 C01.01 C01.04.01 E01 E02 D01.02 L09 K03.04	1b-18, 1b-19
1298	*Vipera ursinii (except Vipera ursinii rakosiensis)*	U1 - Ανεπαρκής	A01 A03 A04 J01 F03.02 F03.02.01 C01.01 C01.04.01 E02 D01.02 L09 K03.04	A04.03 J01 F03.02 F03.02.01 C01.01 C01.04.01 E01 E02 D01.02 L09 K03.04	1b-18, 1b-19
ΕΙΔΗ ΠΑΝΙΔΑΣ - ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ					
ΧΕΙΡΟΠΤΕΡΑ					1a-7
ΜΕΓΑΛΑ ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ					
1353	*Canis aureus*	U1 - Ανεπαρκής	A01 A04.03 E01.01 L09	A04.03 E01.01 L09	1a-7, 1a-17, 1a-25, 2a-5
1352	**Canis lupus*	U1 - Ανεπαρκής	A04.03 F03.02.03 F06 D01.02 I03.01	A04.03 F03.02.03 F06 D01.02 D01.04 J02.04 I03.01	1a-17, 1b-23,2a-5
1372	*Capra aegagrus*	U1 - Ανεπαρκής	F03.01 F03.02.03 K03.02 K03.03 I03.01 K03.06	F03.02.03 K03.03 I03.01 K03.06	1a-25
1361	*Lynx lynx*	U2 - Κακή	A04.03 B B02.04 F03.01 F03.02.03 D01.02	E01.03 D05 G02.02 G01	1a-7, 1a-17, 1a-25
1371	*Rupicapra rupicapra balcanica*	U2 - Κακή	A04 F03.01 C01.04.01 D01.02	F03.01 D01.02	1a-25
1354	**Ursus arctos*	U1 - Ανεπαρκής	BB02.02 F03.01 F03.02.03 DD01.02 D01.04 G02 G02.02 G01.03 G05 H06.01 G05.04 G05 K05.01	B B02.02 F03.01 F03.02.03 E01.03 E01.04 D D01.02 D01.04 G02 G02.02 G01.03 G05 H06.01 G05.04 G05 K05.01	1a-17, 1b-23, 1a-25, 2a-5

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
ΘΑΛΑΣΣΙΑ					
1350	*Delphinus delphis*	U2 - Κακή	F02.02 F03.02 F03.02.09 F06 G05	F02.02 F03.02 F03.02.09 F06 H H01 G05	1c-1
2030	*Grampus griseus*	U1 - Ανεπαρκής	F02.02 F02.01.02 H06.01 G04.01	F02.02 F02.01.02 H H01 H06.01 G04.01	1c-1
1366	**Monachus monachus*	U2 - Κακή	F02.02 F02.01 F02.02.02 F02.03 F03.02.03 F06 E01 E02 E03 E06 D03.02 D05 G01.01 G05 H01 H07 H06.01 G05 J02.02 J02.11 K01.01 L05 K03.02 K05.01	F02.02 F02.01 F02.02.02 F02.03 F03.02.03 F06 C01.04 E01 E02 E03 E06 D03.02 D05 G01.01 G05 H01 H07 H06.01 G05 J02.02 J02.11 J02.12.01 K01.01 L05 L01 L03 K03.02 K03.03 K05.01	1c-1, 1c-6, 1c-14, 1c-21
1351	*Phocoena phocoena*	U1 - Ανεπαρκής	F02.02 F06	F02.02 F03.02 F03.02.09 F06 H H01 G05	1c-1
5031	*Physeter catodon*	U2 - Κακή	F02.02 F02.01.02 D03.02 H H01 H06.01 G04.01	F02.02 F02.01.02 D03.02 H H01 H06.01 G04.01	1c-1
1349	*Tursiops truncatus*	U2 - Κακή	F02.02 F02.02.02 F03.02 F03.02.09 F06 G05	F02.02 F02.02.02 F03.02 F03.02.09 F06 H H01 G05	1c-1
2035	*Ziphius cavirostris*	U1 - Ανεπαρκής	D03.02 H H01 H06.01 G04.01	D03.02 H H01 H06.01 G04.01	1c-1
ΕΙΔΗ ΠΑΝΙΔΑΣ - ΜΙΚΡΟΘΗΛΑΣΤΙΚΑ					
1335	*Spermophilus citellus*	U1 - Ανεπαρκής	A01 A02 A03 A04 A04.03 B B01.02 E01 E01.01 E01.03 D D01.02 G05.04 K03 K03.04	A02 A04.03 E01 E01.01 E01.03 D D01.02	1a-7
ΕΙΔΗ ΠΑΝΙΔΑΣ - ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ					1a-7, 1b-15
1028	*Pinna nobilis*	U1 - Ανεπαρκής	F01 F03.02 F06 H01 G05 L07	F01 F03.02 F06 H01 G05 L07	1c-2, 1c-11, 1c-12, 1c-26, 1c-28
ΕΙΔΗ ΠΑΝΙΔΑΣ - ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ					
	Accipiter brevipes	NE	N/A	H01.05,A06.01,M02.01,J02.05 ,J01,G02,G01,F06,E01,B02.02, B02,A06.04,J02.04	1a-8,1a-22,1a-24
	Acrocephalus melanopogon	VU	N/A	N/A	1a-8,1a-22,1a-24

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
	Aegypius monachus	EN	N/A	F03.02.03,E01,M02.01,J02.04, J01,F03.02.04,D01,C03.03,B02 ,B01,A06.04,A05,D02, F06	1a-4,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Alectoris graeca	VU	N/A	C01,D01,F03,G01,I03,J01,A06. 04	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24,1b-9
	Anser erythropus	CR	N/A	F06,F03.02.03	1a-8,1a-22,1a-24,1d-4,1d-16,1d-17
	Aquila chrysaetos	EN	N/A	C03.03,M02.01,J02.04,J01,G0 2,G01,F06,F03.02.04,D02,C01, B02.01,A06.04,A05,F03.02.03	1a-4,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Aquila clanga	EN	N/A	E03.01,J02.12,J02.05,H05.01,F 03,H01.05,A06.01,F03.02.03	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24
	Aquila heliaca	CR	N/A	F03,M02.01,J02.04,J01,G01,F 06,F03.02.03,D02,D01,C03.03, B02.02,B02,A06.01,F03.02.04	1a-4,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Aquila pomarina	EN	N/A	C03.03,J02.10,J02.05,J02.12,H 01.05,D02,B02.02,B02,G05, G01	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24
	Ardea purpurea	EN	N/A	A04,D02,F03.02.03,G01,H01.0 5,J02.05,A01	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-4,1d-12,1d-2, 1d-11,1d-17
	Ardeola ralloides	VU	N/A	D02,H01.05,G01,F03.02.03,J0 2.05,F06	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-16,1d-12,1d-4, 1d-11,1d-17
	Aythya nyroca	VU	N/A	C03.03,F02,F03,F03.02.03,F06 H01.05,J02.05,J02.12,M02.01	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,2a-2,1d-2,1d-16, 1d-4,1d-17
	Botaurus stellaris	EN	N/A	H01.05,M02.01,J02.05,J02.04, F06,F03.02.03,A01,D02	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,2a-2,1d-2,1d-12,1d-4,1d-11,1d-17
	Branta ruficollis	VU	N/A	F06,F03.02.03	1a-8,1a-22,1a-24,1d-16,1d-4,1d-17
	Burhinus oedicnemus	NT	N/A	F06,H01.05,E01,A10,A06.04,A 06.01,D01	1a-8,1a-22,1a-24,1d-4,1d-17

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
	Buteo rufinus	VU	N/A	A06.04,D02,E01,F06,G01,G02,H01.05,A06.02	1a-4,1a-6,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Calonectris diomedea	LC	N/A	E03.02,F02,G02,I01,I02,M02.01,C03.03	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1c-1,1c-17,1c-19,1c-25
	Casmerodius albus	VU	N/A	F06,J02.05,H01.05,A01,G01,F03.02.03,A04,D02,F03.02.04	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-16,1d-12,1d-4, 1d-11,1d-17
	Chlidonias hybrida	EN	N/A	E03.02,F06,H01.05,J02.04,J02.05,J02.12,A04	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-12,1d-4, 1d-17
	Chlidonias niger	EN	N/A	J02.05,A04,F06,H01.05,J02.04	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-12,1d-4, 1d-17
	Ciconia ciconia	VU	N/A	F03.02.03,J02.05,H01.05,D02,A10,A04,A01,J02.04	1a-4,1a-6,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-9,1b-13,1d-12
	Ciconia nigra	EN	N/A	F06,A01,A04,B02,C01,D01,D02,H01.05,J02.04,J02.05,F03.02.03	1a-4,1a-6,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13,1d-16,1c-19,1d-12
	Circaetus gallicus	NT	N/A	B02.02,J01,H01.05,G05,G01,D01,B02,A06.04,A06.01,F03.02.04	1a-8,1a-22,1a-24
	Circus aeruginosus	VU	N/A	J02.12,F03.02.03,J01,J02.01,J02.05	1a-8,1a-22,1a-24
	Circus pygargus	CR	N/A	A06.04,F03.02.03,H01.05,A06.01	1a-8,1a-22,1a-24,1b-9
	Coracias garrulus	VU	N/A	H01.05,A06.01,M02.01,E01,A06.04	1a-8,1a-22,1a-24,1b-9
	Dendrocopos leucotos	NT	N/A	B02,B02.02,M02.01,B01	1a-8,1a-22,1a-24
	Emberiza cineracea	EN	N/A	D01,J01,J02.04,A04	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24,2a-2
	Falco biarmicus	EN	N/A	J02.04,A06.01,C01,E01,F03.02	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-16

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
				.04,F06,H01.05,M02.01,G02	
	Falco cherrug	CR	N/A	N/A	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-16
	Falco eleonorae	LC	N/A	A06.02,C03.03,F03,F06,G02,H01.05,I01,M02.01	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24,1c-19,1c-25
	Falco naumanni	VU	N/A	H01.05,A06.01,A06.04,E01	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1b-9,1d-12
	Ficedula semitorquata	DD	N/A	J02.10,B01,B02,B02.02,D01	1a-8,1a-22,1a-24
	Glareola pratincola	VU	N/A	J02.12,A06.01,F03,F06,H01.05,J02.04,A04,J02.05	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-16
	Gypaetus barbatus	CR	N/A	E01,M02.01,G02,F03.02.03,D02,D01,C03.03,A06.04,A05,F03.02.04	1a-4,1a-6,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Gyps fulvus	VU/CR	N/A	C03.03,F03.02.03,M02.01,J02.04,J01,H01.05,G01,F03.02.04,A05,E01,D01,C01,A06.04,E02,D02	1a-4,1a-6,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Haliaeetus albicilla	CR	N/A	F06,G01,G02,J02.12,H01.05,J02.05,G05,F03.02.03,J01,A06.04,F03,A06.01,B02,C03.03,D01,E01,E02,E03.02,H05.01	1a-4,1a-6,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Hieraaetus fasciatus	VU	N/A	C03.03,F06,M02.01,J02.04,J01,G02,F03.02.04,E01,D01,C01,A06.04, D02	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24
	Hieraaetus pennatus	EN	N/A	E01,B02,J01,E02,J02.04,B02.02,A06.01,D02,C03.03	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24
	Hippolais olivetorum	NT	N/A	J01,A06.04,B02.02,H01.05	1a-8,1a-22,1a-24,2a-2

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
	Lanius minor	NT	N/A	A10,D01,E01,E02,G02,H01.05, A06.01,A06.04	1a-8,1a-22,1a-24,1b-9
	Lanius nubicus	NT	N/A	D01,J01,H01.05,G02,E01, B02.02,B02,A10,A06.04, A06.01,E02	1a-8,1a-22,1a-24,2a-2
	Larus audouinii	VU	N/A	C03.03,F02,F06,I01,I02, M02.01	1a-8,1a-22,1a-24,1c-1,1c-17,1c-25
	Larus melanocephalus	EN	N/A	M02.01,J02.05,J02.01,H01.05, F06,C03.03,E03.02	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24,2a-2,1d-16,1d-2,1d-12
	Milvus migrans	CR	N/A	A05,A06.04,F03.02.03,H01.05, J01	1a-4,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Neophron percnopterus	CR	N/A	A06.04,J02.04,J01,G01,F03.02 .04,F03.02.03,E01,D02,D01,C0 1,A05,M02.01,C03.03	1a-4,1a-6,1a-8,1a-17,1a-22,1a-24,1b-13
	Nycticorax nycticorax	NT	N/A	F03.02.03,J02.05,H01.05,F06, F03,D02,G01	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-16,1d-2,1d-12,1d-4, 1d-11,1d-17
	Oxyura leucocephala	EN	N/A	F02,F03,H01.05,H05.01,J02.05 ,J02.12,E03.01	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-4,1d-17
	Pelecanus crispus	VU	N/A	F06,C03.03,J02.05,I02,H01.05, F03.02.04,F02.01,E03.01,J02.1 2,F01.01	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-16,1d-12,1d-4, 1d-11,1d-17
	Pelecanus onocrotalus	VU	N/A	F06,J02.05,J02.12,I02,H01.05, F02.01,F01.01,C03.03,E03.01, F03.02.04	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-16,1d-12,1d-4, 1d-11,1d-17
	Phalacrocorax aristotelis	NT	N/A	F03,F02,F03.02.04,F06,G02,I0 1,I02,M02.01,C03.03	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1c-1, 1c-17,1c-19,1c-25
	Picus canus	NT	N/A	B02.02,B02	1a-8,1a-22,1a-24

ΚΩΔΙΚΟΣ	**ΟΝΟΜΑ** (ΜΕ * ΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ)	**ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**	**ΠΙΕΣΕΙΣ**	**ΑΠΕΙΛΕΣ**	**ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ G ΤΟΥ PAF)**
	Platalea leucorodia	VU	N/A	F06,H01.05,F03.02.03,A04,A01,J02.05	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-12,1d-4, 1d-11,1d-17
	Plegadis falcinellus	CR	N/A	J02.05,A01,A04,F03.02.03,F06,H01.05,J02.04	1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-16,1d-4, 1d-11,1d-17
	Puffinus yelkouan	NT	N/A	M02.01,C03.03,E03.02,F02,G02,I01,I02	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1c-1, 1c-17,1c-19,1c-25
	Pyrrhocorax pyrrhocorax	EN	N/A	A06.04,C01	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24
	Recurvirostra avosetta	VU	N/A	H01.05,J02.05,F06	1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-16,1d-4, 1d-17
	Sitta krueperi	EN	N/A	B02,J01	1a-8,1a-22,1a-24,2a-2
	Sterna albifrons	NT	N/A	F06,A01,A04,C03.03,D01,G01,G05,H01.05,I01,J02.01,J02.04,J02.05,J02.12,F03	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-16,1d-12,1d-4, 1d-17
	Sterna nilotica	VU	N/A	H01.05,J02.01,F06,D01,A01,J02.05	1a-8,1a-22,1a-24,1d-2,1d-12,1d-4, 1d-17
	Sterna sandvicensis	VU	N/A	J02.12,A01,A04,C03.03,E03.02,F06,G01,I02,J02.01,J02.04	1a-4,1a-8,1a-22,1a-24,1d-12,1d-4,1d-17
	Sylvia nisoria	NT	N/A	A06.04,B02.02,H01.05,J01	1a-8,1a-22,1a-24,2a-2
	Sylvia rueppelli	NT	N/A	J01,D01,E01	1a-8,1a-22,1a-24,2a-2
	Tadorna ferruginea	VU	N/A	J02.05,A01,A04,E01,F03,H01.05,H05.01	1a-4,1a-6,1a-8,1a-22,1a-24,1d-4,1d-17
	Tetrao urogallus	VU	N/A	F06,B02,B02.02,D01,F03	1a-4, 1a-6, 1a-8, 1a-22, 1a-24
	Vanellus spinosus	VU	N/A	J02.12,A01,A04,J02.04,J02.05	1a-4, 1a-6,1a-8,1a-22, 1a-24,1d-4, 1d-17

Σημειώνεται ότι ο παραπάνω Πίνακας περιλαμβάνει μέτρα προτεραιότητας μόνο για τύπους οικοτόπων και ειδών που βρίσκονται σε κακή και ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης. Για τύπους οικοτόπων που βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης δεν απαιτούνται εξειδικευμένα μέτρα διαχείρισης ενώ για τους τύπους οικοτόπων και είδη που βρίσκονται σε άγνωστη κατάσταση διατήρησης τα αποτελέσματα του προγράμματος της Εποπτείας θα δώσουν στοιχεία για την κατάσταση διατήρησης τους.

Η. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και επικαιροποίηση του Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας

Η.1 Παρακολούθηση του ΠΔΠ

Η παρακολούθηση του ΠΔΠ θα υλοποιηθεί με την δημιουργία ενός συστήματος παρακολούθησης και την υποχρέωση κατάρτισης περιοδικών εκθέσεων παρακολούθησης στις οποίες θα αποτυπώνεται με ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία η πρόοδος που επιτυγχάνεται κατά το προηγούμενο διάστημα υλοποίησης.

Το σύστημα παρακολούθησης καλείται να παρέχει άμεση και συνεχή πληροφορία σε σχέση με την πρόοδο της υλοποίησης των στόχων του σχεδιασμού τα αποτελέσματα και την απόδοση του και στηρίζεται κύρια στην κατάρτιση και εγκατάσταση **δεικτών παρακολούθησης**. Οι δείκτες αποτελούν μεταβλητές οι οποίες σχετίζονται άμεσα με αλλαγές που προκαλούνται συνολικά ή εν μέρη από δράσεις που σχετίζονται με το πρόγραμμα. Οι δείκτες σχετίζονται με όλες τις διαδικασίες του ΠΔΠ και διαχωρίζονται σε σχέση με αυτές σε δείκτες που παρακολουθούν εκροές, αποτελέσματα, εισροές και επιπτώσεις.

Οι δείκτες που εν τέλει επιλέγονται στο σύνολο τους θα συνθέσουν το σύστημα παρακολούθησης το οποίο υποχρεούται να τηρεί η αρχή σχεδιασμού του ΠΔΠ που στην προκειμένη περίπτωση είναι το τμήμα της Φύσης του ΥΠΕΚΑ ή κάποιος συγκεκριμένος φορέας ή συνεργασία φορέων στο οποίο θα ανατεθεί το έργο αυτό. Για την αποτελεσματική παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΠΔΠ θα απαιτηθεί ένα επίπεδο Επιτελικό/ ελεγκτικό και ένα Τεχνικό/ υποστηρικτικό. Το πρώτο εντάσσεται στο Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ και το δεύτερο προτείνεται ως δράση χρηματοδοτούμενη από Κοινοτικούς πόρους.

Καθώς η υλοποίηση των δράσεων του ΠΔΠ θα υλοποιηθεί κύρια μέσω των ΕΔΕΤ (Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία)της περιόδου 2014-2020, κρίνεται ιδιαίτερα σκόπιμο το σύστημα παρακολούθησης να στηριχθεί σε δείκτες των Προγραμμάτων της Περιόδου 2014-2020, υπό την αίρεση ότι αυτοί τηρούν τις σχετικές προϋποθέσεις. Για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων ωστόσο κύρια πηγή δεδομένων θα αποτελέσουν οι ίδιες οι δράσεις.

Το σύστημα Παρακολούθησης υλοποιείται σε δύο επίπεδα:

Το 1^{ο}επίπεδο αφορά την παρακολούθηση της εφαρμογής του ΠΔΠ και κατά κύριο λόγο προσανατολίζεται στην αποτίμηση των συνολικών αποτελεσμάτων και την αποτίμηση της προόδου υλοποίησης.

Το 2^{ο}επίπεδο έχει ειδικό χαρακτήρα και προσπαθεί να υποστηρίξει την αξιοπιστία και αποδοτικότητα του ΠΔΠ και σχετίζεται με τον συντονισμό της παρακολούθησης σε επίπεδο έργου – μονάδας. Η βάση εδώ είναι το Σχέδιο Διαχείρισης. Στόχος είναι το 2^{ο} επίπεδο να μπορεί να τροφοδοτήσει με μετρήσιμα και αθροιστικά δεδομένα εκροών και αποτελεσμάτων που θα συλλέγονται από τους φορείς υλοποίησης των δράσεων. Για τον λόγο αυτό προτείνεται η κατάρτιση "κοινού συστήματος δεικτών" του ΠΔΠ και των Σχεδίων Διαχείρισης. Κατά συνέπεια το σύστημα των δεικτών που περιλαμβάνονται στο ΠΔΠ θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στους δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης των Σχεδίων Διαχείρισης.

Σύστημα Παρακολούθησης ΠΔΠ

Το προτεινόμενο σύστημα περιλαμβάνει την παρακολούθηση μέσω δεικτών:

- της ενεργοποίησης του σχεδιασμού
- των εκροών
- των αποτελεσμάτων

1. Ενεργοποίηση του σχεδιασμού

Καθώς η υλοποίηση του ΠΔΠ προϋποθέτει την συντονισμένη δράση διαφορετικών προγραμμάτων και ταμείων είναι απαραίτητο κατ' αρχάς να παρακολουθείται το αν το ΠΔΠ ενσωματώνεται επαρκώς στα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Προτείνονται δύο δείκτες:

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΥΠΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ	Πηγή συλλογής στοιχείων - υπολογισμός Παρατηρήσεις
			2014	2020	
Προγράμματα που υποστηρίζονται από τα ΕΔΕΤ 2014-2020 στα οποία εντάσσονται έργα του ΠΔΠ	Πλαισίου	Αριθμός προγραμμάτων	0	21	Υπολογίζεται βάση της ένταξης έργων στα προγράμματα, πηγή ΕΥΣΠΕΔ Εκφράζει το βασικό βήμα ενσωμάτωσης του ΠΔΠ. Υπολογίζονται 11 ΠΕΠ, το ΥΜΕΠΕΡΑΑ, το ΠΑΑ και ΠΑ, το Life καθώς και τα διασυνοριακά προγράμματα
Χρηματοδοτικοί πόροι που επενδύονται σε δράσεις του ΠΔΠ κατ' έτος	Εισροών	€ * 1.000	0	130.000	Αρχή Πληρωμής – Αρμόδια Υπηρεσία Υπολογίζεται ως το σύνολο του π/υ εγκεκριμένων έργων των παραπάνω προγραμμάτων στα Πεδία Παρέμβασης 85,86 καθώς και μέρους των 91, 87 που υλοποιούνται εντός περιοχών NATURA. Η τιμή στόχος αντιστοιχεί στο ποσόν που εκτιμήθηκε ως απαραίτητο για την κάλυψη των αναγκών διαχείρισης των περιοχών Natura 2000 στο κεφάλαιο Ετου PAF. Το συνολικό ποσόν έχει αναχθεί σε ποσά ανά έτος.

2. Εκροές

Αφορούν την παρακολούθηση των εκροών και του φυσικού αντικειμένου των Προγραμμάτων. Οι εκροές είναι άμεσα προϊόντα των δράσεων που περιλαμβάνονται στο ΠΔΠ και υλοποιούνται μέσω των Προγραμμάτων των ΕΔΕΤ. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται είναι αυτοί που αποτιμούν το προϊόν (τελικό ή ενδιάμεσο) που παράγεται από πράξεις που χρηματοδοτούνται. Στο επίπεδο αυτό τα Σχέδια Διαχείρισης μπορούν να συμβάλλον σε σημαντικό βαθμό. Κατά συνέπεια τα ίδια τα Σχέδια Διαχείρισης και η επικαιροποίηση τους αποτελεί βασική εκροή όσο και τα έργα και οι δράσεις που περιλαμβάνονται σε αυτά.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΥΠΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΗΓΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (υπολογισμός/ παρατηρήσεις)
			2014	2016/2020	
ΕΖΔ για τις οποίες έχουν εκπονηθεί, εγκριθεί και εφαρμοστεί Σχέδια Διαχείρισης (1η Διαχειριστική περίοδος)	Εκροών	Αριθμός	0	241	Στόχος είναι η κάλυψη ως το 2016 του 100% των Περιοχών

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΥΠΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΗΓΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (υπολογισμός/
ΖΕΠ για τις οποίες έχουν εκπονηθεί, εγκριθεί και εφαρμοστεί Σχέδια Διαχείρισης (1η Διαχειριστική περίοδος)	Εκροών	Αριθμός	0	202	Στόχος είναι η κάλυψη ως το 2016 του 100% των Περιοχών
Σχέδια Διαχείρισης ΕΖΔ που έχουν επικαιροποιηθεί και εγκριθεί (2η Διαχειριστική περίοδος)	Εκροών	Αριθμός	0	241	Στόχος είναι η κάλυψη του 100% των περιοχών το 2020
Σχέδια Διαχείρισης ΖΕΠ που έχουν επικαιροποιηθεί και εγκριθεί (2η Διαχειριστική περίοδος)	Εκροών	Αριθμός	0	202	Στόχος είναι η κάλυψη του 100% των περιοχών το 2020

3. Αποτελέσματα

Οι δείκτες αποτελέσματος είναι μεταβλητές που εκφράζουν την αλλαγή που προκαλείται ως αποτέλεσμα της επιλεχθείσας πολιτικής, άλλα και άλλων παραγόντων που συνεπιδρούν.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΥΠΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ	ΠΗΓΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (υπολογισμός/ παρατηρήσεις)
			2014	2020	
Τύποι οικοτόπων σε Ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης	Αποτελέσματος	Αριθμός τύπων οικοτόπων	51	85	Οι τιμές προέκυψαν από τους στόχους που διατυπώνονται στην Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα της ΕΕ. Η τιμή βάσης προέρχεται από τη 2η εξαετή έκθεση (2006). Τα δεδομένα αυτά θα επικαιροποιηθούν με την 3η εξαετή έκθεση, ιδιαίτερα όσον αφορά την ορνιθοπανίδα και τα ασπόνδυλα. Οι τιμές του στόχου 2020 θα αξιολογηθούν με βάση τα αποτελέσματα της 4ης εξαετούς έκθεσης (2020).
Αριθμός ειδών για τα οποία καταγράφεται βελτίωση της κατάστασης διατήρησης	Αποτελέσματος	Αριθμόςειδών			
		Χλωρίδα	0	11	
		Θηλαστικά	0	7	
		Αμφίβια/ερπετά	0	9	
		Ψάρια	0	3	
		Ασπόνδυλα	0	1	
		Ορνιθοπανίδα	0	-	

Η.2 Αξιολόγηση και Επικαιροποίηση του ΠΔΠ

Η αξιολόγηση και επικαιροποίηση του ΠΔΠ στηρίζεται στο σύστημα παρακολούθησης όπως παρουσιάζεται παραπάνω. Επίσης προβλέπεται στο άρθρο 8 της Οδηγίας 92/43/ΕΕ η ανά 2ετία αξιολόγηση και επικαιροποίηση.

Η πρώτη αξιολόγηση και επικαιροποίηση προβλέπεται να γίνει το 1ο εξάμηνο του 2015. Συγκεκριμένα με την ολοκλήρωση του προγράμματος της Εποπτείας εντός του 2015 θα υπάρξουν αποτελέσματα για την αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης των τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και των ειδών του Παραρτήματος ΙΙ,ΙV,V όπως προβλέπεται από το άρθρο 17 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Τα αποτελέσματα αυτά θα τροφοδοτήσουν την σχετική έκθεση όπως προβλέπεται από το άρθρο 17. Αντίστοιχο πλαίσιο αξιολόγησης προβλέπεται και για τα είδη της ορνιθοπανίδας, με βάση το οποίο θα συμπληρωθεί ο σχετικός Στόχος για το 2020.

Με δεδομένο επίσης ότι τα Σχέδια Διαχείρισης αποτελούν ίσως το σημαντικότερο εργαλείο συλλογής δεδομένων για την αξιολόγηση του ΠΔΠ τίθεται ως 2η φάση αξιολόγησης το τέλος του 2016, στο οποίο θα πρέπει με βάση τον σχεδιασμό να έχουν εκπονηθεί και εγκριθεί τα Σχέδια Διαχείρισης.

Η 3η φάση αξιολόγησης προτείνεται να πραγματοποιηθεί παράλληλα με την διαδικασία αξιολόγησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 που αναμένεται να υλοποιηθεί περί το μέσο της εφαρμογής των προγραμμάτων (2018). Στόχος είναι τόσο οι ενδιάμεσες αξιολογήσεις των προγραμμάτων να τροφοδοτήσουν με δεδομένα την διαδικασία αξιολόγησης του ΠΔΠ, όσο και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του ΠΔΠ και οι δράσεις επικαιροποίησης που ενδεχομένως θα προκύψουν να τροφοδοτήσουν τις διαδικασίες αναθεώρησης των Προγραμμάτων.

Η 4η φάση αξιολόγησης προτείνεται να γίνει το 2020. Σημαντικό ορόσημο είναι η ολοκλήρωση της εφαρμογής των πρώτων Σχεδίων Διαχείρισης, η αξιολόγησή τους και η σύνταξη των Δεύτερων Σχεδίων Διαχείρισης των περιοχών Ν2000.

Η.3 Ανάπτυξη κοινού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης των Σχεδίων διαχείρισης των Περιοχών Natura 2000.

Η δημιουργία ενός κοινού πλαισίου παρακολούθησης της εφαρμογής των Σχεδίων Διαχείρισης αποσκοπεί στην δημιουργία σωρευτικών δεδομένων σε επίπεδο γεωγραφικής ή διοικητικής ενότητας (Περιφέρειας, Κράτους), προκειμένου να αποτυπωθεί το συνολικό αποτέλεσμα και απόδοση των δράσεων. Η δημιουργία των σωρευτικών δεδομένων είναι ιδιαίτερα σημαντική όχι μόνο για την προφανή δημιουργία μιας συνολικής εικόνας, άλλα και για την δυνατότητα συγκριτικής ανάλυσης (benchmarking) που θα επιτρέψει κατά την αξιολόγηση την αναγνώριση εμποδίων, την αναγνώριση και διάδοση καλών πρακτικών, την μεταφορά τεχνογνωσίας κ.α..

Από την πλευρά αυτή το πλαίσιο αυτό αποτελεί και σημαντική παράμετρος της παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΠΔΠ.